

Univerzita Hradec Králové

Pedagogická fakulta

Ústav sociálních studií

Provinění mladistvých v okrese Ústí nad Orlicí

Bakalářská práce

Autor: Veronika Motyčková
Studijní program: B 7507 Specializace v pedagogice
Studijní obor: Sociální patologie a prevence
Vedoucí práce: Mgr. et Mgr. Stanislava Svoboda Hoferková,
Ph.D., LL.M.
Oponent práce: Mgr. Martin Knytl, MCS

Zadání bakalářské práce

Autor: Veronika Motyčková

Studium: P18P0102

Studijní program: B7507 Specializace v pedagogice

Studijní obor: Sociální patologie a prevence

Název bakalářské práce: **Provinění mladistvých v okrese Ústí nad Orlicí**

Název bakalářské práce AJ: Juvenile offenses in district Ústí nad Orlicí

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Bakalářská práce se věnuje proviněním mladistvých v okrese Ústí nad Orlicí. V teoretické části jsou vysvětleny základní pojmy (mladiství, provinění, opatření, trestní řízení, okresní soud), vymezena provinění a opatření za ně ukládaná, popsána stádia trestního řízení a představen Okresní soud v Ústí nad Orlicí. V empirické části jsou využitím analýzy statistických dat zmapována provinění a opatření ukládaná mladistvým Okresním soudem v Ústí nad Orlicí ve vybraných letech.

ČESKO. Zákon trestní zákoník. In: *Sbírka zákonů*. Ročník 2009, částka 11, číslo 40.

ČESKO. Zákon o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů. In: *Sbírka zákonů*. Ročník 2003, částka 79, číslo 218.

CHMELÍK, Jan a kol. *Trestní řízení*. 1. vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014. 509 s. ISBN 978-80-7380-488-6.

VÁLKOVÁ, Helena a kol. *Základy kriminologie a trestní politiky*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2019. 585 s. ISBN 978-80-7400-732-3.

Garantující pracoviště: Katedra sociální patologie a sociologie,
Pedagogická fakulta

Vedoucí práce: Mgr. et Mgr. Stanislava Svoboda Hoferková, Ph.D., LL.M.

Oponent: Mgr. Martin Knytl, MCS

Datum zadání závěrečné práce: 20.2.2020

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci Provinění mladistvých v okrese Ústí nad Orlicí vypracovala pod vedením vedoucí práce Mgr. et Mgr. Stanislavy Svobody Hoferkové, Ph.D., LL.M. samostatně a uvedla jsem všechny použité prameny a literaturu.

V Hradci Králové dne 30. 4. 2021

Veronika Motyčková

Poděkování

Děkuji vedoucí bakalářské práce Mgr. et Mgr. Stanislavě Svobodě Hoferkové, Ph.D., LL.M., za odborné vedení, cenné rady, vstřícný přístup a psychickou podporu během tvorby této práce. Rovněž děkuji panu Bc. Janu Gregarovi, řediteli správy okresního soudu v Ústí nad Orlicí, za ochotu spolupracovat při výzkumném šetření.

Anotace

MOTYČKOVÁ, Veronika. *Provinění mladistvých v okrese Ústí nad Orlicí*. Hradec Králové: Pedagogická fakulta Univerzity Hradec Králové, 2021. 85 s. Bakalářská práce.

Bakalářská práce je zaměřena na mladistvé, trestní řízení s mladistvými osobami, provinění a opatření. Teoretická část charakterizuje období mládí, vymezuje základní pojmy související s danou problematikou (např. mladistvý, kriminalita, trestní řízení, okresní soud, opatření, alternativní trestní opatření aj.) a popisuje etiologii a charakteristické rysy kriminality mladistvých. Dále se zabývá trestním řízením, a to zejména základními zásadami řízení v trestních věcech mladistvých a specifiky trestního řízení ve vztahu k mladistvým osobám. V další části práce jsou popisována opatření, konkrétně výchovná, ochranná a trestní opatření, která mohou být mladistvým za spáchané provinění uložena. V empirické části je představeno kvantitativně orientované výzkumné šetření, které mapuje, kolik mladistvých osob odsoudil Okresní soud v Ústí nad Orlicí v letech 2011 až 2019, jakého pohlaví byli tito mladiství, za jaké provinění byli odsouzeni a jaké jim bylo Okresním soudem v Ústí nad Orlicí uloženo opatření, případně zda trestní řízení skončilo jiným způsobem než je vynesení odsuzujícího rozsudku.

Klíčová slova: mladiství, trestní řízení s mladistvými osobami, provinění, opatření, Okresní soud v Ústí nad Orlicí

Annotation

MOTYČKOVÁ, Veronika. *Juvenile offenses in district Ústí nad Orlicí*. Hradec Králové: Faculty of Education, University of Hradec Králové, 2021. 85 pp. Bachelor Thesis.

This Bachelor thesis is focused on the juveniles, criminal proceeding against juveniles, offenses and provisions. A theoretical part characterizes the period of youth, defines the basic concepts related to the issue (for example juvenile, criminality, criminal proceeding, district court, provisions, alternative criminal provisions and others) and describes the etiology and characteristics of juvenile criminality. The work also deals with criminal proceeding, especially the basic principles of proceeding in juvenile criminal and the specifics of criminal proceeding in relation to juveniles. The next part describes the provisions, specifically educational, protective and criminal provisions that may be imposed on juveniles for the offense. The practical part shows quantity-oriented research which describes how many juveniles were convicted by the District Court in Ústí nad Orlicí in the years 2011 to 2019, what gender these juveniles were, what offense they were convicted with and what provisions were imposed on them by the District Court in Ústí nad Orlicí, or if the criminal proceeding have ended in another way than the conviction.

Keywords: juveniles, criminal proceeding with juveniles, offenses, provisions, District Court in Ústí nad Orlicí

Prohlášení

Prohlašuji, že bakalářská práce je uložena v souladu s rektorským výnosem č. 13/2017 (Řád pro nakládání s bakalářskými, diplomovými, rigorózními, disertačními a habilitačními pracemi na UHK).

Datum: 30. 4. 2021 .....

Podpis studenta:.....

Obsah

Seznam použitých zkratek	9
Úvod	10
1 Základní pojmy, etiologie a rysy kriminality mladistvých	12
1.1 Vymezení základní terminologie.....	12
1.2 Etiologie kriminality mladistvých	16
1.3 Charakteristické rysy kriminality mladistvých.....	20
2 Trestní řízení s mladistvými	23
2.1 Základní zásady řízení v trestních věcech mladistvých.....	23
2.2 Stádia trestního řízení a jejich specifika ve vztahu k mladistvým.....	24
2.3 Představení Okresního soudu v Ústí nad Orlicí.....	31
3 Opatření ukládaná mladistvým.....	33
3.1 Výchovná opatření.....	33
3.2 Ochranná opatření.....	39
3.3 Trestní opatření.....	44
4 Výzkumné šetření	56
4.1 Cíl, metodologie a hypotézy výzkumného šetření.....	56
4.2 Výsledky výzkumného šetření.....	59
4.3 Shrnutí výsledků výzkumného šetření.....	75
Závěr	78
Seznam použitých zdrojů	80
Seznam tabulek	83
Seznam grafů.....	84
Seznam příloh.....	85
Přílohy	86

Seznam použitých zkratk

ADHD – Porucha pozornosti spojená s hyperaktivitou

ČR – Česká republika

h – hodina

ISAS – Informační systém administrativy soudů

KS – krajský soud

M – měsíc

NS – Nejvyšší soud

OČTŘ – Orgány činné v trestním řízení

OPP – Obecně prospěšné práce

OS – okresní soud

OSn na x M – odnětí svobody nepodmíněné na x měsíců

OSPOD – Orgán sociálně-právní ochrany dětí

Pohlaví mlad. – pohlaví mladistvého

TrZ – Trestní zákoník

upuštění od potrestání s PO na x M s dohledem – podmíněné upuštění od potrestání se stanovou zkušební dobou na x měsíců s dohledem

Ústí n. Orł. – Ústí nad Orlicí

x M OS s PO na x M – odsouzení na x měsíců odnětí svobody s podmíněným odložením na zkušební dobu x měsíců

x M OS s PO na x M s dohledem – odsouzení na x měsíců odnětí svobody s podmíněným odložením na zkušební dobu x měsíců s dohledem

ZŘMV – Zákaz řízení motorových vozidel

Úvod

Kriminalita mladistvých, jakožto sociálně patologický jev, patří dle mého názoru mezi aktuální problémy současné společnosti. Na to, že se jedinec dopustí provinění, může mít vliv řada faktorů, např. genetická predispozice, pohlaví, osobnost, rodina, škola, vrstevníci, média a jiné. Jedná se tedy o velmi složitou a širokou problematiku, do jejíhož řešení je zapojeno mnoho institucí (např. soudy pro mládež, OSPOD, Probační a mediační služba ČR, neziskové organizace aj.). Přičemž jak provinění orgány činnými v trestním řízení zaregistrovaná, tak ta latentní, mohou být do budoucna pro společnost rizikem. Pro snížení tohoto rizika je tak důležité mladistvé za zjištěná provinění adekvátně potrestat a pozitivně výchovně ovlivnit a také samotnému páchání provinění co nejlépe předcházet.

Cílem této bakalářské práce tedy je vymezit problematiku kriminality mladistvých, včetně specifík trestního řízení ve vztahu k mladistvým osobám a opatření, která mohou být mladistvým za spáchaná provinění uložena, a zachytit vývoj provinění mladistvých v okrese Ústí nad Orlicí ve vybraných letech. Práce je rozdělena do čtyř kapitol. První kapitola teoreticky vymezuje základní pojmy vážící se k tématu práce (např. období mládí, mladistvý, kriminalita, trestní řízení, okresní soud, opatření, alternativní trestní opatření aj.) a etiologii a charakteristické rysy kriminality mladistvých. Druhá kapitola je věnována trestnímu řízení, a to zejména základním zásadám řízení v trestních věcech mladistvých a specifickým trestního řízení ve vztahu k mladistvým osobám. Kromě toho také krátce představuje Okresní soud v Ústí nad Orlicí jakožto hlavní subjekt, na který je navázáno výzkumné šetření. Třetí kapitola popisuje opatření, konkrétně výchovná, ochranná a trestní opatření, která mohou být mladistvým za spáchané provinění uložena.

Čtvrtá, empiricky orientovaná kapitola, mapuje vývoj provinění mladistvých v okrese Ústí nad Orlicí v letech 2011 až 2019 se zaměřením na pohlaví mladistvých, typ provinění, za které byli mladiství Okresním soudem v Ústí nad Orlicí odsouzeni a opatření, která jim byla uložena, což koresponduje s cílem mého výzkumného šetření. Toto kvantitativně orientované výzkumné šetření je realizováno analýzou statistických dat získaných z ISASu, což je Informační systém administrativy soudů. Okres Ústí nad Orlicí a okresní soud v něm sídlící jsem si nevybrala náhodou, ale proto, že v daném okrese žiji a u zmíněného soudu jsem absolvovala jednu z mých středoškolských praxí.

Pro daná témata jsou kromě odborných publikací stěžejní též některé legislativní dokumenty, jako je např. zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže), zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád) aj. Přičemž aktuální obraz o uvedené problematice si lze vytvořit například na základě údajů prezentovaných v justičních statistikách zpracovávaných Ministerstvem spravedlnosti ČR, statistických ročenkách vydávaných Českým statistickým úřadem či studiích Institutu pro kriminologii a sociální prevenci.

Práce by mohla sloužit jako zdroj informací pro širokou veřejnost, zejména pak pro občany žijící v okrese Ústí nad Orlicí. Přičemž by mohla být také jedním z podkladů pro zamyšlení rodičů či pedagogů na základních a středních školách sídlících v tomto okrese nad tím, zda u mladistvých, které mají pod dohledem, nevědomky nezvyšují riziko, že se dopustí některého z provinění či zda cílí primární prevenci správným směrem, tedy zejména proti těm proviněním, kterých se mladiství dopouštějí a jsou za ně v posledních letech Okresním soudem v Ústí nad Orlicí odsuzováni nejčastěji.

1 Základní pojmy, etiologie a rysy kriminality mladistvých

Tato kapitola se zabývá stručnou charakteristikou období mládí, poněvadž v této fázi lidského života se mladiství, kteří spadají do cílové skupiny mého výzkumného šetření, nacházejí, a vymezením základních pojmů úzce souvisejících s tématem práce. Dále prezentuje etiologii kriminality mladistvých, tedy faktory, které mohou být příčinou toho, že se mladistvý dopustí provinění. Na závěr popisuje charakteristické rysy kriminality mladistvých, jelikož mezi pácháním provinění mladistvými a pácháním trestných činů dospělými, tedy zletilými osobami, existují jisté odlišnosti.

1.1 Vymezení základní terminologie

Období mládí, ve kterém se mladiství nacházejí, lze charakterizovat jako přechodnou dobu mezi dětstvím a dospělostí, jak píše Vágnerová (2012, s. 367). Jedná se o fázi, jak uvádí Firstová (2014, s. 29-30), ve které dochází k dokončení fyzického a psychosociálního vývoje člověka. Nastává u něj tedy komplexní proměna osobnosti v oblasti somatické, psychické i sociální, jak říká Vágnerová (2012, s. 367). Mladiství tak prochází obdobím plným bouří, zmatků, vzdorů a konfliktů, souvisejících s uvolňováním vztahů dospívajícího k rodině, pohlavním dozráváním, hledáním vlastní identity atp., jak uvádí Válková (2019, s. 293). Nachází se tedy v jakémsi přechodu mezi dětskou závislostí a relativní nezávislostí dospělého, jak píše Firstová (2014, s. 29). Mění se jejich pouto k rodině a začínají se více či méně osamostatňovat. Většina z nich si také volí povolání a prochází profesní přípravou na jeho výkon. Oproti dospělým ovšem stále tráví většinu volného času především zábavou (např., jak vím ze své vlastní zkušenosti, chozením ven s přáteli, na koncertech a jiných obdobných akcích, surfování na internetu, sportem aj.). Velmi důležitou součástí života mladistvých jsou také jejich vrstevníci, se kterými si utváří silné sociální vazby a vztahy. Mnoho jejich aktivit probíhá právě ve vrstevnických skupinách, v rámci kterých si také vzájemně předávají názory, postoje a vzorce chování (Firstová, 2014, s. 29-30).

Pokud se zaměříme přímo na pojmy mládež a mladistvý, můžeme na ně nahlížet, jak uvádí Firstová (2014, s. 9-11), z různého úhlu pohledu podle toho, ve které vědní disciplíně se zrovna pohybujeme. Pedagogika vymezuje mládež jako společenskou skupinu, která je tvořena jedinci ve věku od 15 do 25 let. Dle sociálně-psychologického náhledu je věkové rozhraní mládeže spojováno s obdobím pubescence (11. až 15. rok

věku) a adolescence (15. až 20. či 22. rok věku). Sociologie vnímá věkovou skupinu mládeže ještě širěji, a to až do 30 let věku (Firstová, 2014, s. 9-10). Pro tuto práci je ovšem klíčové vymezení mládeže a mladistvého z pohledu kriminologie a trestněprávní vědy. Pojem mládež, jak píše Firstová (2014, s. 11), zde zastřešuje pojmy dítě (dle ustanovení § 126 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník je jím každá lidská bytost mladší 18 let, pokud trestní zákoník nestanoví jinak), dítě do 15 let věku (dle ustanovení § 2 odst. 1 písm. b) zákona č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže se jedná o osobu, která nedovršila patnáctý rok věku; může se dopustit činu jinak trestného) a mladistvý (dle ustanovení § 2 odst. 1 písm. c) zákona č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže je to osoba, která dovršila patnáctý rok a nepřekročila osmnáctý rok svého věku; může se dopustit provinění).

Podstatné je také vymezení pojmy kriminalita a delikvence, jelikož tato práce se dotýká právě kriminality mladistvých. Jak píše Firstová (2014, s. 14), kriminalita je způsob chování porušující normy trestního práva. V tomto případě se jedná o užší, tzv. legální (právní), definici kriminality. Širší pohled nabízí sociologické pojetí kriminality, které zahrnuje společensky nežádoucí jevy, přičemž tyto jevy nemusí být regulovány trestním právem, ale s trestnou činností souvisejí, předcházejí ji, nebo ji podmiňují. V souvislosti s kriminalitou mladistvých se jedná např. o zneužívání návykových látek, záškoláctví, prostituci, útěky z domova apod. (Firstová, 2014, s. 14-15). Termínem delikvence se pak v užším smyslu rozumí, jak uvádí Válková (2019, s. 277), případy kriminality mládeže, kdy dítě spáchá čin jinak trestný nebo mladistvý provinění. V širším smyslu je pod tento pojem zahrnováno i jednání, které není trestným činem pouze díky nízké společenské škodlivosti, např. některé přestupky aj. (Válková, 2019, s. 277).

Pro ucelení terminologie je důležité ve stručnosti vymezení ještě několik dalších pojmů, které s tématem práce též souvisejí. Tj.:

- Adhezní řízení – Toto řízení probíhá v rámci trestního řízení. Soud (resp. soud pro mládež) v něm na návrh poškozeného rozhoduje o náhradě majtkové škody, která mu byla trestným činem (resp. proviněním) způsobena. Poškozený má tedy právo navrhnout, aby soud v odsuzujícím rozsudku obžalovanému uložil povinnost způsobenou škodu nahradit (Zoubková, 2011, s. 19-20).
- Alternativní tresty – Na alternativní tresty (resp. alternativní trestní opatření) můžeme pohlížet z širšího a užšího pohledu. Užší pohled zahrnuje jakýkoliv trest (resp. trestní opatření) nespojený s odnětím svobody. Širší pohled pak

kromě těchto trestů obsahuje i alternativní způsoby trestního řízení (tzv. odklony v trestním řízení) aj. (Firstová, 2014, s. 183, 187). Jejich využívání má mnoho pozitivních důvodů, a to ekonomických (jsou méně nákladné v porovnání s náklady na výkon trestního opatření odnětí svobody a stavbu, údržbu a provozování věznic), penitenciárních (eliminuje se nežádoucí vliv pobytu ve vězeňském prostředí na odsouzené), kompenzačních (dávají vyšší naději na náhradu škody způsobené oběti) a trestněpolitických (odpovídají trendu dekriminalizace společnosti a depenalizace) (Navrátilová In Gřivna, 2014, s. 184).

- Alternativní způsoby trestního řízení – Jedná se o alternativy k běžnému způsobu vedení trestního řízení, tzv. odklony trestního řízení (Matoušek a Matoušková, 2011, s. 311).
- Kriminalita latentní – Jde o kriminalitu, která nebyla OČTŘ zjištěna (Matoušek a Matoušková, 2011, s. 312). Její míru ovlivňuje zejména intenzita formální a neformální kontroly, tolerance obětí a úroveň právního vědomí občanů. Přičemž platí, že čím závažnější druh trestné činnosti (např. vražda), tím vykazuje menší míru latence (Gřivna, 2014, s. 35).
- Kriminalita registrovaná – Jedná se o kriminalitu, jež byla OČTŘ zaregistrována a je vykazována ve statistických údajích (Matoušek a Matoušková, 2011, s. 312).
- Kriminalita skutečná – Tuto kriminalitu nelze úplně přesně zjistit. Pro její určení by se totiž OČTŘ musely dozvědět o všech trestných činech (resp. proviněních), což se však v praxi nestane, jelikož tu vždy bude určitý podíl kriminality latentní (Gřivna, 2014, s. 32-33).
- Oběť trestného činu – Takto je označena konkrétní fyzická osoba, která byla trestným činem (resp. proviněním) usmrcena, zraněna, ohrožena na životě a zdraví, byla jí způsobena škoda na majetku nebo škoda morální či byla omezena na svobodě nebo jiných právech (Marešová In Zoubková, 2011, s. 123). Přesněji se obětí rozumí fyzická osoba, které bylo nebo mělo být trestným činem (resp. proviněním) ublíženo na zdraví, způsobena majetková nebo nemajetková újma nebo na jejíž úkor se pachatel trestným činem obohatil. Byla-li trestným činem (resp. proviněním) způsobena smrt oběti, považují se, utrpěli-li v důsledku smrti oběti újmu, za oběť též její příbuzní v pokolení

přímém, sourozenec, osvojenec, osvojitel, manžel nebo registrovaný partner, druh nebo osoba, které oběť ke dni své smrti poskytovala nebo byla povinna poskytovat výživu (ustanovení § 2 odst. 1 a 2 zákona č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů).

- Obviněný – Tímto názvem je označen člověk podezřelý ze spáchání trestného činu (resp. provinění), jemuž policejní orgán sdělil obvinění (Matoušek a Matoušková, 2011, s. 313), a bylo proti němu zahájeno trestní stíhání (ustanovení § 32 zákona č. 141/1961 Sb., trestní řád).
- Obžalovaný – Tímto termínem se obviněný označuje od okamžiku nařízení hlavního líčení (ustanovení § 12 odst. 8 zákona č. 141/1961 Sb., trestní řád).
- Odsouzený – Za odsouzeného se považuje takový člověk, proti němuž byl vydán odsuzující rozsudek, který již nabyl právní moci (ustanovení § 12 odst. 9 zákona č. 141/1961 Sb., trestní řád).
- Okresní soud – Okresní soud je základním soudem a také nejnižším článkem soustavy soudů, který rozhoduje mimo jiné i v trestním řízení (Bruna In Chmelík, 2014, s. 86).
- Opatření – Jedná se o sankce, které lze mladistvému pachateli za spáchané provinění uložit. Dělí se na výchovná, ochranná a trestní opatření (ustanovení § 10 odst. 1 písm. a) až c) zákona č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže).
- Orgán sociálně-právní ochrany dětí – Jeho pracovníci působí v rámci krajských úřadů a obecních úřadů obcí s rozšířenou působností. Mimo jiné mezi jejich pracovní povinnosti patří např. péče o ohrožené děti a mladistvé, zabývat se rodinami, v nichž rodiče řádně neplní své rodičovské povinnosti či nechtějí, neumějí nebo se nemohou o své děti dostatečně starat, výchovně působit na mládež, poskytovat mladým lidem poradenské služby, provádět výchovné pohovory a poskytovat výchovnou pomoc, účastnit se trestního řízení proti mladistvým, podávat OČTŘ kvalifikované zprávy o daném jedinci aj. (Večerka In Gřivna, 2014, s. 457).
- Orgány činné v trestním řízení – Těmito orgány jsou soud (resp. soud pro mládež), státní zástupce a policejní orgán (ustanovení § 12 odst. 1 zákona č. 141/1961 Sb., trestní řád a ustanovení § 2 odst. 2 písm. c) zákona č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže).

- Pachatel – Pachatelem se nazývá ta osoba, která se dopustila trestného činu (resp. provinění) (Matoušek a Matoušková, 2011, s. 313).
- Podezřelý – Takto se označuje osoba podezřelá ze spáchání trestného činu (resp. provinění), dokud policejní orgán nerozhodne o zahájení trestního stíhání této osoby (ustanovení § 160 odst. 1 zákona č. 141/1961 trestní řád).
- Probační a mediační služba ČR – V rámci této instituce provádí probační úředníci a probační asistenti úkony probace a mediace. Jejím obecným cílem je připravit a zajistit pro státní zástupce a soudy (resp. soudy pro mládež) podmínky pro uložení některých alternativních trestů, resp. alternativních trestních opatření (např. obecně prospěšných prací nebo domácího vězení) či opatření nebo odklonů v trestním řízení (Zoubková, 2011, s. 143-144).
- Trestní řízení – Trestní řízení je zákonem upravený postup orgánů činných v trestním řízení, případně i jiných osob zúčastněných na trestním řízení, jehož úkolem je zjistit, zda byl trestný čin (resp. provinění) spáchán, a je-li tomu tak, zjistit jeho pachatele a uložit mu podle zákona trest (u mladistvých výchovné, ochranné nebo trestní opatření) nebo ochranné opatření a rozhodnutí vykonat, popřípadě jeho výkon nařídit (Chmelík, 2014, s. 19).
- Trestný čin – Jde o čin, který trestní zákoník definuje jako trestný. V případě mladistvých se tento čin nazývá provinění, u dětí mladších 15 let čin jinak trestný (Matoušek a Matoušková, 2011, s. 314).

1.2 Etiologie kriminality mladistvých

Kriminální etiologie se zaměřuje na zjišťování příčin kriminality, a to nejen jako celku, ale zvláště podle jejích druhů, např. příčin juvenilní delikvence apod., jak uvádí Válková (2019, s. 4). Na mladého člověka totiž působí řada faktorů, které ho mohou více či méně negativně ovlivnit a dotyčný se následkem jejich působení může dopustit provinění. Jak píše Matoušek a Matoušková (2011, s. 23-106), tyto rizikové faktory, resp. možné příčiny kriminality mladistvých, lze nalézt např. v dědičnosti, tělesné konstituci, osobnosti, rodině, škole, vrstevnických skupinách či médiích. Přičemž tyto skutečnosti blíže popisují následující body.

- Dědičnost – Každý jedinec má určitou genetickou dispozici, která u některých osob může být odpovědná např. za ADHD (jedinci s touto poruchou jsou většinou více hyperaktivní, impulzivní a nepozorní než ostatní, což může být

v některých situacích rizikové a vést ke spáchání provinění) aj. (Matoušek a Matoušková, 2011).

- Tělesná konstituce – Míru náchylnosti ke spáchání provinění ovlivňuje pohlaví dané osoby, přičemž muži se dopouštějí překročení zákona častěji než ženy (Matoušek a Matoušková, 2011). Kromě toho mohou mít vliv, jak uvádí Večerka In Gřivna (2014, s. 448), například různé anomálie či odlišnosti poznamenávající vzhled člověka nebo jeho zdravotní stav. Invalidita či jiná odlišnost biologické konstituce často stojí v pozadí různých abnormních či sociálně patologických způsobů chování. A to zejména proto, že např. invalida je na základě své nemoci nejen vyřazen z mnohých činností svých vrstevníků, ale navíc bývá pro svou fyzickou vadu zesměšňován a vytlačován na okraj skupiny. Jeho frustrace pak může přerůst do různých druhů neadekvátního jednání. Výše uvedené skutečnosti se mohou do určité míry týkat také jedinců z minoritních antropologicky odlišných skupin, např. Romů (Večerka In Gřivna, 2014, s. 448).
- Osobnost – V osobnosti člověka se mohou vyskytovat rysy, jako je např. impulzivita, negativní nebo naopak nerealisticky zvýšené sebehodnocení, narušená morálka, špatné komunikační dovednosti, agresivní či zkratkovité řešení konfliktů, snížená odolnost vůči stresu aj., které mohou podpořit skutečnost, že se jedinec dopustí provinění (Matoušek a Matoušková, 2011). Přičemž jednání osoby je závislé také na jejím temperamentu, na motivaci k určitému konání či opomenutí nebo inteligenci (Večerka In Gřivna, 2014, s. 448).
- Rodina – Rodina též může přispět k tomu, že se mladý člověk dopustí provinění. Rizikové je např. to, jak uvádí Matoušek a Matoušková (2011), že: vyrůstá jen s jedním z rodičů, jeho rodič/e mají žádnou nebo nízkou kvalifikaci a vzdělání, rodina žije v chudobě nebo naopak ve velkém bohatství (jak vysvětluje Večerka In Gřivna (2014, s. 452), v chudé rodině stoupá tolerance k majetkové trestné činnosti a naopak jedinci z příliš bohatých rodin mohou mít pocit nedotknutelnosti a nestíhatelnosti, nudí se a hledají vzrušení, což je vede např. k závislosti na alkoholu, drogách či jinému sociálně patologickému chování), jeho rodič/e jsou nezaměstnaní, závislí na alkoholu či drogách apod., mezi rodičem/emi a jedincem (případně mezi sourozenci) panují nekvalitní rodinné vazby, rodič/e používají neadekvátní výchovný styl, v rodině se často

vyskytují konflikty, rodič/e na mladistvého nedohlízejí a nejsou dostatečně informováni o tom, co a kde dělá aj. Záleží také na tom, zda mladistvý vůbec má rodinné zázemí a nevyrostá v institučním zařízení (např. dětském domově) (Matoušek a Matoušková, 2011). Mezi další rizika patří také to, jak píše Večerka In Gřivna (2014, s. 449-450), že mladý člověk vyrůstá v nestabilním rodinném prostředí, je dítětem nechtěným, jeho rodiče nebyli připraveni na své výchovné poslání (např. vstoupili do manželství a „pořídili“ si dítě v nízkém věku; rodina vznikla náhodně na základě neplánovaného těhotenství apod.), či mezi rodiči došlo ke konfliktnímu rozchodu nebo rozvodu (jedinec se může dostat do role nemilovaného, odstrkovaného a přehlíženého nebo do role nezdravě ochraňovaného, hýčkaného a emočně přetěžovaného, používaného jako prostředek citového vydírání druhého partnera apod., což může vést k tomu, že se na sebe snaží strhnout pozornost nebo se naopak vymanit z vlivu rodiče, a to může vést až k delikventnímu chování) (Večerka In Gřivna, 2014, s. 449-450).

- Škola – Mladistvého v tomto prostředí může ovlivnit, jak píše Matoušek a Matoušková (2011), např. učitelův negativní postoj k němu (jak uvádí Večerka In Gřivna (2014, s. 453), ten může pramenit například z toho, že neukázněného nebo jinak zanedbaného jedince učitel podvědomě vnímá jako zlého, tudíž jím bývá často sankcionován a vytlačován na okraj třídy či klasifikován špatnou známkou nejen z chování, ale i z jednotlivých předmětů) nebo brzká segregace na nadané a méně nadané jedince aj. Dále na něj může mít vliv také to, zda je školou řešeno nedodržení pravidel nebo jsou přestupky proti pravidlům přehlíženy, jakým způsobem je vedeno případné vyšetřování a jaké jsou udělovány sankce (Matoušek a Matoušková, 2011). Mezi další rizika se také řadí neradostné a frustrující prostředí školy, napjatá atmosféra mezi učitelem, spolužáky a žákem, subjektivní i objektivní problémy se zvládnutím učiva apod., což může vést mladého jedince k záškoláctví, které se, zejména pokud je vícedenní a spojené s útekem z domova, často váže k nastoupení kriminální kariéry (Večerka In Gřivna, 2014, s. 453-454).
- Vrstevnické skupiny – Pro mladistvé z dysfunkčních rodin (mezi znaky takové rodiny patří např. nezáměr rodiče/ů, nestanovená jasná pravidla, nadměrné trestání od rodiče/ů aj.) je vrstevnická skupina důležitější než pro mladé lidi vyrůstající ve funkčních rodinách (ovšem i pro tyto jedince představuje členství

ve vrstevnické skupině důležitou součástí života a chtějí obstát v očích svých vrstevníků, být konformní se skupinou apod.), jak píše Matoušek a Matoušková (2011). U osob z dysfunkčních rodin je však často potřeba kladného přijetí silnější než u ostatních. Tato skutečnost představuje riziko v tom, že tito jedinci snadněji podléhají vlivu „vůdce“ party a na jeho „rozkaz“ se mohou chovat delikventně, pokud se jedná o delikventní skupinu, aby byli jím a partou přijímáni. V ČR delikventní party vznikají většinou z podskupin mladých lidí, kteří se dobře znají z jedné instituce (např. ze školy), a provinění jsou velmi často páchána právě v těchto skupinách. Kromě toho je riziková také příslušnost mladého člověka k různým subkulturám (drogová, rasistická, apod.) či hnutím (extremistická hnutí, aj.), které většinová společnost vnímá jako závadná (Matoušek a Matoušková, 2011).

- Média – Mladistvé může ovlivnit též mediální prostor, ve kterém se většina z nich velmi často pohybuje. Neblahý vliv na mladé lidi má, jak píše Matoušek a Matoušková (2011), např. v médiích často prezentované jak fiktivní (např. filmové idealizování zločince či, jak uvádí Večerka In Gřivna (2014, s. 445), schvalování postupů, jež využívají agresi jako běžný a akceptovatelný prostředek lidské komunikace, podvodné a příživnické chování jako přijatelný způsob života jedince ve společnosti aj.), tak skutečné (např. ve zprávách prezentovaná zpráva o trestném činu doplněná drastickými záběry) násilí a také nejasná hranice mezi tím, co se opravdu stalo a co je „přikrášlená realita“. Tyto skutečnosti u mladistvých posilují agresivitu a oslabují citlivost na násilí (Matoušek a Matoušková, 2011). Zajímavé také je, že jedny a tytéž programy mohou u některých mladých lidí vést k odreagování asociality ve virtuálním světě (uskutečňují svou agresi např. v oblasti bojových virtuálních her či potřebu něco vlastnit v obrazové zástupné formě), u jiných se však stávají nebezpečným zdrojem návodů a nekontrolovaných podnětů pro nejrůznější typy nevhodného chování v realitě (Večerka In Gřivna, 2014, s. 445).

Všechny výše uvedené skutečnosti, ale také alkoholismus, nealkoholová toxikomanie, gamblerství, enormní závislost na spotřebě, prostituce a jiné, tak v různých kombinacích často stojí u kořenů kriminality mladistvých (Večerka In Gřivna, 2014, s. 445).

1.3 Charakteristické rysy kriminality mladistvých

Kriminalita mladistvých se v některých ohledech odlišuje od kriminality dospělých, tedy zletilých pachatelů (Firstová, 2014, s. 29-32). Mezi její charakteristické rysy můžeme zahrnout např.:

- Skupinovost – Mladiství často páchají provinění ve (vrstevnických) skupinách nebo alespoň ve dvojicích (Večerka In Gřivna, 2014, s. 444). To platí především pro chlapce (Válková, 2019, s. 288). Většinou se však nejedná o velké organizované party s pevnou hierarchií, ale spíše o skupiny vrstevníků, kteří se znají z místa bydliště, školy, pracoviště či volnočasové aktivity. Trestná činnost pak mnohdy získává nádech zábavy či soutěživosti, zaplňuje přebytečný volný čas, uspokojuje potřeby realizovat se a kompenzovat si neúspěchy či frustrující situace apod. (Večerka In Gřivna, 2014, s. 444). Skupina mladistvému také poskytuje jistou anonymitu, jak píše Firstová (2014), odpovědnost za činy se přesouvá na vůdce či inspirátora, nebo zcela zaniká pod vlivem „kolektivního“ rozhodnutí, jak uvádí Večerka In Gřivna (2014, s. 444). Činy jsou tak pod tlakem skupiny realizovány impulzivně a nedomyšleně. U jedince se také může projevit soutěživost či snaha zalíbit se ostatním nebo na sebe upozornit (Večerka In Gřivna, 2014, s. 444).
- Neadekvátnost jednání – Projevuje se snahou dosáhnout životních cílů společensky nepřijatelnými prostředky, a to i tehdy, když společnost disponuje legálními sociálně aprobovanými způsoby jejich dosažení. Mladí lidé mají tendenci k radikalismu a nekompromisnosti, k braní spravedlnosti do svých rukou, k zdánlivě přímočarému a inovativnímu řešení různých komplikovaných životních situací. Jejich jednání také často bývá revoltou proti světu dospělých (Večerka In Gřivna, 2014, s. 440-441).
- Neschopnost odložit uspokojení svých potřeb na pozdější dobu nebo se svých potřeb vzdát – Mladí lidé chtějí dosáhnout svých cílů za každou cenu, co nejrychleji a s minimálním vynaložením úsilí či námahy (Firstová, 2014). Mladiství pachatelé jsou tedy puzeni tendencí rychle uspokojit své potřeby a nečekat na vhodnější podmínky pro svůj záměr (Večerka In Gřivna, 2014, s. 441).
- Nadměrnou brutalitu – Někteří mladiství provádí své činy brutálním způsobem (Firstová, 2014). Charakteristické je v tomto případě také to, že např. hodnota

odcizeného zboží bývá neúměrně nízká v porovnání se škodou způsobenou často zbytečnou agresí při vloupání do objektu, auta atp. Samotné provedení loupežného jednání je tak pro mladistvého pachatele často důležitější než zisk (Večerka In Gřivna, 2014, s. 441).

- Nedostatečnou přípravu a plánování – Mladiství často páchají provinění bez promyšlené dlouhodobější přípravy, nechají se svést náhle vzniklou situací či podnětem a nedoceňují vzniklé nebezpečí. To se projevuje například v náhodnosti místa spáchání provinění, použitím nevhodných nástrojů či potřeb pro získání či ukrytí lupu, volbě špatného času pro provedení provinění, nedokonalém zakrytí stop apod. (Večerka In Gřivna, 2014, s. 439).
- Potřebu pochlubit se svým činem – Mladiství většinou mívají potřebu pochlubit se svými činy na veřejnosti nebo ve společnosti vrstevníků, což mnohdy vede k jejich dopadení (Večerka In Gřivna, 2014, s. 439).
- Epizodický charakter – Kriminalita mladistvých má často epizodický charakter a je spjata s časově ohraničeným obdobím dopívání a s tím souvisejícím psychickým a sociálním vývojem jedince (Večerka In Gřivna, 2014, s. 441). Ve většině případů tedy odezní sama po dosažení dospělosti (Válková, 2019, s. 290).
- Vysokou míru latence – O části provinění spáchaných mladistvými se OČTŘ nikdy nedozví, tudíž nedojde k jejich trestnímu stíhání a případnému potrestání, přičemž latence se objevuje zejména u méně závažných provinění (Firstová, 2014). Tedy především u bagatelních forem kriminality, což zřejmě souvisí s vyšší tolerancí společnosti vůči pachatelům těchto činů z řad mládeže, neboť méně závažné porušování práva je vnímáno jako normální, vývojově podmíněný jev (Válková, 2019, s. 284). V současné době se však latence také často vyskytuje v oblasti kriminality spojené s počítači a obecně virtuálním světem (Večerka In Gřivna, 2014, s. 445).

U části mladistvých také mnohdy hraje roli touha po dobrodružství a soutěživosti nebo snaha prověřit si své síly a dovednosti. Spáchání provinění se pak stává určitým osvědčením obratnosti, mrštnosti, rychlosti a schopnosti jednat v zátěžových situacích, sebepotvrzením soběstačnosti a symbolem sebeprosazení (Večerka In Gřivna, 2014, s. 440-441). Přičemž tyto jedince můžeme zahrnout do skupiny mladistvých pachatelů, u kterých je spáchání provinění spíše ojedinělým jevem, kterého se dopustili právě ze

zvědavosti, touhy po dobrodružství, snahy předvést se či zapadnout v rámci nějaké party apod. Ti se dopouštějí spíše méně závažné kriminality. Druhou skupinou jsou pak chroničtí mladiství pachatelé, kteří se opakovaně dopouštějí delikventního jednání, jsou policejně registrováni a je proti nim často užíváno formálních sociálních intervencí. Od první skupiny se liší také tím, že zahajují páchaní trestné činnosti v dřívějším věku, častěji se dopouštějí i závažnějších forem kriminality, ve větší míře se u nich vyskytují i další společensky neakceptovatelné formy chování, např. zneužívání alkoholu či drog, hraní na hracích automatech apod. a je pravděpodobnější, že se z nich stanou celoživotní pachatelé (Válková, 2019, s. 296-297).

Co se týče objektů zájmu či předmětů útoku, u mladistvých pachatelů jsou to často např. módní a dobově atraktivní věci (mladiství často odcizují dopravní prostředky či jejich vybavení, alkohol, cigarety, módní oblečení, elektroniku aj., což souvisí s tím, že v současné době panuje velká, stále se obměňující nabídka hmotných statků doprovázená tlakem reklamy, vrstevnickými standardy apod., přičemž je stále obtížnější na všechny tyto věci sehnat dostatek finančních prostředků), prostředky, kterými si zajistí drogu (mladistvý toxikoman se dostává do bludného kruhu, který jej vede ke stále novému získávání finančních prostředků na drogu) aj. (Večerka In Gřivna, 2014, s. 442).

2 Trestní řízení s mladistvými

Tato kapitola stručně popisuje základní zásady řízení v trestních věcech mladistvých a jednotlivá stádia trestního řízení, tj. přípravné řízení, řízení před soudem (resp. soudem pro mládež), opravné řízení a vykonávací řízení i s některými specifiky tohoto řízení ve vztahu k mladistvým. Na závěr krátce představuje Okresní soud v Ústí nad Orlicí jakožto hlavní subjekt, na který je navázáno výzkumné šetření.

2.1 Základní zásady řízení v trestních věcech mladistvých

Mezi základní zásady řízení v trestních věcech mladistvých se řadí např.:

- Zásada restorativní justice – Podstatou této zásady je obnovení vztahů, které byly trestným činem (resp. proviněním) narušeny. Pachatel tak sám přebírá díl odpovědnosti za své provinění a aktivně se podílí na odčinění následků trestné činnosti. Uplatnění tohoto postupu má výchovný a preventivní účinek jednak na nedospělého pachatele, a jednak také na veřejnost, a směřuje mimo jiné i k zamezení delikvence mládeže a k přerušení kriminální minulosti s možnou kriminální budoucností (Chmelík, 2014, s. 453-454).
- Zásada výchovného působení před represí – Trestní řízení proti dospělým pachatelům je ovládáno uplatněním trestních sankcí jakožto základního prostředku nápravy pachatele. V případě mladistvých pachatelů je však prioritou jejich převýchova, do které se musí sami aktivně zapojit. Tomuto účelu jsou uzpůsobena četná výchovná opatření, která mají přednost před trestními opatřeními (Chmelík, 2014, s. 454).
- Zásada ochrany soukromí a osobnosti mladistvého – Smyslem této zásady je ochrana soukromí mladistvého po celou dobu řízení a důsledné respektování ústavní zásady presumpce nevinny. V souladu s touto zásadou tedy také platí, že s výjimkami stanovenými v zákoně o soudnictví ve věcech mládeže nikdo nesmí zveřejnit informaci obsahující jméno a příjmení mladistvého ani jinou informaci, ze které by bylo možné mladistvého identifikovat, přičemž tato ochrana trvá i po skončení trestního řízení (Chmelík, 2014, s. 454).
- Zásada specializace – Tato zásada vychází z požadavku, aby v problematice trestních věcí mladistvých působili specialisté, kteří se soustavně vzdělávají, mají dostatečnou erudici a životní zkušenosti (Chmelík, 2014, s. 455).

- Zásada rychlosti řízení – Na základě této zásady by trestní řízení mělo probíhat co nejrychleji, zejména proto, aby na mladistvého pachatele bylo působeno rychle a efektivně (Chmelík, 2014, s. 455).
- Zásada spolupráce – Spolupráce probíhá zejména mezi orgány činnými v trestním řízení, orgány sociálně-právní ochrany dětí, Probační a mediační službou ČR a dalšími institucemi (Chmelík, 2014, s. 455).
- Zásada aktivní účasti oběti na řešení věci – Tato zásada říká, že řízení musí směřovat k tomu, aby poškozený dosáhl náhrady škody způsobené proviněním mladistvého, nebo se mu dostalo jiného přiměřeného zadostiučinění. Mladistvý by tedy měl odčinit újmu, kterou poškozenému svým jednáním způsobil (Chmelík, 2014, s. 453, 455). Poškozený také může ovlivnit rozhodování státního zástupce nebo soudu pro mládež o uplatnění odklonu tím, že sdělí svůj souhlas či nesouhlas se způsobem a rozsahem náhrady škody (Chmelík, 2014, s. 459).

2.2 Stádia trestního řízení a jejich specifika ve vztahu k mladistvým

Trestní řízení můžeme rozdělit na čtyři základní stádia, a to na přípravné řízení, řízení před soudem (resp. soudem pro mládež), opravné řízení a vykonávací řízení, jak uvádí web Policie ČR (Policie ČR, online). Přičemž ne každý případ projde všemi zmíněnými stádii.

Základní legislativní rámec tvoří zákon č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže, který je speciálním zákonem, podle kterého se postupuje vždy, pokud danou problematiku výslovně upravuje, jinak se postupuje podle obecné právní úpravy, tj. podle trestního zákoníku a trestního řádu. Ideou, na které byl tento zákon postaven, bylo zakotvení specifických postupů v trestním řízení s mladistvými osobami, a chápání delikvence mládeže jako sociálního jevu, který je potřeba řešit výchovnými prostředky a sankční opatření použít až jako poslední možnost (Chmelík, 2014, s. 452-453).

Přípravné řízení

Přípravné řízení, jak uvádí web Policie ČR (Policie ČR, online), má dvě základní fáze, a to fázi prověřování a fázi vyšetřování. Fáze prověřování začíná na základě podnětu, kterým může být např. podání trestního oznámení či výsledky vlastní činnosti OČTŘ. Následně policejní orgán sepíše záznam o zahájení úkonů trestního řízení, a v případě

nutnosti jsou ještě před sepsáním tohoto záznamu provedeny neodkladné a neopakovatelné úkony (např. výslech umírající osoby) (Policie ČR, online). Přičemž mladistvý musí mít obhájce, jak uvádí ustanovení § 42 odst. 2 písm. a) až c) zákona č. 2018/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže, od okamžiku, kdy jsou proti němu použita opatření dle tohoto zákona nebo provedeny úkony dle trestního řádu, včetně úkonů neodkladných a neopakovatelných, ledaže nelze provedení úkonu odložit a vyrozumění obhájce o něm zajistit atd.

Ve fázi prověřování, která probíhá ještě před zahájením trestního stíhání, se tedy objasňují a prověřují skutečnosti nasvědčující tomu, že byl spáchán trestný čin, resp. provinění, jak uvádí web Policie ČR (Policie ČR, online). Samotné prověřování zahrnuje např. podání vysvětlení, ohledání místa činu, ohledání věcí, zajišťování stop (např. otisků prstů), obstarání znaleckých posudků, atd. Poté může dojít buď k zahájení trestního stíhání (následuje fáze vyšetřování) nebo k zahájení trestního stíhání nedojde, a to např. z důvodu odložení věci pro nepřipustnost či neúčelnost stíhání nebo pro nezjištění skutečnosti opravňující k zahájení trestního stíhání, dočasného odložení věci, je-li to třeba aj. (Policie ČR, online).

Ve chvíli kdy dojde k zahájení trestního stíhání (usnesením o zahájení trestního stíhání), přípravné řízení přechází do fáze vyšetřování (Policie ČR, online). U trestných činů, resp. provinění, uvedených v § 163 odst. 1 trestního řádu, lze ovšem zahájit trestní stíhání (nebo v již zahájeném trestním stíhání pokračovat) pouze se souhlasem poškozeného, přičemž ten má právo souhlas s trestním stíháním nedat či vzít učiněný souhlas zpět, a to až do doby, než se odvolací soud odebere k závěrečné poradě (Policie ČR, online a ustanovení § 163 odst. 1 a 2 zákona č. 141/1961 Sb., trestní řád). O zahájení trestního stíhání je kromě mladistvého informován také jeho zákonný zástupce nebo opatrovník, příslušný orgán sociálně-právní ochrany dětí a Probační a mediační služba ČR, jak uvádí § 60 zákona č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže.

V rámci fáze vyšetřování tedy policejní orgán dále vyhledává důkazy k objasnění trestného činu, resp. provinění (Policie ČR, online). OČTŘ jsou také povinny se zvláštní pečlivostí objasňovat a dokazovat příčiny provinění spáchaného mladistvým a skutečnosti významné pro posouzení jeho osobních, rodinných i jiných poměrů. Provedení těchto šetření, potřebných pro poznání osobnosti mladistvého, jeho stupně rozumového a mravního vývoje, povahy, poměrů a prostředí, v němž žil a byl vychován, jeho chování před spácháním provinění a po něm a jiné, OČTŘ uloží

příslušnému orgánu sociálně-právní ochrany dětí, případně též Probační a mediační službě ČR. Přičemž zjistit tyto okolnosti je důležité zejména pro volbu prostředků vhodných pro nápravu mladistvého, včetně posouzení toho, zda a v jakém rozsahu má být uloženo výchovné, ochranné nebo trestní opatření (ustanovení § 55 odst. 1, 2 a 3 zákona č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže).

Kromě toho je mladistvý také vyslýchán (při výslechu musí být postupováno ohleduplně) a může být vyšetřen i jeho duševní stav (jeho pozorování by nemělo trvat déle než jeden měsíc, ale na odůvodněnou žádost znalců může být lhůta o další měsíc soudem pro mládež a v přípravném řízení na návrh státního zástupce soudcem prodloužena). K vyšetření duševního stavu mladistvého se přibírá znalec z oboru zdravotnictví (odvětví psychiatrie, se specializací na dětskou psychiatrii) a znalec z oboru zdravotnictví nebo pedagogiky (odvětví psychologie, se specializací na dětskou psychologii) (ustanovení § 58 odst. 1 a 2 zákona č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže).

Pokud je to nezbytně nutné, lze také mladistvého vzít do vazby, jak říká Chmelík (2014, s. 458). Jedná se však o krajní prostředek, a to zejména proto, že zasahuje do jeho psychiky a celkového vývoje a nemá významný výchovný účinek. K uplatnění vazby by tedy mělo docházet jen u nejzávažnějších případů, jejichž společenská škodlivost je velmi vysoká (např. u vraždy) (Chmelík, 2014, s. 458).

Mezi obecné důvody vzetí do vazby patří obava, že obviněný uprchne nebo se bude skrývat, bude působit na dosud nevyslechnuté svědky nebo spoluobviněné nebo jinak mařit objasňování skutečností závažných pro trestní stíhání, nebo že bude opakovat trestnou činnost, pro niž je stíhán, dokoná trestný čin (resp. provinění), o který se pokusil nebo vykoná trestný čin (resp. provinění), který připravoval nebo kterým hrozil, jak uvádí ustanovení § 67 písm. a), b) a c) zákona č. 141/1961 Sb., trestní řád. O vazbě (i jejím prodloužení) rozhoduje v přípravném řízení na návrh státního zástupce soudce příslušného soudu pro mládež, a o prodloužení vazby v řízení před soudem rozhoduje soudce soudu pro mládež nadřízeného soudu pro mládež, který je příslušný věc projednat, nebo který věc již projednává (ustanovení § 47 odst. 2 a 3 zákona č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže a Chmelík, 2014, s. 458-459).

Samotné trvání vazby je u mladistvého oproti dospělému výrazně omezeno (Chmelík, 2014, s. 458). Vazba mladistvého totiž nesmí trvat déle než dva měsíce (výjimečně ji lze prodloužit o další dva měsíce), a jde-li o zvláště závažné provinění, nesmí trvat déle než šest měsíců (výjimečně ji lze prodloužit o dalších šest měsíců).

Přičemž k prodloužení může dojít pouze jednou v přípravném řízení a jednou v řízení před soudem pro mládež (ustanovení § 47 odst. 1 zákona č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže). Mladistvý tedy může ve vazbě strávit maximálně šest měsíců, a v případě zvlášť závažného provinění 18 měsíců. Vazbu mladistvého však lze případně nahradit zárukou, dohledem, slibem, umístěním v péči důvěryhodné osoby (i v případě tzv. koluzní vazby, u které je jinak nahrazení vazby jinými prostředky vyloučeno, jak říká Chmelík (2014, s. 458)) nebo peněžitou zárukou, jak uvádí ustanovení § 49 odst. 1 a 2 zákona č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže.

O vzetí do vazby, ale také o zadržení a zatčení mladistvého, je vyrozuměn jeho zákonný zástupce nebo opatrovník, jeho zaměstnavatel (pouze se souhlasem), Probační a mediační služba ČR a orgán sociálně-právní ochrany dětí. Pokud byla mladistvému uložena ochranná výchova, vyrozumí se výchovné zařízení, ve kterém ji vykonává (ustanovení § 46 odst. 2 zákona č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže). Přičemž vyrozumění je povinen provést ten OČTŘ, který mladistvého zadržel, zatknul nebo vzal do vazby (Chmelík, 2014, s. 458).

Celé přípravné řízení je tedy neveřejné řízení, jehož hlavním účelem je připravit podklady pro případné řízení před soudem (resp. soudem pro mládež), ve kterém policejní orgán provádí výše zmíněné činnosti, nad kterými vykonává dozor státní zástupce. Ten dohlíží též na to, aby policejní orgán (v případě mladistvého většinou policejní orgán určený k úkonům v trestních věcech mladistvých) zacházel s mladistvým ohleduplně (Policie ČR, online a ustanovení § 59 a § 41 odst. 2 zákona č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže).

Na konci přípravného řízení může na návrh policejního orgánu ze strany státního zástupce dojít k podání obžaloby (následuje řízení před soudem, resp. soudem pro mládež), jak uvádí web Policie ČR (Policie ČR, online). Nebo dojde k odklonění, tedy zvláštnímu způsobu řízení (vůči mladistvým lze užít zejména podmíněné zastavení trestního stíhání, narovnání a odstoupení od trestního stíhání, jak uvádí Hulmáková (2013, s. 44)), postoupení věci jinému orgánu, zastavení trestního stíhání (např. se neprokázalo, že se skutek stal, případně, že ho spáchal obviněný), přerušení trestního stíhání aj. (Policie ČR, online).

Řízení před soudem, resp. soudem pro mládež

Toto stádium trestního řízení zahrnuje případné předběžné projednání obžaloby a hlavní líčení (Policie ČR, online). Soudnictví v trestních věcech obecně vykonávají okresní soudy, krajské soudy, vrchní soudy a Nejvyšší soud, jak říká ustanovení § 13 zákona č. 141/1961 Sb., trestní řád. Součástí soustavy soudů jsou však, jak píše Bruna In Chmelík (2014, s. 85), i tzv. soudy pro mládež zřízené zákonem č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže. Nejedná se ovšem o další samostatný článek soustavy soudů. Soud pro mládež je tvořen zvláštním, specializovaným senátem (předseda senátu, soudce, samosoudce) příslušného okresního, krajského, vrchního a Nejvyššího soudu. Jde tedy o zvláštní specializaci v rámci existujícího soudu (Bruna In Chmelík, 2014, s. 85).

Příčemž pro to, který soud pro mládež je místně příslušný dané řízení konat, je u mladistvého rozhodující jeho bydliště (řízení tedy koná ten soud pro mládež, v jehož obvodu mladistvý bydlí), a nemá-li stálé bydliště, soud pro mládež, v jehož obvodu se mladistvý zdržuje nebo pracuje (např. pokud je mladistvý umístěn ve výchovném zařízení, bude místně příslušný ten soud pro mládež, v jehož obvodu se dané zařízení nachází) (Chmelík, 2014, s. 456 a ustanovení § 37 odst. 1 zákona č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže). Pokud nelze zjistit žádné z výše uvedených míst nebo jsou-li tato místa mimo území ČR, koná řízení ten soud pro mládež, v jehož obvodu bylo provinění spácháno. Jestliže nelze zjistit ani místo činu, koná řízení ten soud pro mládež, v jehož obvodu vyšel daný čin najevo (ustanovení § 37 odst. 2 zákona č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže). Co se týče věcné příslušnosti soudu pro mládež, řízení v prvním stupni zpravidla probíhá před okresním soudem (pro mládež) nebo v trestním řádem stanovených případech před krajským soudem (pro mládež) (Bruna In Chmelík, 2014, s. 86).

Na počátku této fáze řízení tedy dochází k tomu, že obžalobu podanou soudu (pro mládež) přezkoumá předseda senátu a podle jejího obsahu a podle obsahu spisu posoudí, zda je ji nutno předběžně projednat v zasedání senátu anebo zda může nařídít hlavní líčení, jak říká ustanovení § 185 odst. 1 zákona č. 141/1961 Sb., trestní řád. Pokud dojde k předběžnému projednání obžaloby, může v rámci něj předseda senátu vyslechnout mladistvého, opatřit potřebná vysvětlení a objasnit poměry mladistvého. Posledním zmíněným lze pověřit probačního úředníka, který mimo to také může být požádán o mimosoudní zprostředkování mezi obviněným mladistvým a poškozeným za

účelem rozhodnutí o podmíněném zastavení trestního stíhání nebo narovnání. Předseda senátu nařídí předběžné projednání obžaloby také ve chvíli, má-li za to, že existují okolnosti odůvodňující odstoupení od trestního stíhání (samosoudce obžalobu předběžně neprojednává, ale podle výsledků jejího přezkoumání může také odstoupit od trestního stíhání) (ustanovení § 61 odst. 1 a 2 a § 62 odst. 2 zákona č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže).

Dalším krokem je již samotné hlavní líčení, které lze konat na návrh mladistvého veřejně, jinak je neveřejné, jak říká ustanovení § 54 odst. 1 zákona č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže. V tom případě se ho může zúčastnit pouze obžalovaný mladistvý, jeho dva důvěrníci, jeho obhájce, zákonní zástupci, opatrovník a příbuzní v pokolení přímém, sourozenci, manžel nebo druh, poškozený, jeho zmocněnec a důvěrník, zúčastněná osoba a její zmocněnec, zákonní zástupci a opatrovníci poškozeného a zúčastněné osoby, svědci, znalci, tlumočníci, zástupce příslušného orgánu sociálně-právní ochrany dětí, úředníci Probační a mediační služby ČR a zástupce školy nebo výchovného zařízení (ustanovení § 54 odst. 1 zákona č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže).

Průběh hlavního líčení má několik fází, a to: počátek hlavního líčení (zahrnuje např. sdělení věci, která bude projednávána, zjištění, zda se dostavily osoby, které byly předvolány nebo vyzooměny, přednesení obžaloby, zjištění, zda poškozený navrhuje, aby pachateli byla uložena povinnost k náhradě škody aj.), dokazování (zahrnuje např. výslech obžalovaného, svědků a znalců, případně čtení protokolů o dřívější výpovědi, předkládání posudků, zpráv či dalších listin a věcných důkazů aj.), závěr hlavního líčení (zahrnuje např. přednesení závěrečných řečí aj.) a rozhodnutí soudu, resp. soudu pro mládež v hlavním líčení. Ten může například rozhodnout o vrácení věci státnímu zástupci, postoupení věci, zastavení trestního stíhání, podmíněném zastavení trestního stíhání, schválení narovnání, přerušování trestního stíhání či rozhodnout rozsudkem, kterým obžalovaného buď zproští obžaloby, nebo uzná vinným (Policie ČR, online a ustanovení § 202 až § 225 odst. 1 zákona č. 141/1961 Sb., trestní řád).

V rámci hlavního líčení se tedy rozhoduje zejména o nevině nebo vině obžalovaného, případném uložení opatření (mladistvému pachateli lze uložit výchovná, ochranná a trestní opatření, jak říká ustanovení § 10 odst. 1 písm. a) až c) zákona č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže) a popřípadě i o náhradě škody (tzv. adhezní řízení) (Policie ČR, online). Pro doplnění uvádím, že v řízení ve věci mladistvého, který je mladší osmnácti let, nelze vydat trestní příkaz (ani sjednat dohodu

o vině a trestu), což u dospělých možné je, jak říká ustanovení § 63 odst. 1 zákona č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže.

Co se týče společného řízení, to je možné o všech proviněních mladistvého a proti všem mladistvým, jejichž provinění spolu souvisí, pokud je to z hlediska všestranného a objektivního objasnění věci, hospodárnosti a rychlosti řízení vhodné (ustanovení § 38 odst. 1 zákona č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže). Společné řízení proti mladistvému a dospělému lze konat pouze ve výjimečných případech, jestliže je to nutné pro všestranné a objektivní objasnění věci a nepřineslo by to mladistvému újmu. Tento typ společného řízení taktéž koná soud pro mládež. Byla-li však podána společná obžaloba na mladistvého a dospělého a nejsou-li splněny výše zmíněné podmínky, vyloučí soud pro mládež věc dospělého a postoupí ji příslušnému soudu, který o ní rozhodne (ustanovení § 38 odst. 2 a 3 zákona č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže).

Opravné řízení

Opravné řízení je druhostupňovým řízením, ve kterém se rozhoduje o řádných a mimořádných opravných prostředcích, jak uvádí Bruna In Chmelík (2014, s. 86). O řádných opravných prostředcích (u mladistvých odvolání proti rozsudku a stížnost proti usnesení) rozhoduje krajský nebo vrchní soud (pro mládež) a o mimořádných opravných prostředcích (dovolání, stížnost pro porušení zákona a obnova řízení) Nejvyšší soud (pro mládež) (Bruna In Chmelík, 2014, s. 86 a Policie ČR, online).

Ve prospěch mladistvého může opravné prostředky podat, a to i proti jeho vůli, příslušný orgán sociálně-právní ochrany dětí. V případě, že mladistvý není plně svéprávný, může v jeho prospěch opravné prostředky odvolání a dovolání podat, a to i proti jeho vůli, také jeho zákonný zástupce nebo opatrovník a jeho obhájce. Ve prospěch mladistvého mohou stížnost podat též jeho příbuzní v pokolení přímém, jeho sourozenec, osvojitel, manžel a druh. Naopak v neprospěch mladistvého může například pouze státní zástupce podat návrh na povolení obnovy řízení (ustanovení § 72 odst. 1, 2 a 3 zákona č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže).

Vykonávací řízení

V tomto stádiu řízení dochází k výkonu pravomocného rozsudku. Jde tedy zejména o výkon opatření (např. výkon trestního opatření nepodmíněného odnětí svobody atd.) (Policie ČR, online).

2.3 Představení Okresního soudu v Ústí nad Orlicí

V ČR jsou soudy státní orgány, které, jak uvádí Bruna In Chmelík (2014, s. 84), slouží k výkonu soudnictví a tvoří soudní moc ve státě. Základní úkoly soudnictví stanoví Ústava ČR (konkrétně hlava čtvrtá) a blíže je rozvádí zákon č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně dalších zákonů (Bruna In Chmelík, 2014, s. 84).

Na základě Ústavy ČR a dalších zákonů (zejm. zákona č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně dalších zákonů), jak píše Bruna In Chmelík (2014, s. 85), výkon soudní moci zajišťuje soustava soudů. Tato soustava je, dle čl. 91 odst. 1 Ústavy ČR, tvořena: Nejvyšším soudem, Nejvyšším správním soudem, vrchními soudy, krajskými soudy a okresními soudy (Ústavní soud stojí mimo tuto soustavu). Na území Prahy, jak uvádí Bruna In Chmelík (2014, s. 85), vykonává působnost krajského soudu městský soud a působnost okresních soudů vykonávají obvodní soudy. Na území Brna vykonává působnost okresního soudu Městský soud v Brně (Bruna In Chmelík, 2014, s. 85).

Soud v Ústí nad Orlicí je soudem okresním, jak uvádí web Statnisprava.cz (online). Sídlí v Husově ulici v Ústí nad Orlicí v Pardubickém kraji, přičemž jeho „nadřazeným“ soudem je Krajský soud v Hradci Králové v Královéhradeckém kraji (Statnisprava.cz, online). Předsedou Okresního soudu v Ústí nad Orlicí je pan JUDr. Richard Ander, jak říká web Justice.cz (online). V rámci tohoto soudu pak probíhá soudní řízení ve věcech opatrovnických, občanskoprávních, exekučních, dědických či trestních (Justice.cz, online).

V trestním řízení okresní soud (pro mládež), jak uvádí Bruna In Chmelík (2014, s. 86), zejména rozhoduje, zda skutek, pro který se trestní stíhání vede, je trestným činem (resp. proviněním) a zda jeho pachatelem je obviněný. Je-li tomu tak, rozhodne, o jaký trestný čin (resp. provinění) se jedná a v případě mladistvých jaké opatření (trestní, ochranné, výchovné) za něj obviněnému uloží, a zajišťuje jeho výkon (Bruna In Chmelík, 2014, s. 86). Přičemž v rámci Okresního soudu v Ústí nad Orlicí tvoří soud

pro mládež, a zajišťuje výše uvedené, pouze jediný senát. V tomto senátu je pan JUDr. Richard Ander (předseda senátu), pan JUDr. Miroslav Trávníček (specializace na trestní řízení ve věcech mladistvých) a paní JUDr. Ivana Šafářová (specializace na trestní řízení ve věcech dětí mladších patnácti let), jak uvádí Rozvrh práce na rok 2021 (2020, online) pro Okresní soud v Ústí nad Orlicí a jak též vyplynulo z mého emailového rozhovoru s panem bakalářem Gregarem, ředitelem správy okresního soudu v Ústí nad Orlicí.

Pan bakalář Gregar mi také ve zkratce sdělil, jak funguje ISAS, tedy Informační systém administrativy soudů, který je zdrojem statistických dat pro mé výzkumné šetření. ISAS slouží k elektronickému vedení spisu, přesněji k přesné evidenci pohybu spisu a úkonů v něm prováděných. Přijaté podání je do systému zapsáno na tzv. vyšší podatelně, čímž dojde k přidělení spisové značky a zároveň je spis zařazen příslušnému soudci. Údaje o pohybu spisu a vyznačení právní moci pak do systému zadává vedoucí kanceláře příslušného oddělení, např. trestního, a usnesení, rozsudky a další tvoří přímo v ISASu soudní zapisovatelky a jsou v něm také dostupné dalším osobám, např. soudcům.

3 Opatření ukládaná mladistvým

Tato kapitola přibližuje jednotlivá opatření, která soud pro mládež (v některých případech státní zástupce v přípravném řízení) může mladistvému pachateli za spáchané provinění uložit. Jedná se o výchovná opatření, ochranná opatření a trestní opatření.

Opatření ukládaná mladistvým se tedy dělí na výchovná, ochranná a trestní, jak říká ustanovení § 10 odst. 1 písm. a) až c) zákona č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže. Jak uvádí Firstová (2014, s. 166), „tato opatření tvoří ucelenou a vnitřně provázanou soustavu, která umožňuje pružnou, včasnou reakci na trestnou činnost mládeže při zohlednění jejich osobnosti, rodinných, osobních poměrů s akcentem kladeným na individuální predikci jejich dalšího vývoje“. Přičemž základním účelem ukládání opatření je, dle ustanovení § 9 odst. 1 zákona č. 2018/2013 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže, vytvoření podmínek pro sociální a duševní rozvoj mladistvého se zřetelem k jím dosaženému stupni rozumového a mravního vývoje, osobním vlastnostem, k rodinné výchově a k prostředí mladistvého, z něhož pochází, i jeho ochrana před škodlivými vlivy a předcházení recidivě.

3.1 Výchovná opatření

Rozdělení výchovných opatření stanovuje zákon č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže v ustanovení § 15 odst. 2 písm. a) až e), kde taxativně vyjmenovává všechna výchovná opatření, která lze mladistvému za spáchané provinění uložit. Jedná se o: dohled probačního úředníka, probační program, výchovné povinnosti, výchovná omezení a napomenutí s výstrahou. Přičemž účelem těchto opatření je, jak uvádí ustanovení § 15 odst. 4 zákona č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže, usměrňovat způsob života mladistvého, a tím podporovat a zajišťovat jeho výchovu.

Při zacházení s mladistvými pachateli je totiž důležité, jak uvádí Firstová (2014, s. 167), neopomenout právě onen prvek výchovy. Výchovná opatření by tedy měla být ukládána přednostně před ostatními opatřeními. Mezi jejich výhody patří zejména to, že tímto typem opatření lze dobře reagovat na aktuální životní situaci mladistvého, jeho osobnost, rodinné poměry atd., čímž umožňují individuální přístup ke každému jedinci s ohledem na všechny okolnosti daného případu (Firstová, 2014, s. 167).

Soud pro mládež může mladistvému, pokud s tím souhlasí, ukládat výchovná opatření již v průběhu trestního řízení (nebo v přípravném řízení státní zástupce), a to nejdéle do jeho pravomocného skončení (mladistvý může tento svůj souhlas do

pravomocného skončení řízení odvolat) (ustanovení § 15 odst. 3 zákona č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže a Hulmáková, 2013, s. 29). Mladistvému pachateli také lze, dle ustanovení § 15 odst. 1 zákona č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže, uložit více výchovných opatření najednou nebo mu výchovná opatření uložit v kombinaci s ochrannými nebo trestními opatřeními. Pokud jsou výchovná opatření ukládána vedle ochranného nebo trestního opatření anebo jsou-li ukládána samostatně, mohou být mladistvému pachateli uložena nejdéle na dobu tří let (jestliže se jedná o podmíněné odsouzení nebo podmíněné odložení peněžitého opatření, lze výchovná opatření uložit maximálně na dobu současně stanovené zkušební doby u zmíněných trestních opatření) (ustanovení § 15 odst. 1 zákona č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže).

Následující oddíly již popisují jednotlivá výchovná opatření, která je možné mladistvému pachateli za spáchané provinění uložit.

Dohled probačního úředníka

Dohled probačního úředníka znamená pravidelné sledování chování mladistvého v jeho rodině a způsobu výchovného působení rodičů na něj, kontrolu dodržování uloženého probačního programu a výchovných povinností a omezení uložených mladistvému a jeho pozitivní vedení probačním úředníkem k životu v souladu se zákonem, jak uvádí ustanovení § 16 odst. 1 zákona č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže. Jedná se tedy, jak říká Firstová (2014, s. 168), o odborné vedení a pomoc za účelem zdravého a pozitivního rozvoje osobnosti mladistvého, a také o prevenci recidivy páčání provinění mladistvým a ochranu společnosti.

Dohled probačního úředníka je vykonáván, jak uvádí Firstová (2014, s. 169), na základě programu zpracovaného probačním úředníkem v rámci probační činnosti, kterou zajišťuje Probační a mediační služba ČR. Zmíněný probační úředník by měl spolupracovat nejen s mladistvým, ale i s jeho rodinou, poněvadž výchovné působení rodiny na mladistvého je velmi důležité, či dalšími osobami, které mohou mít pozitivní vliv na příznivý vývoj mladistvého (Firstová, 2014, s. 169).

Mezi povinnosti mladistvého, kterému byl dohled probačního úředníka uložen, jak uvádí Firstová (2014, s. 168-169) a ustanovení § 16 odst. 3 písm. a) až d) zákona č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže, patří: spolupracovat s probačním úředníkem (ten mladistvému např. na základě programu výkonu probačního dohledu

stanoví lhůty, v nichž je povinen se k němu dostavovat), informovat probačního úředníka o svém pobytu a zaměstnání, dodržovat uložená výchovná omezení či povinnosti aj. a nebránit probačnímu úředníkovi ve vstupu do obydlí, ve kterém se zdržuje.

Probační program

Probačním programem se rozumí především program sociálního výcviku, psychologického poradenství, terapeutický program, program zahrnující obecně prospěšnou činnost, vzdělávací, doškolovací, rekvalifikační nebo jiný vhodný program k rozvíjení sociálních dovedností a osobnosti mladistvého, a to s různým režimem omezení v běžném způsobu života, který směřuje k tomu, aby se mladistvý vyhnul chování, které by bylo v rozporu se zákonem, a k podpoře jeho vhodného sociálního zázemí a k urovnání vztahů mezi ním a poškozeným, jak říká ustanovení § 17 odst. 1 zákona č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže. Hlavním cílem probačního programu tedy je, jak uvádí Firstová (2014, s. 169), prevence rizikového chování, podpora vhodného sociálního zázemí a urovnání narušených vztahů mezi pachatelem a obětí.

Zákon o soudnictví ve věcech mládeže však obsahuje pouze demonstrativní výčet probačních programů. Mladistvému za spáchané provinění tak lze uložit i program, který není v zákoně přímo zmíněn. Ovšem, aby probační program mohl být mladistvému uložen, musí být, jak uvádí Firstová (2014, s. 169) a ustanovení § 17 odst. 1 zákona č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže, schválen ministrem spravedlnosti a zapsán do seznamu probačních programů, který vede Ministerstvo spravedlnosti ČR. V posledních letech patří, jak říká Hulmáková (2013, s. 32), k nejrozšířenějším akreditovaným probačním programům např. Právo pro každý den, Mentor a Učební program mladiství.

Mezi další podmínky, které podmiňují možnost uložení probačního programu mladistvému soudem pro mládež (nebo v přípravném řízení státním zástupcem) patří to, jak píše Firstová (2014, s. 169) a uvádí ustanovení § 17 odst. 2 písm. a) až c) zákona č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže, že probační program musí být v souladu s jeho aktuálními potřebami, životní situací a zájmy společnosti a mladistvý také musí mít možnost seznámit se s obsahem programu a s účastí na něm souhlasit. Přičemž souhlas mladistvého, jak říká Hulmáková (2013, s. 31), je důležitý zejména

proto, že některé probační programy mohou velmi výrazně zasahovat do jeho života a jejich účelu nelze dosáhnout bez pozitivního přístupu mladistvého.

Dohledem nad výkonem probačního programu, jak uvádí ustanovení § 17 odst. 4 zákona č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže, je soudem pro mládež, nebo v přípravném řízení státním zástupcem, pověřen probační úředník. Ten by také měl, jak uvádí Firstová (2014, s. 169), mladistvému poskytovat určitou formu pomoci a poradenství tak, jak je tomu v případě dohledu probačního úředníka.

Výchovné povinnosti

Výchovné povinnosti slouží, jak píše Firstová (2014, s. 170), k usměrnění jednání mladistvého v pozitivním slova smyslu, což mimo jiné přispívá k prevenci jeho recidivy. Demonstrativní výčet výchovných povinností, které mladistvému za spáchané provinění může soud pro mládež, nebo v přípravném řízení státního zástupce, uložit, uvádí ustanovení § 18 odst. 1 písm. a) až g) zákona č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže. Jedná se o tyto výchovné povinnosti:

- Povinnost bydlet s rodičem nebo jiným dospělým, který je odpovědný za výchovu mladistvého – Tato povinnost zdůrazňuje aspekt výchovného působení rodiny. Před jejím uložením je však potřeba důkladně prošetřit rodinné poměry mladistvého, aby naopak nedošlo k tomu, že ho toto prostředí bude negativně ovlivňovat (např. nabádat k další trestné činnosti) (Firstová, 2014, s. 170).
- Povinnost jednorázově nebo ve splátkách zaplatit přiměřenou peněžitou částku, kterou zároveň určí, na peněžitou pomoc obětem trestné činnosti – Před uložením této povinnosti je třeba zhodnotit, zda má mladistvý možnost stanovenou finanční částku ze svých prostředků zaplatit. Tato povinnost se tedy ukládá především mladistvým, kteří jsou výdělečně činní (Firstová, 2014, s. 170).
- Povinnost ve svém volném čase bezplatně vykonat společensky prospěšnou činnost určitého druhu – Nejčastěji se jedná o služby ve prospěch obecného zájmu (např. úklidové práce veřejných prostranství a komunikací, činnosti související s ochranou životního prostředí, humanitární či charitativní činnosti aj.). Jejich výčet není zákonem pevně stanoven, záleží tedy na volné úvaze soudu pro mládež či státního zástupce. Ten by měl při ukládání této povinnosti

přihlédnout k okolnostem případu, osobnosti mladistvého, jeho zdravotnímu stavu, veřejnému zájmu, potřebám komunity atd. (Firstová, 2014, s. 170-171). Rozsah prováděné činnosti je maximálně čtyři hodiny denně, osmnáct hodin týdně a šedesát hodin celkem, přičemž výkon činnosti nesmí mladistvému bránit v plnění školních povinností, výkonu povolání či zaměstnání, jak uvádí ustanovení § 18 odst. 3 zákona č. 218/2013 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže.

- Povinnost usilovat o vyrovnání s poškozeným, povinnost nahradit podle svých sil škodu způsobenou proviněním anebo jinak přispět k odstranění následků provinění – Primárním cílem těchto povinností je obnova narušených vztahů mezi pachatelem a obětí (Firstová, 2014, s. 171).
- Povinnost podrobit se léčení závislosti na návykových látkách, které není ochranným léčením nebo zabezpečovací detencí – Tato povinnost je často ukládána pachatelům tzv. opatrovací kriminality (tzn. že, osoba závislá na návykových látkách si nelegálně obstarává prostředky na jejich pořízení). Pro úspěšnou realizaci této povinnosti je podstatná zejména motivace mladistvého a jeho odhodlání k léčbě. Léčení lze realizovat formou ambulantní či ústavní (Firstová, 2014, s. 171).
- Povinnost podrobit se ve svém volném čase vhodnému programu, který není probačním programem – Zákon č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže v ustanovení § 18 odst. 1 písm. g) uvádí demonstrativní výčet programů, které lze mladistvému uložit. Jedná se o programy sociálního výcviku, psychologického poradenství, terapeutické programy, vzdělávací, doškolovací, rekvalifikační programy aj. Při ukládání této povinnosti je třeba přihlédnout také ke zdravotnímu stavu mladistvého, jak uvádí § 18 odst. 4 zákona č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže.

Výchovná omezení

Výchovná omezení jsou, jak uvádí Firstová (2014, s. 172), určitou formou zákazu některých typů jednání, které by mohly negativním způsobem ovlivnit další vývoj mladistvého. Demonstrativní výčet výchovných omezení, která může mladistvému soud pro mládež, nebo v přípravném řízení státní zástupce, uložit, uvádí ustanovení

§ 19 odst. 1 písm. a) až h) zákona č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže. Jedná se o tato výchovná omezení:

- Nenavštěvovat určité akce, zařízení nebo jiné pro mladistvého nevhodné prostředí – Nejčastěji se jedná o zákaz návštěv restauračních zařízení, barů, heren, sportovních utkání aj. Cílem těchto omezení je ochránit mladistvého před nežádoucími a škodlivými vlivy, které by mohly vést k jeho recidivě (Firstová, 2014, s. 172).
- Nestýkat se s určitými osobami – Mladistvému je zakázán styk s osobami, které na něj mají prokazatelně negativní vliv. Může se jednat např. o příslušníky širší rodiny, členy závadných part apod. (Firstová, 2014, s. 172).
- Nezdržovat se na určitém místě – Mladistvému je zakázáno zdržovat se na určitém místě.
- Nepřechovávat předměty, které mohou sloužit k páčání dalších provinění – Mladistvému je zakázáno takové předměty přechovávat.
- Neužívat návykové látky – Mladistvému je zakázáno užívat návykové látky (např. drogy, alkohol).
- Neúčastnit se hazardních her, sázek a hraní na výherních hracích přístrojích – Mladistvému jsou zakázány tyto aktivity.
- Neměnit bez předchozího ohlášení probačnímu úředníkovi místo svého pobytu, neměnit bez předchozího oznámení probačnímu úředníkovi bezdůvodně svoje zaměstnání – Mladistvému je zakázáno bez ohlášení měnit své místo pobytu či zaměstnání.

Uvedená výchovná omezení (kromě neužívání návykových látek, neúčasti na hazardních hrách, sázkách a hraní na výherních hracích strojích a neměnění zaměstnání) smí být mladistvému, dle ustanovení § 19 odst. 2 zákona č. 218/2013 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže, uložena pouze tak, aby mu nebránila v plnění školních povinností, výkonu povolání či zaměstnání.

Napomenutí s výstrahou

Napomenutím s výstrahou soud pro mládež a v přípravném řízení státní zástupce mladistvému v přítomnosti jeho zákonného zástupce nebo opatrovníka důrazně vytkne protiprávnost jeho činu a upozorní ho na konkrétní důsledky, které mu hrozí v případě, že by v budoucnu páchal další trestnou činnost, jak říká ustanovení § 20 odst. 1 zákona

č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže. Toto opatření má tedy především, jak uvádí Firstová (2014, s. 173), odstrašující funkci a jeho hlavním cílem je odradit mladistvého od páchaní dalších provinění. Využívá se tak zejména v případech bagatelní kriminality, kdy není třeba další výchovná intervence (Hulmáková, 2013, s. 31).

Soud pro mládež, a v přípravném řízení státní zástupce, může, pokud je to účelné a vhodné, při vyslovení napomenutí s výstrahou současně přenechat postižení mladistvého jeho zákonnému zástupci, opatrovníku, škole, ve které je žákem nebo výchovnému zařízení, ve kterém žije. Přičemž ten, komu bylo postižení mladistvého přenecháno, je povinen o výsledku informovat soud pro mládež nebo státního zástupce (ustanovení § 20 odst. 2 zákona č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže).

3.2 Ochranná opatření

Rozdělení ochranných opatření stanovuje zákon č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže v ustanovení § 21 odst. 1, kde taxativně vyjmenovává všechna ochranná opatření, která lze mladistvému za spáchané provinění uložit. Jedná se o: ochrannou výchovu, ochranné léčení, zabezpečovací detenci, zabránění věci a zabránění části majetku. Přičemž účelem těchto opatření je kladně ovlivnit duševní, mravní a sociální vývoj mladistvého a chránit společnost před dalším pácháním provinění mladistvým, jak říká totéž ustanovení.

Uvedenými opatřeními, jak uvádí Firstová (2014, s. 175), tak stát reaguje na provinění, které spáchaly mladistvé osoby v důsledku psychického onemocnění, stavu vyvolaného duševní poruchou či v návaznosti na vývojové zvláštnosti dospívání, případně vývojové poruchy chování. V důsledku toho je u tohoto druhu opatření kladen důraz především na terapeutickou, výchovnou, zabezpečovací a sociální složku (Firstová, 2014, s. 175).

Soud pro mládež, jak uvádí Firstová (2014, s. 175), může mladistvému uložit tato opatření buďto samostatně, anebo v kombinaci s jiným opatřením, zpravidla trestním opatřením. Soud pro mládež má také oprávnění uložit mladistvému více ochranných opatření současně (Firstová, 2014, s. 175).

Následující oddíly již popisují jednotlivá ochranná opatření, která lze mladistvému pachateli za spáchané provinění uložit.

Ochranná výchova

Případy, ve kterých může soud pro mládež mladistvému pachateli uložit ochrannou výchovu, jsou ty, kdy o výchovu mladistvého není řádně postaráno a nedostatek výchovy nelze odstranit v jeho vlastní rodině nebo v rodině v níž žije, dosavadní výchova mladistvého byla zanedbána nebo prostředí, v němž mladistvý žije, neposkytuje záruku jeho náležité výchovy, a nepostačuje uložení některého z výchovných opatření, jak říká ustanovení § 22 odst. 1 písm. a) až c) zákona č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže. Důvodem pro uložení ochranné výchovy, jak píše Slomek (2010, s. 55), tedy mohou být např. výrazné negativní způsoby jednání či výrazná antisociální dimenze projevů mladistvého. Přičemž účelem ochranné výchovy je, jak uvádí Firstová (2014, s. 175-176), za pomoci vhodných specializovaných výchovných postupů zamezit vzniku další trestné činnosti, případně dalším škodlivým či nebezpečným činům, které mohou pramenit z výchovné zanedbanosti mladistvého.

Před uložením tohoto opatření je, jak uvádí Firstová (2014, s. 176), nutné provést komplexní šetření zaměřené na zjištění osobních, rodinných a sociálních poměrů v rodině mladistvého. V této souvislosti probíhá spolupráce s orgánem sociálně-právní ochrany dětí, případně s probačními úředníky, kteří ověřují situaci v rodině a výchovné problémy dítěte včetně jejich příčin a podmínek. Dále je při rozhodování o uložení ochranné výchovy důležité zkoumat osobnost mladistvého, jeho postoje, názory, uznávané hodnoty a je potřeba vždy provést tzv. individuální predikci ve směru k dalšímu rozvoji mladistvého. V tomto případě soud pro mládež spolupracuje se znalcem z oboru pedopsychiatrie či pedopsychologie, který na jeho žádost vypracuje komplexní posouzení osobnosti mladistvého (Firstová, 2014, s. 176).

Samotný výkon ochranné výchovy probíhá, jak píše Slomek (2010, s. 55), ve školských zařízeních (zejména ve výchovných ústavech, jak říká Hulmáková (2013, s. 37)). Co se týče délky výkonu tohoto opatření, ta je omezena jeho účelem a věkem mladistvého. Mladistvý by měl být propuštěn, bylo-li dosaženo účelu ochranné výchovy, nebo pokud dovršil osmnáctý rok věku. Ochrannou výchovu však lze prodloužit, vyžaduje-li to zájem mladistvého, až do dovršení devatenáctého roku věku (většinou z důvodu dokončení profesní přípravy) (Firstová, 2014, s. 176-177 a ustanovení § 22 odst. 2 zákona č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže). Přičemž samotný výkon ochranné výchovy blíže upravuje vyhláška č. 438/2006 Sb.,

kteřou se upravují podrobnosti výkonu ústavní výchovy a ochranné výchovy ve školských zaříceních.

Ochrannou výchovu lze přeměnit na ústavní výchovu, a to pokud převýchova konkrétního jedince pokročila do té míry, že lze očekávat, že i bez omezení, kterým je podroben během výkonu ochranné výchovy, se bude řádně chovat a pracovat, avšak dosud nepominuly všechny okolnosti, pro které byla ochranná výchova uložena, jak uvádí ustanovení § 23 odst. 1 zákona č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže. V těchto případech tedy soud pro mládež může přeměnit ochrannou výchovu na ústavní výchovu nebo rozhodnout o podmíněném umístění mladistvého mimo výchovné zařízení a dle potřeby mu současně uložit dohled probačního úředníka nebo jiné výchovné opatření (ustanovení § 23 odst. 1 zákona č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže).

Ochranné léčení

Toto opatření nemá svou speciální právní úpravu pro mladistvé v zákoně o soudnictví ve věcech mládeže. Jeho ukládání, výkon aj. se tedy řídí dle trestního zákoníku.

Soud pro mládež ochranné léčení obligatorně uloží mladistvému pachateli, který, dle ustanovení § 99 odst. 1 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, spáchal provinění ve stavu zmenšené přičetnosti. Soud pro mládež také současně může upustit od jeho potrestání, je-li přesvědčen, že ochranné léčení zajistí jeho nápravu a ochranu společnosti lépe než některé z trestních opatření. Soud pro mládež mladistvému uloží ochranné léčení též v případě, pokud sníží jeho trest (resp. trestní opatření) odnětí svobody pod dolní hranici trestní sazby a má za to, že vzhledem ke zdravotnímu stavu mladistvého pachatele souběžné uložení ochranného léčení a sníženého trestu (resp. trestního opatření) odnětí svobody dostatečně zajistí naplnění účelu trestu (ustanovení § 99 odst. 1 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník).

Fakultativně uloží soud pro mládež ochranné léčení mladistvému pachateli, který, jak uvádí ustanovení § 99 odst. 2 písm. a) a b) zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, spáchal provinění ve stavu vyvolaném duševní poruchou a jeho pobyt na svobodě je nebezpečný, nebo který se dopustil provinění pod vlivem návykové látky nebo v přímé souvislosti s jejím zneužíváním.

Ochranné léčení je realizováno buď formou ústavní nebo formou ambulantní (ustanovení § 99 odst. 4 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník). Výhodou ústavní

formy je její komplexnost, větší časový prostor pro práci s klientem, možnost jej sledovat v každodenních situacích apod. Naopak výhodou ambulantní formy je to, že klient není vytržen z jeho přirozeného sociálního prostředí, které na něj v některých případech může působit pozitivně (Firstová, 2014, s. 178). Toto opatření je možné vykonat i v zařízeních pro výkon trestu (resp. trestního opatření) odnětí svobody, pokud byl pachateli současně s ochranným léčením uložen i nepodmíněný trest (resp. nepodmíněné trestní opatření) odnětí svobody (ustanovení § 99 odst. 4 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník).

Co se týče délky výkonu ochranného opatření, to trvá, dokud to vyžaduje jeho účel (ustanovení § 99 odst. 6 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník). Bližší specifikaci pak stanoví totéž ustanovení.

Zabezpečovací detence

Toto opatření též nemá svou speciální právní úpravu pro mladistvé v zákoně o soudnictví ve věcech mládeže. Jeho ukládání, výkon aj. se tedy taktéž řídí trestním zákoníkem a také zákonem č. 129/2008 Sb., o výkonu zabezpečovací detence.

Soud pro mládež obligatorně uloží zabezpečovací detenci mladistvému pachateli, dle ustanovení § 100 odst. 1 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, v případě, že upustí od jeho potrestání, poněvadž spáchal provinění ve stavu zmenšené přičetnosti nebo ve stavu vyvolaném duševní poruchou, a nelze přitom očekávat, že by uložené ochranné léčení s přihlédnutím k povaze jeho duševní poruchy a možnostem působení na něj vedlo k dostatečné ochraně společnosti, a soud pro mládež má též za to, že zabezpečovací detence, kterou mu zároveň ukládá, zjistí ochranu společnosti lépe než trest (resp. trestní opatření).

Fakultativně může soud pro mládež zabezpečovací detenci uložit mladistvému pachateli, který, dle ustanovení § 100 odst. 2 písm. a) a b) zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, spáchal provinění ve stavu vyvolaném duševní poruchou, jeho pobyt na svobodě je nebezpečný a nelze očekávat, že by uložené ochranné léčení s přihlédnutím k povaze jeho duševní poruchy a možnostem působení na něj vedlo k dostatečné ochraně společnosti, nebo zneužívá návykové látky, znovu spáchal provinění, ač již byl pro provinění spáchané pod vlivem návykové látky nebo v souvislosti s jejím zneužíváním odsouzen k nepodmíněnému trestu (resp. nepodmíněnému trestnímu opatření) odnětí svobody nejméně na dvě léta, a nelze očekávat, že by bylo možné

dosáhnout uložením ochranného léčení dostatečné ochrany společnosti, a to i s přihlédnutím k jím již projevenému postoji k ochrannému léčení. Zabezpečovací detenci tedy může soud pro mládež mladistvému pachateli uložit, dle ustanovení § 100 odst. 3 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, samostatně, v rámci upuštění od potrestání nebo vedle trestního opatření.

Co se týče samotného výkonu zabezpečovací detence, ten probíhá, jak uvádí ustanovení § 100 odst. 4 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, v ústavu pro výkon zabezpečovací detence (příčemž chovanci mladší 19 let se umísťují odděleně od ostatních chovanců, jak říká Hulmáková (2013, s. 39)) se zvláštní ostrahou a s léčebnými, psychologickými, vzdělávacími, pedagogickými, rehabilitačními a činnostními programy. Tyto programy, jak píše Firstová (2014, s. 181), mají jedinci pomoci čelit nepříznivým důsledkům dlouhodobé detence, motivovat je k léčbě, resocializovat a redukovat ho tak, aby byl případně v budoucnu schopný plnohodnotného života na svobodě atd.

Výkon zabezpečovací detence trvá, dokud to vyžaduje ochrana společnosti. Soud pro mládež tak nejméně jednou za šest měsíců přezkoumá, zda stále přetrvávají důvody pro její pokračování, tedy že je stále potřeba společnost před pachatelem tímto způsobem chránit (ustanovení § 100 odst. 5 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník). Příčemž zabezpečovací detenci může soud pro mládež, dle ustanovení § 100 odst. 6 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, dodatečně změnit na ústavní ochranné léčení.

Zabrání věci a zabránění části majetku

Tato dvě opatření taktéž nemají svou speciální právní úpravu pro mladistvé v zákoně o soudnictví ve věcech mládeže. Jejich ukládání, výkon aj. se tedy též řídí dle trestního zákoníku.

Zabrání věci lze mladistvému pachateli uložit, dle ustanovení § 101 odst. 1 písm. a) až c) zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, pokud jsou splněny dvě následující podmínky. Zaprvé, mladistvému soud pro mládež neuložil trestní opatření propadnutí věci. Zadruhé, předmětná věc náleží takovému mladistvému pachateli, kterého nelze stíhat nebo odsoudit, nebo od jehož potrestání soud pro mládež upustil, anebo ohrožuje-li daná věc bezpečnost lidí nebo majetku, popřípadě společnosti, či hrozí nebezpečí, že bude sloužit ke spáchání provinění.

Dále může soud pro mládež uložit mladistvému pachateli zabrání věci, dle ustanovení § 101 odst. 2 písm. a) až f) zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, která byla získána proviněním nebo jako odměna za provinění anebo která byla, byť jen z části, nabyta za věc získanou proviněním nebo za věc tvořící odměnu za provinění, pokud hodnota věci, která byla získána proviněním nebo jako odměna za něj, není ve vztahu k hodnotě nabyté věci zanedbatelná, a pokud taková věc např. náleží mladistvému pachateli, který byl odsouzen za provinění, ze kterého věc pochází, kterého nelze stíhat nebo odsoudit, od jehož potrestání soud upustil atd.

Pokud mladistvý pachatel, kterému byl uložen tento typ ochranného opatření, danou věc, dle ustanovení § 102 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, před rozhodnutím o zabrání zničí, poškodí ji nebo jinak znehodnotí, zcizí, učiní ji neupotřebitelnou, odstraní, zužitkuje atd., může mu soud pro mládež uložit zabrání náhradní hodnoty až do výše, která odpovídá hodnotě věci, která mu měla být zabráná.

Zabrání části majetku může soud pro mládež mladistvému pachateli uložit, dle ustanovení § 102a odst. 1 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, pokud byl uznán vinným za úmyslné provinění, za které trestní zákoník stanoví trest (resp. trestní opatření) odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby nejméně čtyři léta, nebo za provinění výroba a jiné nakládání s dětskou pornografií, nedovolené pěstování rostlin obsahující omamnou nebo psychotropní látku, šíření toxikomanie atd. (celý výčet obsahuje výše zmíněný paragraf), pokud pachatel takovým proviněním pro sebe nebo pro jiného získal nebo se snažil získat majetkový prospěch a soud pro mládež má za to, že určitá část jeho majetku pochází právě z uvedené trestné činnosti. Soud pro mládež, dle ustanovení § 102a odst. 3 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, stanoví konkrétní věci podléhající zabrání.

Pokud mladistvý pachatel, kterému byl uložen tento typ ochranného opatření, danou věc, dle ustanovení § 102a odst. 4 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, před rozhodnutím o zabrání zničí, poškodí, zcizí atd., může mu soud pro mládež taktéž uložit zabrání náhradní hodnoty, včetně peněžité částky, až do výše, která odpovídá hodnotě věci, která mu měla být zabráná.

3.3 Trestní opatření

Pokud nestačí, jak píše Firstová (2014, s. 182), uložení výchovného nebo ochranného opatření, má soud pro mládež právo uložit mladistvému pachateli nejpřísnější typ

opatření, což jsou trestní opatření. Rozdělení trestních opatření stanoví zákon č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže v ustanovení § 24 odst. 1, kde taxativně vyjmenovává všechna trestní opatření, která lze mladistvému za spáchané provinění uložit. Jedná se o: obecně prospěšné práce, peněžité opatření, peněžité opatření s podmíněným odkladem výkonu, propadnutí věci, zákaz činnosti, zákaz držení a chovu zvířat (dle Čl. V bod 1. zákona č. 333/2020 Sb., kterým se mění zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony), vyhoštění, domácí vězení, zákaz vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce, odnětí svobody podmíněně odložené na zkušební dobu, odnětí svobody podmíněně odložené na zkušební dobu s dohledem a odnětí svobody nepodmíněně.

Mladistvému by měly být, pokud je to možné, ukládány ty druhy trestních opatření, jak uvádí Firstová (2014, s. 182-183), jež nejsou spojeny s odnětím svobody mladistvého. Taková trestní opatření se nazývají alternativní trestní opatření, a jsou jimi např. obecně prospěšné práce aj.

Následující oddíly již popisují jednotlivá trestní opatření, která lze mladistvému pachateli za spáchané provinění uložit.

Obecně prospěšné práce

Tento typ trestního opatření je mladistvému pachateli ukládán dle trestního zákoníku, jak uvádí ustanovení § 26 odst. 1 zákona č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže. Soud pro mládež jej mladistvému může uložit, jak uvádí ustanovení § 62 odst. 1 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, pokud ho odsuzuje za přečin. Tedy za provinění spadající do kategorie přečinů.

Jako samostatné trestní opatření je lze uložit, jestliže vzhledem k povaze a závažnosti spáchaného přečinu a osobě a poměrům pachatele uložení jiného trestního opatření není třeba, jak říká ustanovení § 62 odst. 1 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník. Soud pro mládež má však právo mladistvému vedle obecně prospěšných prací uložit, jak uvádí ustanovení § 26 odst. 1 zákona č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže, i vhodná výchovná opatření.

Ovšem, aby mladistvému bylo uloženo trestní opatření obecně prospěšné práce, musí být, jak píše Firstová (2014, s. 183-184), splněny i další podmínky. Např. je nutné

zjistit stanovisko mladistvého k tomuto typu trestního opatření. Je totiž žádoucí, aby měl mladistvý pozitivní postoj k tomuto opatření, jelikož pokud má postoj negativní, je pravděpodobné, že opatření nebude vykonáno či se nenaplní jeho účel. V této souvislosti je potřeba dát pozor na tzv. účelové chování mladistvého, kdy před soudem pro mládež vyjádří stanovisko kladné, ale k výkonu obecně prospěšných prací z jeho strany ve skutečnosti nikdy nedojde. Z tohoto důvodu může soud pro mládež požádat o posouzení osobnosti mladistvého psychologem, případně psychiatrem. Mezi další podmínky patří například také to, že obecně prospěšné práce a jejich výkon nesmí ohrožovat zdraví, bezpečnost či mravní vývoj mladistvého (Firstová, 2014, s. 183-184).

Jejich samotný výkon pak spočívá, jak uvádí ustanovení § 62 odst. 3 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, v povinnosti mladistvého odsouzeného provést ve stanoveném rozsahu práce (horní hranice sazby nesmí, dle ustanovení § 26 odst. 1 zákona č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže, převyšovat polovinu horní hranice uvedené v trestním zákoníku; mladistvému tedy lze obecně prospěšné práce uložit max. na 150 hodin) k obecně prospěšným účelům údržbu veřejných prostranství, úklid a údržbu veřejných budov a komunikací aj. Mladistvý odsouzený je též povinný obecně prospěšné práce, jak uvádí ustanovení § 65 odst. 1 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, vykonat osobně a bezplatně ve svém volném čase nejpozději do jednoho roku ode dne, kdy mu soud pro mládež nařídil výkon tohoto trestního opatření.

Ovšem, pokud mladistvý odsouzený nevede řádný život, vyhýbá se nástupu na výkon obecně prospěšných prací, bez závažného důvodu poruší sjednané podmínky jejich výkonu, ve stanovené době nedojde k jejich vykonání atd., lze, jak vyplývá z Čl. 1 bod 11. zákona č. 333/2020 Sb., kterým se mění zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, obecně prospěšné práce přeměnit na trestní nepodmíněné opatření odnětí svobody. Tuto přeměnu však kritizují, jak uvádí Firstová (2014, s. 184), někteří odborníci penologické praxe. Problémem podle jejich názoru je, že mladistvý odsouzený ve věznici stráví např. jen 40 či 60 dní (každá i jen započatá hodina nevykonaného trestu obecně prospěšných prací se počítá za jeden den odnětí svobody, jak uvádí Čl. 1 bod 11. zákona č. 333/2020 Sb., kterým se mění zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony), což je dle nich příliš krátká doba na to, aby směrem

k mladistvému došlo k intenzivnějšímu výchovnému působení, a tím pádem se díky tomu toto přeměněné trestní opatření míjí účinkem (Firstová, 2014, s. 184).

Peněžité opatření, peněžité opatření s podmíněným odkladem výkonu

Peněžité opatření je mladistvým též ukládáno dle podmínek stanovených v trestním zákoníku, jak uvádí ustanovení § 27 odst. 1 zákona č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže. Mladistvému pachateli tedy může být soudem pro mládež uloženo, jak uvádí ustanovení § 67 odst. 1 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, jestliže pro sebe nebo pro jiného úmyslným proviněním získal nebo se snažil získat majetkový prospěch. Pokud nejsou splněny tyto podmínky, může soud pro mládež mladistvému pachateli uložit peněžité opatření pouze v případě, dle ustanovení § 67 odst. 2 písm. a) a b) zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, že trestní zákon uložení tohoto trestního opatření za spáchané provinění dovoluje nebo ho ukládá za přečin a vzhledem k povaze a závažnosti spáchaného přečinu a osobě a poměrům mladistvého pachatele současně neukládá trestní opatření odnětí svobody.

Samostatně tedy lze mladistvému pachateli peněžité opatření uložit, jak uvádí ustanovení § 67 odst. 3 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, jestliže vzhledem k povaze a závažnosti spáchaného provinění a osobě a poměrům pachatele uložení jiného trestního opatření není třeba. Soud pro mládež má však právo mladistvému vedle tohoto opatření uložit, jak uvádí ustanovení § 27 odst. 1 zákona č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže, i vhodná výchovná opatření.

Ovšem, aby mladistvému pachateli bylo peněžité opatření uloženo, musí být také, včetně výše uvedeného, splněna podmínka, jak uvádí ustanovení § 27 odst. 1 zákona č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže, že mladistvý je výdělečně činný nebo jeho majetkové poměry uložení takového trestního opatření umožňují. Pokud tomu tak je, soud pro mládež mladistvému vyměří, dle ustanovení § 27 odst. 2 a 3 zákona č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže, peněžité opatření v rozmezí od deseti do třistašedesátipěti denních sazeb, přičemž denní sazba činí nejméně 100 Kč a nejvíce 5 000 Kč. Počet denních sazeb soud pro mládež určí, jak uvádí ustanovení § 68 odst. 3 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, dle povahy a závažnosti spáchaného provinění a výši denní sazby stanoví se zřetelem k osobním a majetkovým poměrům mladistvého pachatele.

Pokud mladistvý nezplatí peněžité opatření na výzvu soudu pro mládež nebo do uplynutí doby, na kterou byl výkon opatření odložen anebo na kterou byly povoleny splátky, a pokud je zřejmé, že by vymáhání peněžitého opatření mohlo být zmařeno nebo by bylo bezvýsledné, může soud pro mládež peněžité opatření nebo jeho zbytek, jak vyplývá z Čl. 1 bod 15. zákona č. 333/2020 Sb., kterým se mění zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, přeměnit v trestní opatření nepodmíněné odnětí svobody, přičemž každá zcela nezaplacená částka odpovídající jedné denní sazbě se počítá za dva dny odnětí svobody. Další možností je, že soud pro mládež po právní moci rozhodnutí o uložení peněžitého opatření rozhodne, dle ustanovení § 27 odst. 6 zákona č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže, že jeho zaplacení nebo nevykonaný zbytek bude nahrazen tím, že mladistvý vykoná obecně prospěšnou činnost v rámci probačního programu nebo společensky prospěšnou činnost v rámci výchovné povinnosti.

Co se týče peněžitého opatření s podmíněným odkladem výkonu, soud pro mládež může mladistvému pachateli, jak říká ustanovení § 28 odst. 1 písm. a) a b) zákona č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže, podmíněně odložit výkon peněžitého opatření, jestliže vzhledem k jeho osobě, zejména s přihlédnutím k dosavadnímu životu a prostředí, ve kterém žije a pracuje a k okolnostem případu, pokud má za to, že účelu trestního opatření bude dosaženo i bez jeho výkonu nebo jestliže přijme záruku za jeho nápravu a vzhledem k výchovnému vlivu toho, kdo záruku nabídl, má důvodně za to, že účelu trestního opatření bude též dosaženo i bez jeho výkonu. Přičemž soud pro mládež stanoví mladistvému zkušební dobu až na tři léta a může mu také uložit výchovná opatření, jak uvádí ustanovení § 29 odst. 1 a 2 zákona č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže.

Pokud mladistvý, kterému byl podmíněně odložen výkon peněžitého opatření, vedl ve zkušební době řádný život a vyhověl podmínkám, které mu soud pro mládež uložil, vysloví tento soud, jak uvádí ustanovení § 30 odst. 1 zákona č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže, že se osvědčil, jinak rozhodne, a to případně již během stanovené zkušební doby, že je mladistvý povinen peněžité opatření vykonat. Tuto povinnost mladistvému uloží také v případě, jestliže byla záruka za jeho nápravu odvolána tím, kdo ji poskytl a soud pro mládež po přezkoumání chování mladistvého během zkušební doby zjistí, že podmíněně odložení výkonu peněžitého opatření již

neplní své poslání (ustanovení § 30 odst. 2 zákona č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže).

Propadnutí věci

Toto opatření nemá svou speciální právní úpravu pro mladistvé v zákoně o soudnictví ve věcech mládeže. Jeho ukládání, výkon aj. se tedy řídí dle trestního zákoníku.

Trestní opatření propadnutí věci uloží mladistvému soud pro mládež na věc, jak uvádí ustanovení § 70 odst. 1 a 2 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, kterou získal proviněním nebo jako odměnu za něj. Soud pro mládež mu může uložit toto trestní opatření také v případě, že daná věc byla užita ke spáchání provinění nebo byla ke spáchání provinění určena, nebo tuto věc mladistvý pachatel, byť jen z části, nabyt za věc, která byla užita ke spáchání provinění nebo k jeho spáchání byla určena, pokud hodnota této věci není ve vztahu k hodnotě nabyté věci zanedbatelná. Samostatně tedy lze toto opatření mladistvému uložit pouze v případě, jak uvádí ustanovení § 72 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, že trestní zákon uložení tohoto trestního opatření dovoluje a jestliže vzhledem k povaze a závažnosti spáchaného provinění a osobě a poměrům mladistvého pachatele uložení jiného trestního opatření není potřeba.

Pokud mladistvý pachatel věc, kterou soud pro mládež mohl prohlásit za propadlou, před uložením trestního opatření zničí, poškodí nebo jinak znehodnotí, zcizí, učiní neupotřebitelnou, odstraní nebo zužitkuje, nebo jinak její propadnutí zmaří, může mu soud pro mládež, jak říká ustanovení § 71 odst. 1 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, uložit propadnutí náhradní hodnoty až do výše, která odpovídá hodnotě věci, která měla být propadlá. Je-li věc, byť i jen z části, znehodnocena, učiněna neupotřebitelnou nebo odstraněna, může mu soud pro mládež, dle ustanovení § 71 odst. 2 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, uložit propadnutí náhradní hodnoty vedle propadnutí věci.

Zákaz činnosti, zákaz držení a chovu zvířat

Zákaz činnosti má soud pro mládež právo mladistvému pachateli uložit, jak uvádí ustanovení § 26 odst. 3 zákona č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže, maximálně na pět let a nesmí být překážkou v přípravě na jeho povolání. Přičemž současně s tímto opatřením může soud pro mládež mladistvému uložit i vhodná výchovná opatření, jak říká totéž ustanovení.

Nejčastěji se zákaz činnosti, jak uvádí Firstová (2014, s. 184), vztahuje na aktivity, v jejichž souvislosti se mladistvý pachatel dopustil provinění (např. zákaz řízení motorových vozidel). Problémem při výkonu tohoto opatření však je, že instance formální kontroly (např. policejní orgán) nemají dostatek personálu na to, aby mohly dodržování tohoto opatření důsledně kontrolovat. Často tedy dochází k jeho porušování ze strany mladistvého odsouzeného, což vede k nenaplnění účelu opatření (Firstová, 2014, s. 184).

Zákaz držení a chovu zvířat se pak mladistvému pachateli ukládá za stejných podmínek jako zákaz činnosti, jak vyplývá z Čl. V bod 3. zákona č. 333/2020 Sb., kterým se mění zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

Vyhoštění

Toto trestní opatření ukládá soud pro mládež mladistvému pachateli dle trestního zákoníku, jak říká ustanovení § 26 odst. 5 zákona č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže. Vyhoštění z území ČR tedy může soud pro mládež mladistvému pachateli, který není občanem ČR, uložit buď samostatně (jestliže vzhledem k povaze a závažnosti spáchaného provinění a osobě a poměrům pachatele uložení jiného trestního opatření není potřeba), nebo i vedle jiného trestního opatření, vyžaduje-li to bezpečnost lidí nebo majetku, anebo jiný obecný zájem, jak říká ustanovení § 80 odst. 1 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník. U mladistvého, který je občanem Evropské unie, musí být navíc splněna podmínka, jak uvádí ustanovení § 26 odst. 5 zákona č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže, že neuložením tohoto druhu trestního opatření by došlo k vážnému ohrožení bezpečnosti státu nebo veřejného pořádku, nebo že vyhoštění je v nejlepším zájmu mladistvého.

Soud pro mládež při ukládání vyhoštění také vždy přihlíží, jak říká ustanovení § 26 odst. 5 zákona č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže, k nejlepšímu zájmu mladistvého, zejména k jeho rodinným a osobním poměrům. Kromě toho též přihlíží, jak uvádí ustanovení § 80 odst. 2 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, k povaze a závažnosti spáchaného provinění, možnostem nápravy mladistvého a ke stupni ohrožení bezpečnosti lidí, majetku nebo jiného obecného zájmu. Na základě toho

uloží mladistvému pachateli vyhoštění ve výměře od jednoho roku do pěti let, jak říká ustanovení § 26 odst. 5 zákona č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže.

Domácí vězení

Tento typ trestního opatření je soudem pro mládež mladistvému pachateli též ukládán dle trestního zákoníku, jak říká ustanovení § 26 odst. 2 zákona č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže. Soud pro mládež tedy může mladistvému uložit trestní opatření domácí vězení, jak uvádí ustanovení § 60 odst. 1 písm. a) a b) a § 60 odst. 2 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, jestliže se dopustil přečinu, a to buďto samostatně (pokud vzhledem k povaze a závažnosti spáchaného přečinu a osobě a poměrům mladistvého lze mít důvodně za to, že postačí uložení tohoto trestního opatření), nebo vedle jiného trestního opatření, a pokud dá písemný slib, že se ve stanovené době bude zdržovat v obydlí na určené adrese a při výkonu kontroly poskytne součinnost. Soud pro mládež má také právo uložit mladistvému domácí vězení společně s vhodnými výchovnými opatřeními, jak uvádí ustanovení § 26 odst. 2 zákona č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže.

Při ukládání tohoto opatření soud pro mládež též zohledňuje, jak píše Firstová (2014, s. 185), poměry mladistvého, jeho individuální potřeby (především podmínky studia či výkon zaměstnání), kvalitu jeho rodinného zázemí atd., a v této souvislosti spolupracuje s orgány sociálně-právní ochrany dětí a Probační a mediační službou ČR. Přičemž soud pro mládež může mladistvému uložit, jak říká ustanovení § 26 odst. 2 zákona č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže, domácí vězení nejdéle na dobu jednoho roku.

Co se týče samotného výkonu domácího vězení, ten spočívá, jak říká ustanovení § 60 odst. 3 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, v povinnosti mladistvého odsouzeného zdržovat se po dobu výkonu tohoto opatření v určeném obydlí nebo jeho části, v soudem pro mládež stanoveném časovém období, nebrání-li mu v tom důležité důvody (např. výkon zaměstnání nebo povolání, školní docházka, poskytnutí zdravotních služeb v důsledku onemocnění nebo úrazu apod.). Pokud se mladistvý pachatel v době od odsouzení do skončení výkonu trestního opatření domácího vězení vyhýbá nástupu na jeho výkon, bez závažného důvodu poruší sjednané podmínky výkonu, zaviněně ho ve stanovené době nevykonává aj., může mu soud pro mládež, jak uvádí ustanovení § 61 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, přeměnit trestní opatření

domácí vězení (a to i během doby stanovené pro jeho výkon) nebo jeho zbytek v trestní opatření nepodmíněné odnětí svobody s tím, že každý, i jen započatý jeden den nevykonaného domácího vězení, se počítá za jeden den odnětí svobody.

Zákaz vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce

Toto trestní opatření ukládá soud pro mládež mladistvému pachateli taktéž dle trestního zákoníku, jak říká ustanovení § 26 odst. 4 zákona č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže. Soud pro mládež tedy může mladistvému pachateli uložit trestní opatření zákaz vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce, jak uvádí § 76 odst. 1 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, dopustil-li se úmyslného provinění v souvislosti s návštěvou takové akce (např. výtržnictví při fotbalovém zápasu). Přičemž dané opatření mladistvému uloží buď samostatně (jestliže vzhledem k povaze a závažnosti spáchaného přečinu a osobě a poměrům mladistvého pachatele uložení jiného trestního opatření není potřeba, jak říká ustanovení § 76 odst. 2 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník) nebo společně s vhodnými výchovnými opatřeními nejdéle na dobu pěti let, jak uvádí § 26 odst. 4 zákona č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže.

Samotný výkon opatření spočívá v tom, že se mladistvému odsouzenému po dobu výkonu opatření zakazuje účast na soudem pro mládež stanovených sportovních, kulturních a jiných společenských akcích, jak uvádí ustanovení § 76 odst. 3 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník. Mladistvý odsouzený je při výkonu opatření také povinen spolupracovat s probačním úředníkem způsobem, který mu stanoví (např. postupovat podle stanoveného probačního plánu, vykonávat stanovené programy sociálního výcviku a převýchovy, psychologického poradenství apod., dostavovat se dle pokynů v období bezprostředně souvisejícím s konáním zakázané akce k určenému útvaru Policie ČR atd.), jak říká ustanovení § 77 odst. 1 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník.

Odnětí svobody podmíněně odložené na zkušební dobu, odnětí svobody podmíněně odložené na zkušební dobu s dohledem

Trestní opatření odnětí svobody podmíněně odložené na zkušební dobu znamená, jak píše Firstová (2014, s. 186), že soud pro mládež vynese rozsudek, ve kterém mladistvému stanoví trestní opatření odnětí svobody (trestní sazby stanovené v trestním

zákoníku se u mladistvých snižují na polovinu, horní hranice trestní sazby tedy nesmí převyšovat pět let a dolní hranice jeden rok, jak uvádí ustanovení § 31 odst. 1 zákona č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže) a současně odloží jeho výkon pod podmínkou, že se odsouzený mladistvý bude v určené zkušební době chovat řádným způsobem a splní stanovené podmínky (např. nahradí škodu, odčiní nemajetkovou újmu, vydá bezdůvodné obohacení získané proviněním, aj., jak uvádí ustanovení § 82 odst. 2 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník). Přičemž zkušební dobu uloží soud pro mládež mladistvému na jeden rok až tři léta a současně má právo uložit mu i vhodná výchovná opatření, jak uvádí ustanovení § 33 odst. 1 zákona č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže, která ho mají směřovat k tomu, aby vedl řádný život. Ovšem soud pro mládež může tímto způsobem odložit pouze výkon trestního opatření odnětí svobody nepřevyšujícího tři roky, jak říká ustanovení § 81 odst. 1 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník.

Ve chvíli kdy odsouzený nebude vést řádný život a poruší stanovené podmínky, má soud pro mládež několik možností. Může mladistvému, jak píše Firstová (2014, s. 186), nařídit výkon, a to případně již během zkušební doby, trestního opatření odnětí svobody nebo, jak uvádí ustanovení § 33 odst. 2 písm. a) až c) zákona č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže, má právo podmíněné odsouzení ponechat v platnosti a současně nad mladistvým stanovit dohled (pokud již nebyl uložen), nebo mu přiměřeně prodloužit zkušební dobu (max. o dva roky, přičemž nesmí být překročena horní hranice zkušební doby v trvání pěti let) anebo mu uložit další výchovné opatření. Při rozhodování o tom, kterou výše zmíněnou variantu soud pro mládež mladistvému uloží, soud pro mládež vždy individuálně posoudí daný případ, osobnost mladistvého, důvody a okolnosti jeho selhání, možnosti jeho nápravy apod., přičemž spolupracuje s odborníky z oblasti psychologie, psychiatrie, speciální pedagogiky a sociálně-právní ochrany (Firstová, 2014, s. 186).

Co se týče trestního opatření odnětí svobody podmíněně odloženého na zkušební dobu s dohledem, to je velmi podobné. Hlavní rozdíl je v tom, že v tomto případě je navíc nad mladistvým stanoven dohled, jelikož je ve zkušební době třeba zvýšeně sledovat a kontrolovat jeho chování a poskytnout mu potřebnou péči a pomoc, jak uvádí ustanovení § 84 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník. Tento dohled zpravidla vykonává, jak píše Firstová (2014, s. 186, 187), probační úředník, který sleduje chování mladistvého v rodinném prostředí, ve škole, kontroluje, zda dodržuje uložená výchovná opatření a také ho podporuje a pomáhá mu v pozitivním rozvoji.

Odnětí svobody nepodmíněné

Toto trestní opatření je, jak píše Firstová (2014, s. 187), nejkrajnějším řešením delikvence mládeže a soud pro mládež by ho měl mladistvému pachateli ukládat jako ultima ratio, tudíž jako poslední možnost, pokud je zde předpoklad k tomu, že by se jiná opatření mýjela účinkem. Mladistvému pachateli tak lze nepodmíněné odnětí svobody uložit pouze v případě, jestliže by, jak uvádí ustanovení § 31 odst. 2 zákona č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže, s ohledem na okolnosti případu, jeho osobu nebo předchozí použitá opatření uložení jiného trestního opatření nestačilo.

Pokud je to tedy vzhledem k výše uvedenému nutné, soud pro mládež mladistvému pachateli uloží odnětí svobody nepodmíněné, přičemž trestní sazby stanovené v trestním zákoníku se u mladistvých snižují na polovinu, což znamená, že horní hranice trestní sazby nesmí převyšovat pět let a dolní hranice jeden rok, jak říká ustanovení § 31 odst. 1 zákona č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže. Ovšem má-li soud pro mládež vzhledem k okolnostem případu nebo vzhledem k poměrům mladistvého za to, že by tento rozsah trestní sazby byl nepřiměřeně přísný, může snížit trestní opatření odnětí svobody nepodmíněné pod dolní hranici trestní sazby, jak uvádí ustanovení § 32 zákona č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže. V případě, že mladistvý spáchal provinění, za které trestní zákoník dovoluje uložení výjimečného trestu, a že povaha a závažnost provinění je vzhledem k zvlášť zavrženíhodnému způsobu provedení činu nebo k zvlášť zavrženíhodné pohnutce nebo k zvlášť těžkému a těžko napravitelnému následku mimořádně vysoká, může soud pro mládež, jak uvádí ustanovení § 31 odst. 3 zákona č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže, uložit mladistvému odnětí svobody nepodmíněné na pět až deset let.

Co se týče výkonu tohoto trestního opatření, ten v případě mladistvých probíhá, jak říká ustanovení § 31 odst. 4 zákona č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže, odděleně od ostatních odsouzených ve věznicích nebo ve zvláštních odděleních pro mladistvé. Během jeho výkonu je důležité, jak píše Firstová (2014, s. 188-189), zejména posilovat pozitivní sociální vazby mladistvého s funkčním rodinným zázemím a vést ho k získávání pracovních návyků, což je nezbytné pro jeho následné uplatnění se na trhu práce. Dále je také třeba klást důraz na vzdělávací a kulturně osvětové činnosti či aktivity sociálního výcviku (např. trénink sebeovládání, kooperace, způsobů uvolňování napětí atd.) a též na to, aby se u mladistvého vybuchovaly návyky k trávení volného času způsobem, který neodporuje obecně

přijatým společenským normám a který zároveň povede k uspokojení individuálních potřeb mladistvého. Přičemž s mladistvým odsouzeným ve výkonu nepodmíněného odnětí svobody pracují především speciální pedagogové, psychologové, vychovatelé či sociální pracovníci (Firstová, 2014, s. 189-190). Podrobně je pak výkon nepodmíněného odnětí svobody upraven v zákoně č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů a ve vyhlášce Ministerstva spravedlnosti č. 345/1999 Sb., kterou se vydává řád výkonu trestu odnětí svobody.

4 Výzkumné šetření

Tato kapitola se věnuje výzkumnému šetření. Nejprve popisuje jeho cíl, metodologii a zvolené hypotézy. Poté prezentuje samotné výsledky výzkumného šetření. Nakonec tyto výsledky shrnuje a zároveň, tam kde je to možné, je porovnává s celou Českou republikou.

4.1 Cíl, metodologie a hypotézy výzkumného šetření

Cílem výzkumného šetření je zmapovat vývoj provinění mladistvých v okrese Ústí nad Orlicí v letech 2011 až 2019 se zaměřením na pohlaví mladistvých, typ provinění, za které byli mladiství Okresním soudem v Ústí nad Orlicí odsouzeni a opatření, která jim byla uložena. Cílovou skupinou výzkumného šetření jsou tedy mladiství odsouzení Okresním soudem v Ústí nad Orlicí ve vybraných letech.

K dosažení cíle výzkumného šetření využívám kvantitativní metodu – analýzu statistických dat. Tato výzkumná metoda se zaměřuje, jak uvádí Cejp a Kudrlová In Gřivna (2014, s. 202), na statistiku, která poskytuje orientační přehled o kvantitativních znacích jevů a procesů, a umožňuje též srovnání mezi jednotlivými prvky a posouzení jejich vývoje. V rámci kriminologického výzkumu tak díky ní lze srovnávat stav a strukturu kriminality, regionální rozdíly a trendy vývoje kriminality, počty a strukturu jednotlivých trestných činů, stíhaných, obžalovaných a odsouzených osob, mladistvých pachatelů, obětí či poškozených, výši škod způsobených kriminalitou, stav vězeňské populace aj. (Cejp a Kudrlová In Gřivna, 2014, s. 202). Výhodou této metody je, jak uvádí Cejp In Novotný a Zapletal (2004, s. 251), že u nemalé části kriminologií sledovaných jevů jsou k dispozici statistická data, a to i v dlouhodobých trendech. Nevýhodou je naopak to, že data jsou příliš formální a nezachycují jednotlivé případy v jejich mnohotvárnosti, a také to, že statistické údaje o kriminalitě zaznamenávají pouze tu část kriminality, která vyjde najevo a je registrována OČTŘ (Cejp In Novotný a Zapletal, 2004, s. 251-252).

Jako zdroj výzkumných dat jsem si zvolila ISAS, což je Informační systém administrativy soudů. Do tohoto systému však běžný občan nahlédnout nemůže, tudíž jsem požádala o spolupráci pana bakaláře Gregara, který je ředitelem správy okresního soudu v Ústí nad Orlicí. Díky jeho pomoci se mi z ISASu podařilo získat všechna data, a to v souladu se zákonem č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, která jsem pro analýzu v rámci výzkumného šetření potřebovala.

Co se týče hypotéz, pro mé výzkumné šetření jsem si stanovila celkem tři, a to v následujícím znění:

- 1) Hypotéza č. 1: Více než polovinu mladistvých, které Okresní soud v Ústí nad Orlicí mezi lety 2011 až 2019 odsoudil, tvoří chlapci.
- 2) Hypotéza č. 2: Nejčastějším druhem provinění, za které mladistvé Okresní soud v Ústí nad Orlicí mezi lety 2011 až 2019 odsoudil, je krádež.
- 3) Hypotéza č. 3: Nejčastějším typem trestního opatření, které mladistvým za spáchaná provinění Okresní soud v Ústí nad Orlicí v letech 2011 až 2019 v odsuzujících rozsudcích ukládal jako hlavní sankci, je trestní opatření odnětí svobody podmíněně odložené, a to odnětí svobody podmíněně odložené na zkušební dobu a odnětí svobody podmíněně odložené na zkušební dobu s dohledem dohromady.

První hypotéza vychází ze statistických dat uvedených ve Statistických ročenkách kriminality za roky 2011 až 2016 (léta 2017, 2018 a 2019 nejsou k dispozici) zpracovaných Ministerstvem spravedlnosti ČR a dostupných na webu Justice.cz (online). Z daných statistik vyplývá, že mezi lety 2011 až 2016 bylo v rámci celé ČR odsouzeno celkem 419 424 osob, z toho 359 557 mužů a 59 867 žen. Dále bylo odsouzeno 10 740 mladistvých (1 071 dívek a 9 669 chlapců, což je více než polovina) ve věku 15-17 let a 23 303 osob (kolik bylo chlapců a kolik dívek není uvedeno) ve věku 18-19 let. Na základě těchto dat se tedy domnívám, že více než polovinu mladistvých, které Okresní soud v Ústí nad Orlicí mezi lety 2011 až 2019 odsoudil, tvoří chlapci. Pravdivost či nepravdivost této hypotézy ověřuji zjištěním, kolik mladistvých osob odsoudil OS v Ústí n. Orl. v uvedených letech a kolik z nich bylo mužského a kolik ženského pohlaví.

Druhá hypotéza vychází z několika zdrojů. Tím prvním jsou Analýzy trendů kriminality (v roce 2015 přejmenováno na Analýza trendů kriminality v České republice) za roky 2011 až 2018 (rok 2019 není k dispozici) zpracované Institutem pro kriminologii a sociální prevenci a dostupné na webu IKSP (online). Tyto studie sice nepojednávají přímo o odsouzených mladistvých, ale jsou užitečným zdrojem informací nejen o trendech v páchání provinění mladistvými. Například Marešová v Analýze trendů kriminality v roce 2011 uvádí: „Obecně základní trestnou činností mládeže zůstává majetková trestná činnost, zejména krádeže, a převažující část její trestné činnosti se řadí do kategorie přestupků.“ (Marešová, 2012, s. 16), dále Marešová v Analýze kriminality v roce 2013 píše: „Nejčastější trestnou činností, pro kterou jsou

děti i mladiství vyšetřování, je majetková kriminalita (zejména krádeže vloupáním), následuje násilná kriminalita s úmyslným ublížením na zdraví a loupežemi.“ (Marešová, 2014, s. 20) a tatáž autorka v Analýze trendů kriminality v roce 2014 uvádí, že stejně jako u dětí do 15 let je doménou kriminálního působení mladistvých majetková kriminalita, především krádeže vloupáním do ostatních objektů, krádeže prosté v bytech, domech, obchodech a jiných objektech (Marešová, 2015, s. 24). Dále také například Diblíková v Analýze trendů kriminality v České republice v roce 2015 píše, že: „Nejvíce skutků bylo mladistvými spácháno tradičně na úseku majetkové kriminality – především krádeže vloupáním do ostatních objektů a krádeže prosté v jiných objektech a na osobách.“ (Diblíková, 2016, s. 25) či Večerka v Analýze trendů kriminality v České republice v roce 2018 uvádí, že posouzení charakteru provinění v roce 2016 ukazuje, že u stíhaných a vyšetřovaných mladistvých převažovala tradičně provinění majetkové povahy, z nich pak zejména krádeže prosté a krádeže vloupáním. Tuto tendenci lze u mladistvých potvrdit i v roce 2017, a v roce 2018 je majetková trestná činnost, a do ní se řadí krádeže, též nejfrekventovanější skupinou deliktů mladistvých (Večerka, 2019, s. 51-52).

Z uvedených příkladů je tedy patrné, že mladiství jsou v posledních letech v rámci celé ČR nejčastěji stíháni a vyšetřováni za provinění krádež. Přičemž jak vychází ze statistických dat uvedených ve Statistických ročenkách kriminality za roky 2011 až 2016 (Justice.cz, online), za období mezi lety 2011 až 2016 bylo 4 357 mladistvých odsouzeno právě za provinění krádež. To je v porovnání se vzorkem ostatních provinění jednoznačně nejvíce. Například za provinění výtržnictví bylo mezi lety 2011 až 2016, jak vyplývá ze Statistických ročenek kriminality, odsouzeno 1 545 mladistvých, za provinění porušování domovní svobody 1 280 mladistvých, za provinění loupež 984 mladistvých, za provinění ublížení na zdraví 904 mladistvých, za provinění pohlavní zneužití 606 mladistvých a za provinění nedovolená výroba a jiné nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy 406 mladistvých. S tím, že tyto provinění jsem pro komparaci vybrala na základě toho, že se v posledních letech vždy vyskytují ve Statistických ročenkách České republiky každoročně vydávaných Českým statistickým úřadem (online), a tudíž dle mé úvahy patří k proviněním nejfrekventovanějším a vhodným pro porovnání.

Na základě výše uvedeného se tedy domnívám, že nejčastějším druhem provinění, za které mladistvé Okresní soud v Ústí nad Orlicí mezi lety 2011 až 2019 odsuzoval, je krádež. Pravdivost či nepravdivost této hypotézy ověřuji zjištěním, za které druhy

provinění byli mladiství OS v Ústí n. Orł. v uvedeném období odsuzováni a jaký je jejich celkový počet.

Třetí hypotéza, stejně jako první hypotéza, vychází též ze statistických dat uvedených ve Statistických ročenkách kriminality za roky 2011 až 2016 (léta 2017, 2018 a 2019 nejsou k dispozici) zpracovaných Ministerstvem spravedlnosti ČR a dostupných na webu Justice.cz (online). Z daných statistik vyplývá, že mezi lety 2011 až 2016 bylo v rámci celé ČR mladistvým uloženo, jako hlavní sankce, celkem 5 366 krát trestní opatření odnětí svobody podmíněné (kolik bylo odnětí svobody podmíněně odložených na zkušební dobu a kolik odnětí svobody podmíněně odložených na zkušební dobu s dohledem není uvedeno), 1 744 krát trestní opatření obecně prospěšné práce, 617 krát trestní opatření odnětí svobody, 41 krát trestní opatření domácí vězení, 28 krát trestní opatření zákaz činnosti a 12 krát peněžité opatření (zbývající trestní opatření nejsou uvedena).

Na základě těchto dat se tedy domnívám, že nejčastějším typem trestního opatření, které mladistvým za spáchaná provinění OS v Ústí n. Orł. mezi lety 2011 až 2019 v odsuzujících rozsudcích ukládal jako hlavní sankci, je trestní opatření odnětí svobody podmíněně odložené, a to odnětí svobody podmíněně odložené na zkušební dobu a odnětí svobody podmíněně odložené na zkušební dobu s dohledem dohromady. Pravdivost či nepravdivost této hypotézy ověřuji zjištěním, které typy trestních opatření Okresní soud v Ústí nad Orlicí v uvedených letech mladistvým za spáchaná provinění v odsuzujících rozsudcích ukládal jako hlavní sankci a jaký byl jejich celkový počet.

4.2 Výsledky výzkumného šetření

Jak jsem již uvedla výše, díky pomoci pana bakaláře Gregara, který je ředitelem správy okresního soudu v Ústí nad Orlicí, se mi z ISASu podařilo získat všechna data, a to za roky 2011 až 2019, která jsem pro analýzu v rámci výzkumného šetření potřebovala. Veškerá data jsou zpracována v tabulkách, které k nahlédnutí přikládám v příloze této bakalářské práce, a která níže, nejprve po jednotlivých letech a poté v souhrnu, představuji.

Prezentace výsledků výzkumného šetření za jednotlivé roky

Rok 2011

V rámci mého výzkumného šetření je prvním sledovaným rokem rok 2011. Jak můžeme vyčíst z tabulky v příloze A, v tomto roce Okresní soud v Ústí nad Orlicí odsoudil celkem 20 mladistvých, přičemž tři z nich byli ženského pohlaví, což je v celém sledovaném období roční maximum. Kromě toho byl jeden případ postoupen jinému okresnímu soudu.

V tomto roce byli chlapci OS v Ústí n. Orl. nejčastěji odsuzováni za provinění krádež (celkem 11 krát). Dále dvakrát za provinění porušování domovní svobody a jednou za pohlavní zneužití, ublížení na zdraví, loupež (toto provinění se v ostatních sledovaných letech již neobjevilo) a ohrožení pod vlivem návykové látky. Dívky pak byly odsouzeny za provinění porušování domovní svobody, krádež a poškození cizí věci.

Zajímavé je, že v tomto roce nebylo Okresním soudem v Ústí nad Orlicí mladistvým odsouzeným uloženo žádné výchovné opatření ani ochranné opatření, to ostatně OS v Ústí n. Orl. v celém sledovaném období neuložil ani jednou. Z trestních opatření bylo mladistvým nejčastěji ukládáno odnětí svobody podmíněně odložené na zkušební dobu (celkem 13 krát, třikrát z toho dívkám). Dále jim byly v šesti případech uloženy obecně prospěšné práce a jedno nepodmíněné odnětí svobody (toto trestní opatření Okresní soud v Ústí n. Orl. v ostatních sledovaných letech mladistvému již neuložil). Zmíněné nepodmíněné odnětí svobody bylo uloženo mladistvému chlapci na dva roky a šest měsíců s umístěním do věznice s dozorem za provinění krádež, kterou spáchal vloupáním a způsobil na cizím majetku škodu nikoli nepatrnou (podle právní úpravy platné v té době tedy způsobil škodu mezi 5 000 Kč až 24 999 Kč, dle ustanovení § 138 odst. 1 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník).

Rok 2012

V roce 2012, jak můžeme vidět v tabulce v příloze B, Okresní soud v Ústí nad Orlicí odsoudil celkem 24 mladistvých, což je v celém sledovaném období roční maximum. Všichni byli mužského pohlaví. Mimo to byl jeden případ postoupen Nejvyššímu soudu, aby rozhodl, který soud je příslušný v dané věci rozhodnout, dále byl jeden chlapec zproštěn obžaloby (provinění padělání a pozměnění peněz), u dvou chlapců

došlo k podmíněnému upuštění od potrestání s dohledem se stanovou zkušební dobou v délce 12 měsíců (provinění padělání a pozměnění peněz a vydírání) a v případě jedné dívky Okresní soud v Ústí nad Orlicí upustil od uložení trestního opatření (provinění padělání a pozměnění peněz).

Mladiství chlapci byli v tomto roce nejčastěji odsuzováni za provinění výtržnictví (celkem pětkrát). Dále pak čtyřikrát za provinění ublížení na zdraví a krádež, třikrát za padělání a pozměnění peněz, dvakrát za pohlavní zneužití, vydírání a ohrožení pod vlivem návykové látky a jednou za poškození cizí věci a porušování domovní svobody.

Co se týče ukládaných opatření, ani v tomto roce Okresní soud v Ústí nad Orlicí mladistvým odsouzeným neuložil žádné výchovné opatření. Z trestních opatření bylo opět nejčastěji ukládáno odnětí svobody podmíněně odložené na zkušební dobu (celkem 13 krát). Dále byly OS v Ústí n. Orl. uloženy devětkrát obecně prospěšné práce, což je v celém sledovaném období roční maximum, jednou odnětí svobody podmíněně odložené na zkušební dobu s dohledem (za provinění ublížení na zdraví) a jednou domácí vězení (za provinění ohrožení pod vlivem návykové látky, přičemž toto trestní opatření Okresní soud v Ústí n. Orl. v ostatních sledovaných letech mladistvému již neuložil).

Rok 2013

V roce 2013, jak můžeme vyčíst z tabulky v příloze C, Okresní soud v Ústí nad Orlicí odsoudil celkem 20 mladistvých, přičemž tři z nich byli ženského pohlaví, což je v celém sledovaném období roční maximum. Kromě toho byly tři případy postoupeny jinému okresnímu soudu, u jednoho chlapce došlo k podmíněnému upuštění od potrestání s dohledem se stanovou zkušební dobou v délce šesti měsíců a uloženým výchovným opatřením v podobě výchovné povinnosti 30 hodin společensky prospěšné činnosti (provinění krádež) a u jednoho chlapce došlo k zastavení trestního stíhání z důvodu zpět vzetí souhlasu poškozeného s trestním stíháním (provinění krádež).

Mladiství chlapci byli v tomto roce Okresním soudem v Ústí nad Orlicí nejčastěji odsuzováni za provinění krádež (celkem čtyřikrát). Dále třikrát za provinění podílíctví (toto provinění aktuálně platný TrZ již neobsahuje), dvakrát za vydírání, maření výkonu úředního rozhodnutí (a vykázání) a padělání a pozměnění peněz a jednou za porušování domovní svobody, neoprávněné užívání cizí věci, poškození cizí věci a ublížení na zdraví. Mladistvé dívky pak byly odsouzeny za provinění neoprávněné opatření,

padělání a pozměnění platebního prostředku, krádež a ohrožení pod vlivem návykové látky.

I v tomto roce Okresní soud v Ústí nad Orlicí mladistvým odsouzeným nejčastěji ukládal trestní opatření odnětí svobody podmíněně odložené na zkušební dobu (celkem 14 krát). Dalšími uloženými trestními opatřeními byly třikrát obecně prospěšné práce a třikrát zákaz činnosti (ve všech případech se jednalo o zákaz řízení motorových vozidel spojený s odnětím svobody podmíněně odloženým na zkušební dobu).

Rok 2014

V roce 2014, jak ukazuje tabulka v příloze D, Okresní soud v Ústí nad Orlicí odsoudil celkem 15 mladistvých, přičemž jedním z nich byla dívka. Mimo to u jednoho chlapce došlo k podmíněnému upuštění od potrestání s dohledem se stanovou zkušební dobou v délce šesti měsíců (provinění krádež) a u dvou chlapců došlo též k podmíněnému upuštění od potrestání s dohledem, ovšem se stanovenou zkušební dobou v délce 12 měsíců (provinění ublížení na zdraví a nedovolená výroba a jiné nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy, přičemž toto provinění se v ostatních sledovaných letech neobjevilo).

V tomto roce byli mladiství chlapci OS v Ústí n. Orl. nejčastěji odsuzováni za provinění výtržnictví (celkem pětkrát). Dále třikrát za provinění krádež a poškození cizí věci, dvakrát za ublížení na zdraví a jednou za porušování domovní svobody. Dívka byla odsouzena za provinění křivé obvinění (toto provinění se v ostatních sledovaných letech neobjevilo).

Co se týče trestních opatření, Okresní soud v Ústí nad Orlicí mladistvým odsouzeným opět nejčastěji ukládal trestní opatření odnětí svobody podmíněně odložené na zkušební dobu (celkem 12 krát). Dále byly mladistvým uloženy třikrát obecně prospěšné práce. Zajímavé je, že v tomto roce byla šestkrát uložena výchovná opatření (každé z nich k jednomu trestnímu opatření), což je ve sledovaných letech roční maximum. Jednalo se o dohled probačního úředníka (provinění krádež), dvakrát o probační program (provinění ublížení na zdraví) a třikrát o výchovné omezení, konkrétně zákaz užívání návykové látky alkoholu (dvakrát u provinění výtržnictví na 36 a 42 měsíců a jednou u provinění poškození cizí věci na 12 měsíců).

Rok 2015

V roce 2015, jak můžeme vyčíst z tabulky v příloze E, Okresní soud v Ústí nad Orlicí odsoudil celkem 11 mladistvých. Všichni byli mužského pohlaví.

OS v Ústí n. Orl. je v tomto roce nejčastěji odsuzoval za provinění padělání a pozměnění peněz (celkem třikrát). Dále dvakrát za provinění neoprávněné opatření, padělání a pozměnění platebního prostředku a jednou za pohlavní zneužití, maření výkonu úředního rozhodnutí (a vykázaní), výtržnictví, porušování domovní svobody, krádež a neoprávněné užívání cizí věci.

I v tomto roce Okresní soud v Ústí nad Orlicí mladistvým nejčastěji ukládal trestní opatření odnětí svobody podmíněně odložené na zkušební dobu (celkem devětkrát). Zbývá dvě trestní řízení byla skončena uložením trestního opatření odnětí svobody podmíněně odloženým na zkušební dobu s dohledem (provinění krádež) a obecně prospěšnými pracemi (provinění porušování domovní svobody). Výchovné opatření nebylo uloženo ani jedno.

Rok 2016

V roce 2016, jak ukazuje tabulka v příloze F, Okresní soud v Ústí nad Orlicí odsoudil celkem devět mladistvých, což je nejméně za celé sledované období. Všichni byli mužského pohlaví.

V tomto roce byli mladiství chlapci OS v Ústí n. Orl. nejčastěji odsuzováni za provinění krádež (celkem čtyřikrát). Dále třikrát za provinění pohlavní zneužití a jednou za ublížení na zdraví a poškození cizí věci.

Co se týče trestních opatření, Okresní soud v Ústí nad Orlicí mladistvým opět nejčastěji ukládal odnětí svobody podmíněně odložené na zkušební dobu (celkem osmkrát) a jednou uložil obecně prospěšné práce (provinění krádež). Výchovná opatření v tomto roce uložil u dvou provinění, a to u provinění poškození cizí věci (uloženo výchovné omezení, konkrétně neužívat návykové látky v délce 18 měsíců a výchovná povinnost, konkrétně nevzdalovat se od ústavu, ve kterém je mladistvý umístěn) a u provinění krádeže (uloženo výchovné omezení, konkrétně neužívat návykové látky v délce 24 měsíců), přičemž obě výchovná opatření byla uložena vedle trestního opatření.

Rok 2017

V roce 2017, jak zobrazuje tabulka v příloze G, Okresní soud v Ústí nad Orlicí odsoudil celkem 12 mladistvých, přičemž jedním z nich byla dívka. Mimo to u jednoho chlapce došlo k podmíněnému upuštění od potrestání s dohledem se stanovou zkušební dobou v délce 12 měsíců (provinění krádež).

OS v Ústí n. Orl. v tomto roce mladistvé chlapce nejčastěji odsuzoval za provinění pohlavní zneužití (celkem pětkrát). Dále čtyřikrát za provinění krádež a jednou za poškození cizí věci a ublížení na zdraví. Dívka byla odsouzena za provinění krádež.

Co se týče uložených opatření, Okresní soud v Ústí nad Orlicí v tomto roce mladistvým neuložil žádné výchovné opatření. Z trestních opatření jim opět nejčastěji ukládal odnětí svobody podmíněně odložené na zkušební dobu (celkem jedenáctkrát). V posledním případě pak uložil trestní opatření odnětí svobody podmíněně odložené na zkušební dobu s dohledem (provinění krádež).

Rok 2018

V roce 2018, jak můžeme vyčíst z tabulky v příloze H, Okresní soud v Ústí nad Orlicí odsoudil celkem 12 mladistvých, přičemž dva z nich byli ženského pohlaví. Kromě toho byl jeden případ postoupen jinému okresnímu soudu a jeden Nejvyššímu soudu, aby rozhodl, který soud je příslušný v dané věci rozhodnout.

Mladistvé chlapce v tomto roce OS v Ústí nad Orlicí nejčastěji odsuzoval za provinění krádež (celkem pětkrát). Dále dvakrát za provinění pohlavní zneužití a jednou za výtržnictví, těžké ublížení na zdraví (toto provinění se v ostatních sledovaných letech neobjevilo) a výrobu a jiné nakládání s dětskou pornografií. Obě dvě dívky byly odsouzeny za provinění krádež.

I v tomto roce Okresní soud v Ústí nad Orlicí mladistvým nejčastěji ukládal trestní opatření odnětí svobody podmíněně odložené na zkušební dobu (celkem desetkrát). Dále uložil jedno trestní opatření odnětí svobody podmíněně odložené na zkušební dobu s dohledem (provinění krádež) a jedno trestní opatření obecně prospěšné práce (provinění krádež). Co se týče výchovných opatření, uložil celkem dvě (každé z nich k jednomu trestnímu opatření), a to dohled probačního úředníka (provinění krádež) a výchovnou povinnost, konkrétně usilovat o vyrovnání s poškozeným (provinění krádež).

Rok 2019

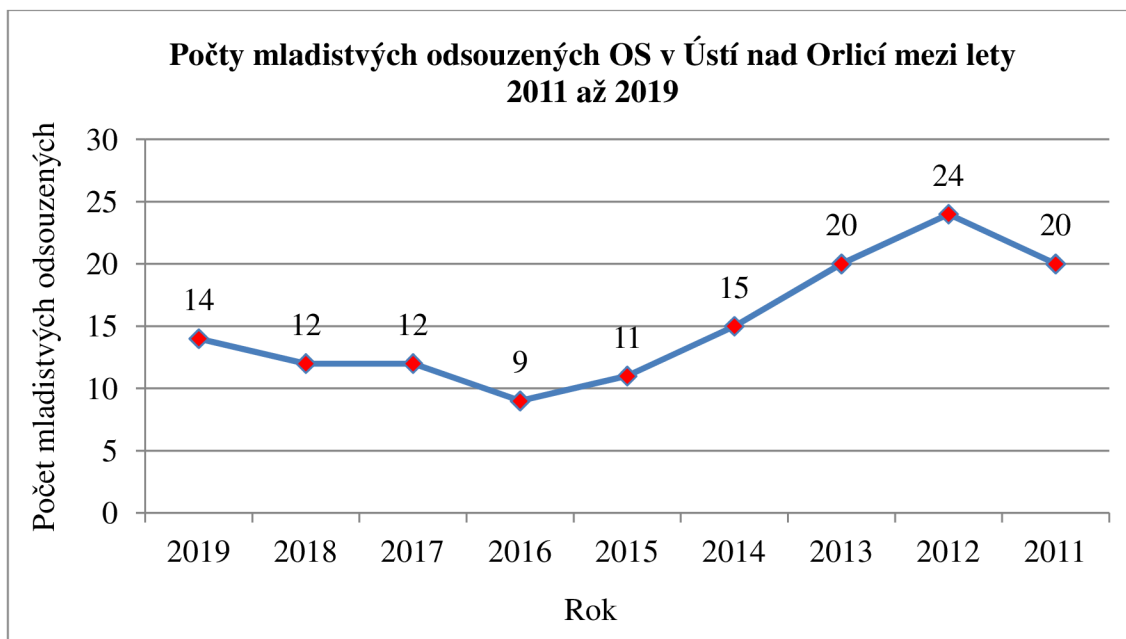
Posledním sledovaným rokem, v rámci mého výzkumného šetření, byl rok 2019. Jak ukazuje tabulka v příloze I, v tomto roce Okresní soud v Ústí nad Orlicí odsoudil celkem 14 mladistvých. Všichni byli mužského pohlaví. Mimo to byly dva případy postoupeny krajskému soudu z důvodu podání odvolání.

OS v Ústí n. Orl. v tomto roce mladistvé chlapce nejčastěji odsuzoval za provinění pohlavní zneužití, krádež a porušování domovní svobody (vše celkem třikrát). Dále jednou za provinění svádění k pohlavnímu styku (toto provinění se v ostatních sledovaných letech neobjevilo), výroba a jiné nakládání s dětskou pornografií, zneužití dítěte k výrobě pornografie (toto provinění se v ostatních sledovaných letech neobjevilo), ohrožení pod vlivem návykové látky a ublížení na zdraví.

I v posledním sledovaném roce Okresní soud v Ústí nad Orlicí mladistvým nejčastěji ukládal trestní opatření odnětí svobody podmíněně odložené na zkušební dobu (celkem dvanáctkrát). Ve zbylých dvou případech uložil trestní opatření obecně prospěšné práce (provinění zneužití dítěte k výrobě pornografie) a trestní opatření odnětí svobody podmíněně odložené na zkušební dobu s dohledem (provinění krádež). Co se týče výchovných opatření, OS v Ústí n. Orl. v tomto roce mladistvým uložil třikrát dohled probačního úředníka (provinění ohrožení pod vlivem návykové látky, zneužití dítěte k výrobě pornografie a porušování domovní svobody), přičemž u posledního zmíněného provinění navíc uložil i výchovnou povinnost, konkrétně společensky prospěšnou činnost na 30 hodin. Všechna výchovná opatření byla uložena vedle trestního opatření.

Prezentace výsledků výzkumného šetření v souhrnu (za všechny roky dohromady) a jejich porovnání s celou Českou republikou

V rámci mého výzkumného šetření jsem nejdříve mapovala, kolik mladistvých osob odsoudil Okresní soud v Ústí nad Orlicí v letech 2011 až 2019. Tato data zobrazuje následující graf.

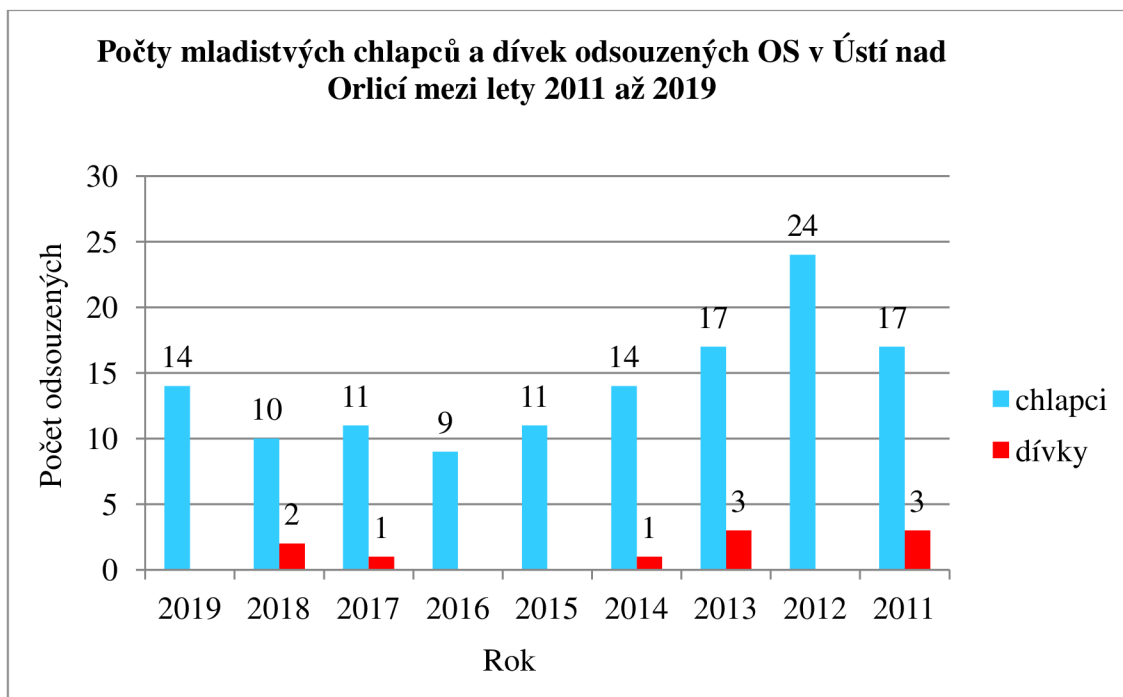
Graf 1: Počty mladistvých odsouzených OS v Ústí n. Orl. mezi lety 2011 až 2019

Jak ukazuje graf, nejvíce mladistvých odsoudil Okresní soud v Ústí nad Orlicí v roce 2012, a to 24, nejméně pak v roce 2016, a to devět, přičemž celkový počet mladistvých odsouzených za celé sledované období je 137. Z grafu je také patrné, že poté, co mezi rokem 2011 a 2012 přišel lehký nárůst (o čtyři odsouzené), po roce 2012 naopak následoval postupný pokles, a to až do roku 2016. Od té doby se počty mladistvých odsouzených začaly opět lehce zvedat.

V rámci celé ČR, jak vyplývá ze statistických dat uvedených ve Statistických ročenkách kriminality za roky 2011 až 2016 (roky 2017, 2018 a 2019 nejsou k dispozici), dostupných na webu Justice.cz (online), bylo v tomto období odsouzeno celkem 10 680 mladistvých, konkrétně 2 203 v roce 2011, 2 186 v roce 2012, 1 983 v roce 2013, 1 593 v roce 2014, 1 403 v roce 2015 a 1 312 v roce 2016. Nejvíce mladistvých tedy bylo odsouzeno v roce 2011, a to 2 203, a naopak nejméně též v roce 2016, a to 1 312.

Můžeme tedy říci, že v případě OS v Ústí nad Orlicí přišel nejprve mezi lety 2011 a 2012 nárůst v počtu mladistvých odsouzených (o čtyři odsouzené), avšak po roce 2012 až do roku 2016 počet mladistvých odsouzených klesal. Zatímco v rámci celé ČR dochází k postupnému poklesu mladistvých odsouzených již od roku 2011 až do roku 2016.

Dále jsem v rámci mého výzkumného šetření zjišťovala, kolik mladistvých, odsouzených Okresním soudem v Ústí nad Orlicí ve sledovaném období, tvořili chlapci a kolik dívky. Tato data zobrazuje následující graf.

Graf 2: Počty mladistvých chlapců a dívek odsouzených OS v Ústí n. Orł. mezi lety 2011 až 2019

Z grafu můžeme vyčíst, že ze 137 mladistvých, odsouzených Okresním soudem v Ústí nad Orlicí ve sledovaných letech, je 127 mladistvých mužského pohlaví a pouze 10 pohlaví ženského. Přičemž nejvíce dívek bylo odsouzeno v letech 2011 a 2013, a to tři. Zajímavé také je, že ve sledovaném období se vyskytují hned čtyři roky (2012, 2015, 2016 a 2019), ve kterých OS v Ústí n. Orł. neodsoudil ani jednu dívku.

S celou Českou republikou však tato data zcela přesně porovnat není možné, jelikož mnou zjištěná data zahrnují mladistvé odsouzené ve věku 15 až 18 let rozdělené na mladistvé chlapce a dívky, ale ve Statistických ročenkách kriminality, dostupných na webu Justice.cz (online), jsou mladiství odsouzení rozděleni na věkovou skupinu 15 až 17 let, přičemž tato skupina je rozdělena na chlapce a dívky a skupinu 18 až 19 let, která již na chlapce a dívky rozdělena není.

Dále jsem v rámci mého výzkumného šetření zjišťovala, za jaká provinění byli mladiství Okresním soudem v Ústí nad Orlicí ve sledovaném období odsuzováni. Tato data zobrazuje následující tabulka.

Tab. 1: Počty mladistvých odsouzených Okresním soudem v Ústí nad Orlicí mezi lety 2011 až 2019 za jednotlivé druhy provinění

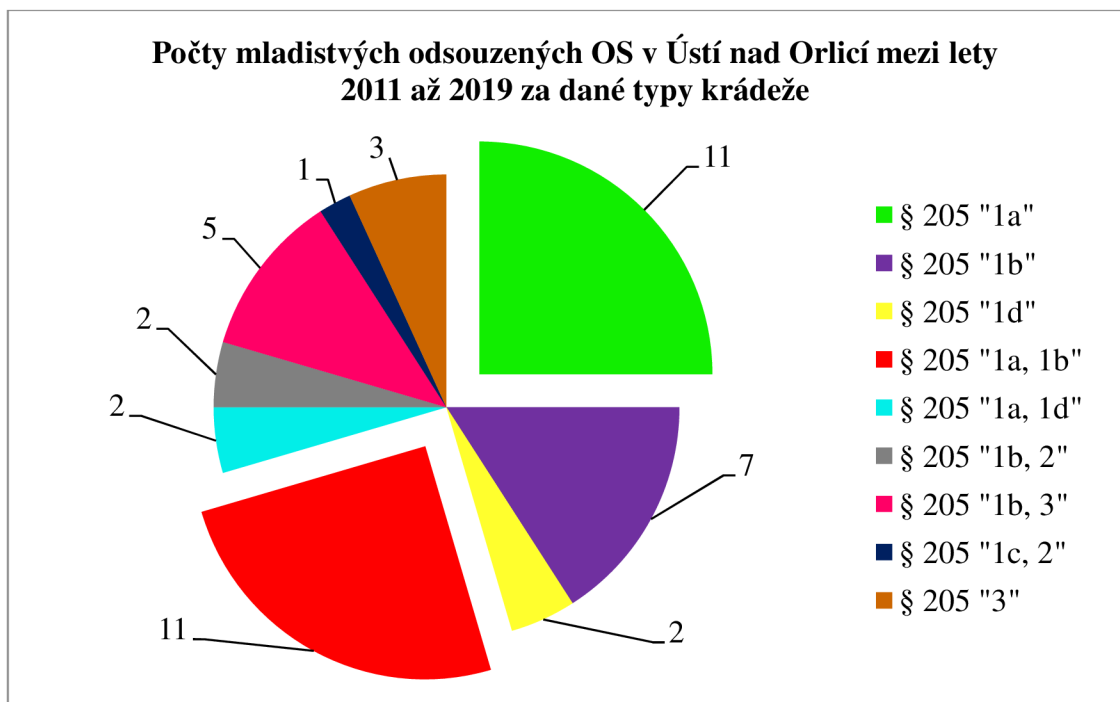
Název provinění (dle TrZ)	Počet odsouzených
Krádež	44

Název provinění (dle TrZ)	Počet odsouzených
Pohlavní zneužití	17
Výtržnictví	12
Ublížení na zdraví	11
Porušování domovní svobody	10
Padělání a pozměnění peněz	8
Poškození cizí věci	8
Ohrožení pod vlivem návykové látky	5
Vydírání	4
Maření výkonu úředního rozhodnutí (a vykázání)	3
Neoprávněné opatření, padělání a pozměnění platebního prostředku	3
Podílnictví (v aktuálně platném TrZ již neexistuje)	3
Neoprávněné užívání cizí věci	2
Výroba a jiné nakládání s dětskou pornografií	2
Loupež	1
Křivé obvinění	1
Těžké ublížení na zdraví	1
Zneužití dítěte k výrobě pornografie	1
Svádění k pohlavnímu styku	1
Celkem	137

Tabulka ukazuje, že mladiství byli Okresním soudem v Ústí nad Orlicí ve sledovaném období odsouzeni celkem 137 krát, a to za 19 různých druhů provinění. Přičemž nejčastěji byli odsuzováni za provinění krádež (44 krát), pohlavní zneužití (17 krát), výtržnictví (12 krát), ublížení na zdraví (11 krát) a porušování domovní svobody (10 krát).

Provinění krádež tedy bylo mezi lety 2011 až 2019 proviněním, za které byli mladiství Okresním soudem v Ústí nad Orlicí odsuzováni nejčastěji. Proto pro doplnění přikládám následující graf, který zobrazuje, za které typy krádeže (dle ustanovení § 205 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník) byli ve sledovaném období mladiství OS v Ústí n. Orl. odsuzováni.

Graf 3: Počty mladistvých odsouzených OS v Ústí n. Orl. mezi lety 2011 až 2019 za dané typy krádeže

Z grafu můžeme vyčíst, že mladiství byli Okresním soudem v Ústí nad Orlicí ve sledovaném období odsouzeni celkem 44 krát za provinění krádež, které se dopustili v devíti různých typech. Nejčastěji se jednalo o dva typy krádeže, a to o typ „1a, 1b“, což znamená, jak uvádí ustanovení § 205 odst. 1 písm. a) a b) zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, že si mladistvý přisvojil cizí věc tím, že se jí zmocnil, a způsobil tak na cizím majetku škodu nikoliv nepatrnou (podle právní úpravy platné v té době tedy způsobil škodu mezi 5 000 Kč až 24 999 Kč, dle ustanovení § 138 odst. 1 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník) a daný čin spáchal vloupáním. Za tento způsob krádeže bylo odsouzeno 11 mladistvých a ve všech případech šlo o chlapce.

Stejně častý byl typ krádeže „1a“, což znamená, dle ustanovení § 205 odst. 1 písm. a) zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, že si mladistvý přisvojil cizí věc tím, že se jí zmocnil, a způsobil tak na cizím majetku škodu nikoliv nepatrnou. Za tento způsob krádeže bylo odsouzeno také 11 mladistvých, ovšem tři z nich byli ženského pohlaví.

Dále bylo sedm mladistvých chlapců odsouzeno za typ krádeže „1b“, což dle ustanovení § 205 odst. 1 písm. b) zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník znamená, že si přisvojili cizí věc tím, že se jí zmocnili a daný čin spáchali vloupáním. Pět mladistvých chlapců bylo odsouzeno za typ krádeže „1b, 3“, což dle ustanovení § 205 odst. 1 písm. b) a odst. 3 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník znamená, že si přisvojili cizí věc tím,

že se jí zmocnili, daný čin spáchali vloupáním a způsobili tak větší škodu (podle právní úpravy platné v té době tedy každý z nich způsobil škodu mezi 50 000 Kč až 499 000 Kč, dle ustanovení § 138 odst. 1 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník).

Dva mladiství chlapci a jedna mladistvá dívka byli odsouzeni za krádež typu „3“, což dle ustanovení § 205 odst. 3 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník znamená, že si přisvojili cizí věc tím, že se jí zmocnili a způsobili tak větší škodu. Dále byli taktéž dva mladiství chlapci odsouzeni za typ krádeže „1b, 2“, což dle ustanovení § 205 odst. 1 písm. b) a odst. 2 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník znamená, že si přisvojili cizí věc tím, že se jí zmocnili, daný čin spáchali vloupáním a přitom za takový čin již byli v posledních třech letech odsouzeni nebo potrestáni. Jedná se tedy o recidivisty.

Další dva mladiství chlapci byli odsouzeni za typ krádeže „1a, 1d“, což dle ustanovení § 205 odst. 1 písm. a) a d) zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník znamená, že si přisvojili cizí věc tím, že se jí zmocnili, způsobili tak na cizím majetku škodu nikoliv nepatrnou a daný čin spáchali na věci, kterou má jiný na sobě nebo při sobě. Jeden mladistvý chlapec a jedna mladistvá dívka byli odsouzeni za krádež typu „1d“, což dle ustanovení § 205 odst. 1 písm. d) zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník znamená, že si přisvojili cizí věc tím, že se jí zmocnili a daný čin spáchali na věci, kterou má jiný na sobě nebo při sobě. Posledním typem krádeže, za který byl odsouzen jeden mladistvý chlapec, je typ „1c, 2“, což dle ustanovení § 205 odst. 1 písm. c) a odst. 2 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, znamená, že si přisvojil cizí věc tím, že se jí zmocnil, bezprostředně po daném činu se pokusil uchovat si věc násilím nebo pohrůžkou bezprostředního násilí a přitom za takový čin již byl v posledních třech letech odsouzen nebo potrestán. Jedná se tak též o recidivistu.

Z výše uvedeného je tedy patrné, že mladiství byli OS v Ústí nad Orlicí mezi lety 2011 až 2019 nejčastěji odsuzováni za tzv. majetkovou kriminalitu, zejména za krádeže, ale též za poškození cizí věci, vydírání, podílnictví či neoprávněné užívání cizí věci. Majetková kriminalita se vyznačuje tím, jak píše Zoubková In Gřivna (2014, s. 262-263), že jsou pro ni typické útoky proti cizímu majetku (fyzických i právnických osob) a hlavním cílem pachatele bývá, jak uvádí Válková (2019, s. 388), vlastní obohacení, případně poškození cizího majetku. Přičemž majetková kriminalita je, jak říká Zoubková In Gřivna (2014, s. 267-273), především důsledkem kulturního a civilizačního procesu a hospodářských poměrů. Úsilí jednotlivce o zvýšení vlastní životní úrovně tak není vždy motivováno jen bezprostřední materiální potřebou, ale vlastnictví řady věcí je i otázkou společenské prestiže. V současné konzumní

společnosti je jedinec často posuzován hlavně podle své společenské úspěšnosti a podle majetku, a je tak nepochybné, že čím je společnost bohatší, čím víc zboží vyrábí, dováží a konzumuje, tím víc možností a příležitostí k páchání majetkových trestných činů, resp. provinění, existuje (Zoubková In Gřivna, 2014, s. 267-273).

Druhé nejčastější provinění, a to pohlavní zneužití, za které byli mladiství OS v Ústí nad Orlicí odsuzováni, se řadí do tzv. mravnostní/sexuální kriminality. Do této kriminality patří, jak říká Válková (2019, s. 424-425), všechny trestné činy, resp. provinění, motivované sexuální potřebou, tedy založené na takovém sexuálním chování, které není společností akceptované. Přičemž pro mladistvé pachatele těchto typů provinění, jak uvádí Večerka In Gřivna (2014, s. 445-446, 448), je charakteristické dřívější zahájení sexuálního života, což může souviset s tím, že v současnosti dochází k urychlování biologického zrání jedinců, a to se dostává do výrazného střetu s jejich psychickou a sociální nezralostí, a promiskuitní životní styl. Tato tendence se pak projevuje právě větší četností provinění pohlavního zneužití. Realizace tohoto provinění je pak do značné míry usnadněna tím, že velká část populace vrstevníků je k tomuto jednání tolerantní (Večerka In Gřivna, 2014, s. 445, 446). Dalšími proviněními, za která byli mladiství OS v Ústí nad Orlicí odsouzeni, a která patří do tohoto typu kriminality, jsou svádění k pohlavnímu styku, zneužití dítěte k výrobě pornografie či výroba a jiné nakládání s dětskou pornografií.

Mimo to byli mladiství OS v Ústí nad Orlicí ve sledovaných letech odsouzeni například za násilnou kriminalitu (provinění ublížení na zdraví, těžké ublížení na zdraví a loupež), hospodářskou kriminalitu (provinění padělání a pozměnění peněz, neoprávněné opatření, padělání a pozměnění peněz) či za kybernetickou kriminalitu (provinění výroba a jiné nakládání s dětskou pornografií). Přičemž poslední zmíněná kriminalita je nejnovějším typem kriminality související, jak píše Válková (2019, s. 523-524), se vznikem a bleskovým vývojem elektronických technologií, zahrnující nelegální, nemorální a neoprávněné jednání s daty získanými prostřednictvím výpočetní techniky nebo jejich změnou.

Myslím si, že tento druh kriminality by v případě mladistvých, kteří se v online světě pohybují velmi často, mohl v budoucnu svou četností konkurovat jiným, v současné době nejpočetnějším typům kriminality, jako je například již zmíněná majetková kriminalita. Nyní tomu však tak není, a to zejména proto, že, jak uvádí Gřivna a Kudrlová In Gřivna (2014, s. 335-340), odhalování a dokazování kyberkriminality se potýká s omezeními plynoucími z přeshraničního charakteru a také

potřebou technického vybavení a odborných znalostí. Problémem je pak také rychlost výměny dat, jejich enormní objem a obtížná kontrolovatelnost, to, že oběť ani často neutuší, že je cílem útoku nebo, že dané jednání je trestné, či že legislativa pomalu reaguje na rychlý technologický vývoj. Kyberkriminalita tak díky tomu zatím patří mezi kriminality s nejvyšší latencí (Gřivna a Kudrlová In Gřivna, 2014, s. 335-340).

V rámci celé ČR bylo mezi lety 2011 až 2016, jak vyplývá ze statistických dat uvedených ve Statistických ročenkách kriminality za roky 2011 až 2016 (roky 2017, 2018 a 2019 nejsou k dispozici), dostupných na webu Justice.cz (online), odsouzeno celkem 4 357 mladistvých za provinění krádež. Dále bylo 1 545 mladistvých odsouzeno za provinění výtržnictví, 1 280 za porušování domovní svobody, 1 090 za poškození cizí věci, 985 za loupež, 904 za ublížení na zdraví, 606 za pohlavní zneužití, 585 za maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání, 563 za neoprávněné opatření, padělání a pozměnění platebního prostředku, 347 za vydírání, 302 za neoprávněné užívání cizí věci, 198 za ohrožení pod vlivem návykové látky, 140 za těžké ublížení na zdraví, 136 za podílnictví a padělání a pozměnění peněz, 20 za výrobu a jiné nakládání s dětskou pornografií, 12 za křivé obvinění, 11 za zneužití dítěte k výrobě pornografie a sedm za svádění k pohlavnímu styku.

Pokud tedy porovnáme počty mladistvých odsouzených OS v Ústí nad Orlicí za roky 2011 až 2016 za jednotlivá provinění s počty mladistvých odsouzených v rámci celé ČR za tutéž dobu a tatáž provinění, můžeme říci, že v obou případech byli mladiství nejčastěji odsuzováni za provinění krádež. V počtech odsouzení za další daná provinění však panují menší rozdíly. V případě Okresního soudu v Ústí nad Orlicí byli v tomto období mladiství nejčastěji odsuzováni, kromě již zmíněných krádeží, za provinění výtržnictví (11 krát), ublížení na zdraví (devětkrát), padělání a pozměnění peněz (osmkrát), porušování domovní svobody (sedmkrát), poškození cizí věci (sedmkrát) a pohlavní zneužití (sedmkrát). Zatímco v případě celé České republiky byli mladiství po krádežích nejčastěji odsuzováni za provinění výtržnictví (1 545 krát), porušování domovní svobody (1 280 krát), poškození cizí věci (1 090 krát), loupež (984 krát), ublížení na zdraví (904 krát) a pohlavní zneužití (606 krát). Z čehož vyplývá, že nejčastější typy provinění, za které byli mladiství mezi lety 2011 až 2016 odsuzováni, se příliš neliší, rozdíl je pouze v jejich četnosti. Jediným větším rozdílem je to, že provinění padělání a pozměnění peněz se v případě celé ČR k proviněním, za která byli mladiství nejvíce odsuzováni, neřadí, přičemž to samé platí v opačném případě o provinění loupež.

Dále jsem v rámci mého výzkumného šetření zjišťovala, jaká opatření Okresní soud v Ústí nad Orlicí mezi lety 2011 až 2019 mladistvým ukládal. Tyto informace zobrazují dvě následující tabulky, přičemž první se věnuje trestním opatřením a druhá výchovným opatřením. Ochranné opatření, jak jsem již uvedla výše, OS v Ústí n. Orl. ve sledovaném období neuložil ani jednomu mladistvému.

Tab. 2: Počty trestních opatření uložených mladistvým Okresním soudem v Ústí nad Orlicí mezi lety 2011 až 2019

Název uloženého trestního opatření	Počet
Odnětí svobody podmíněně odložené na zkušební dobu	105
Obecně prospěšné práce	25
Odnětí svobody podmíněně odložené na zkušební dobu s dohledem	5
Zákaz činnosti	0 (+ 3)
Domácí vězení	1
Odnětí svobody nepodmíněné	1
Celkem	137 (+ 3)

Jak ukazuje tabulka, Okresní soud v Ústí nad Orlicí ve sledovaném období odsoudil celkem 137 mladistvých, přičemž jim uložil 137 hlavních sankcí a tři vedlejší. Nejčastěji ukládaným trestním opatřením bylo odnětí svobody podmíněně odložené na zkušební dobu s dohledem, které OS v Ústí n. Orl. mladistvým uložil ve 105 případech (z toho 95 krát chlapci a 10 krát dívky) s tím, že ve třech případech jim k této sankci navíc uložil i zákaz činnosti, konkrétně zákaz řízení motorových vozidel. Druhým nejčastěji ukládaným trestním opatřením byly obecně prospěšné práce. Ty OS v Ústí n. Orl. mladistvým uložil celkem 25 krát (ve všech případech se jednalo o chlapce).

Dále zmíněný soud mladistvým uložil pětkrát trestní opatření odnětí svobody podmíněně odložené na zkušební dobu s dohledem (ve všech případech chlapcům), jednou trestní opatření domácí vězení (mladistvému chlapci) a jednou trestní opatření nepodmíněné odnětí svobody (též mladistvému chlapci). Jiná trestní opatření nebyla Okresním soudem v Ústí nad Orlicí ve sledovaných letech mladistvým uložena.

Zajímavé také je, že alternativní trestní opatření jednoznačně převládají nad trestním opatřením nepodmíněné odnětí svobody, a to v poměru 136 ku jedné.

V rámci celé České republiky, jak vyplývá ze statistických dat uvedených ve Statistických ročenkách kriminality za roky 2011 až 2016 (roky 2017, 2018 a 2019 nejsou k dispozici), dostupných na webu Justice.cz (online), bylo v tomto období mladistvým jako hlavní sankce nejčastěji ukládáno trestní opatření odnětí svobody podmíněné, a to celkem v 5 366 případech. Přičemž OS v Ústí nad Orlicí v tomto období tuto sankci uložil celkem 74 mladistvým. Dále byly mladistvým v 1 744 případech (u OS v Ústí n. Orl. ve 23 případech) uloženy obecně prospěšné práce, v 617 případech (u OS v Ústí n. Orl. v jednom případě) odnětí svobody nepodmíněné, ve 41 případech (u OS v Ústí n. Orl. v jednom případě) domácí vězení, ve 28 případech (u OS v Ústí n. Orl. jako hlavní sankce ani jednou) zákaz činnosti a ve 12 případech (u OS v Ústí n. Orl. ani jednou) peněžité opatření. Zbývající trestní opatření nejsou ve Statistických ročenkách kriminality uvedena.

Na základě výše uvedených dat tedy můžeme říci, že mezi lety 2011 až 2016 bylo mladistvým jako hlavní sankce, jak v případě OS v Ústí nad Orlicí, tak v rámci celé ČR, nejčastěji ukládáno odnětí svobody podmíněné. Zajímavé také je, že v obou případech převládají alternativní trestní opatření nad trestním opatřením nepodmíněného odnětí svobody.

Tab. 3: Počty výchovných opatření uložených mladistvým Okresním soudem v Ústí nad Orlicí mezi lety 2011 až 2019

Název uloženého výchovného opatření	Počet
Výchovné omezení	5
Dohled probačního úředníka	5
Výchovné povinnosti	4
Probační program	2
Celkem	16

Z tabulky vyplývá, že Okresní soud v Ústí nad Orlicí ve sledovaném období uložil mladistvým celkem 16 výchovných opatření (z toho 15 chlapcům a jedno dívce). Zmíněný soud společně s trestním opatřením mladistvým nejčastěji ukládal výchovné opatření výchovné omezení (konkrétně zákaz užívání návykové látky alkoholu

a neužívat návykové látky), a to celkem pětkrát (ve všech případech chlapci), a dohled probačního úředníka, též celkem pětkrát (čtyřikrát chlapci a jednou dívka).

Dále OS v Ústí n. Orli. mladistvým společně s trestním opatřením uložil třikrát výchovné povinnosti (konkrétně společensky prospěšnou činnost, usilovat o vyrovnaní s poškozeným a nevzdalovat se z ústavu, ve kterém je mladistvý umístěn) a dvakrát probační program (ve všech případech chlapci). Jedna výchovná povinnost (společensky prospěšná činnost) pak byla mladistvému chlapci uložena k podmíněnému upuštění od potrestání s dohledem se stanovou zkušební dobou v délce šesti měsíců. Jiná výchovná opatření nebyla Okresním soudem v Ústí nad Orlicí ve sledovaných letech mladistvým uložena.

Přesné porovnání těchto dat s celou Českou republikou není možné, jelikož Statistické ročenky kriminality za roky 2011 až 2016, dostupné na webu Justice.cz (online), tento typ informací neobsahují.

4.3 Shrnutí výsledků výzkumného šetření

Cílem výzkumného šetření bylo zmapovat vývoj provinění mladistvých v okrese Ústí nad Orlicí v letech 2011 až 2019 se zaměřením na pohlaví mladistvých, typ provinění, za které byli mladiství Okresním soudem v Ústí nad Orlicí odsouzeni a opatření, která jim byla uložena. K dosažení tohoto cíle byla využita kvantitativní metoda – analýza statistických dat. Přičemž jako zdroj výzkumných dat sloužil ISAS, což je Informační systém administrativy soudů.

Z výzkumného šetření bylo zjištěno, že:

- Okresní soud v Ústí nad Orlicí mezi lety 2011 až 2019 odsoudil celkem 137 mladistvých, přičemž nejvíce jich odsoudil v roce 2012, a to 24, nejméně pak v roce 2016, a to devět. Celkový vývoj počtu odsouzených mladistvých ukázal, že mezi rokem 2011 a 2012 nejprve přišel lehký nárůst, po roce 2012 naopak následoval postupný pokles, a to až do roku 2016. Od té doby se počty mladistvých odsouzených začaly opět mírně zvedat.
- Ze 137 mladistvých odsouzených jich bylo 127 mužského pohlaví a 10 pohlaví ženského.
- Nejčastějším typem provinění, za které byli mladiství ve sledovaných letech Okresním soudem v Ústí nad Orlicí odsuzováni, bylo provinění krádež. Za tu bylo odsouzeno celkem 44 mladistvých. Mezi další častá provinění, za která

byli mladiství odsuzováni, se řadí pohlavní zneužití (odsouzeno 17 mladistvých), výtržnictví (odsouzeno 12 mladistvých), ublížení na zdraví (odsouzeno 11 mladistvých) a porušování domovní svobody (odsouzeno 10 mladistvých).

- Jako hlavní sankci Okresní soud v Ústí nad Orlicí mezi lety 2011 až 2019 odsouzeným mladistvým nejčastěji ukládal trestní opatření odnětí svobody podmíněně odložené na zkušební dobu. Toto opatření uložil 105 mladistvým. Dále jím byly uloženy též obecně prospěšné práce, odnětí svobody podmíněně odložené na zkušební dobu s dohledem, domácí vězení a nepodmíněně odnětí svobody.
- Ochranné opatření Okresní soud v Ústí nad Orlicí ve sledovaných letech neuložil ani jednomu mladistvému.
- Výchovná opatření uložil daný soud ve sledovaných letech 16 mladistvým, přičemž 15 z nich bylo uloženo vedle trestního opatření a jedno bylo uloženo k podmíněnému upuštění od potrestání s dohledem a se stanovenou zkušební dobou. Přičemž nejčastěji byl ukládán dohled probačního úředníka a výchovná omezení.

Dále bylo také zjištěno, že pokud tam, kde je to možné, porovnáme data za roky 2011 až 2016 získaná z Okresního soudu v Ústí nad Orlicí s daty ze Statistických ročenek kriminality za roky 2011 až 2016 (roky 2017, 2018 a 2019 nejsou k dispozici), reprezentujícími celou Českou republiku, zjistíme, že mezi nimi není příliš velký rozdíl. Lze tedy konstatovat, že okres Ústí nad Orlicí se od celé ČR nijak diametrálně neodlišuje.

Co se týče stanovených hypotéz, všechny tři byly potvrzeny:

- Data prezentovaná v grafu č. 1 a 2 potvrdila první hypotézu, která zní: Více než polovinu mladistvých, které Okresní soud v Ústí nad Orlicí mezi lety 2011 až 2019 odsoudil, tvoří chlapci. Z těchto dat vyplynulo, že za celé sledované období Okresní soud v Ústí nad Orlicí odsoudil celkem 137 mladistvých, přičemž 10 z nich byly dívky a 127 z nich byli chlapci, což je více než polovina.
- Data uvedená v tabulce č. 1 potvrdila druhou hypotézu, která zní: Nejčastějším druhem provinění, za které mladistvé Okresní soud v Ústí nad Orlicí mezi lety 2011 až 2019 odsoudil, je krádež. Z těchto dat vyšlo, že za celé sledované

období OS v Ústí n. Orł. mladistvé odsoudil celkem 137 krát, z toho 44 krát za provinění krádež, což je v porovnání s ostatními druhy provinění, za která byli mladiství odsuzováni, jasně nejvíce.

- Data uvedená v tabulce č. 2 potvrdila třetí hypotézu, která zní: Nejčastějším typem trestního opatření, které mladistvým za spáchaná provinění Okresní soud v Ústí nad Orlicí v letech 2011 až 2019 v odsuzujících rozsudcích ukládal jako hlavní sankci, je trestní opatření odnětí svobody podmíněně odložené, a to odnětí svobody podmíněně odložené na zkušební dobu a odnětí svobody podmíněně odložené na zkušební dobu s dohledem dohromady. Z těchto dat vyllynulo, že za celé sledované období OS v Ústí n. Orł. mladistvým uložil celkem 105 krát trestní opatření odnětí svobody podmíněně odložené na zkušební dobu a pětkrát trestní opatření odnětí svobody podmíněně odložené na zkušební dobu s dohledem, což je dohromady 110 a oproti ostatním uloženým trestním opatřením je to jasně nejvyšší počet.

Celé výzkumné šetření proběhlo podle mého názoru v pořádku. Problém jsem spatřovala pouze v tom, že mnou získaná data se hůř porovnávala s daty celorepublikovými, jelikož ve Statistických ročenkách kriminality, ze kterých jsem data pro tuto komparaci čerpala, jsou uspořádána jinak, než jsem je měla já, a některá mnou zjištěná data se v této statistice nevyskytují vůbec, tudíž nebylo možné je vzájemně porovnat. Za další úskalí lze považovat to, že mé výzkumné šetření bylo zaměřeno pouze na odsouzené mladistvé a jejich provinění, ale nereflektovalo např. stíhané mladistvé. Část spáchaných provinění také zůstává pouze v latentní podobě a nevyskytuje se tak v žádných statistikách. To jsou faktory, které výsledky mého výzkumného šetření mohly do jisté míry ovlivnit.

Domnívám se tedy, že v budoucnu by mohlo být přínosné udělat obdobné výzkumné šetření znovu a pokusit se ho rozšířit třeba o již zmíněné stíhané mladistvé a jejich provinění. Také si myslím, že při opakování výzkumného šetření by bylo zajímavé zaměřit se na to, jestli se mladiství nejčastěji dopouštějí a jsou odsuzováni za stále stejná provinění, či zda jsou na vzestupu provinění jiná, například z oblasti kybernetické kriminality, která v současné době patří mezi kriminalitu s vysokou latencí, a jaký vliv měla, zejména na počet registrovaných provinění, zatím stále probíhající pandemie virové choroby COVID-19.

Závěr

Bakalářská práce byla zaměřena zejména na mladistvé, trestní řízení s mladistvými osobami, provinění mladistvých a opatření jim ukládaná. První kapitola tak v rámci cíle bakalářské práce charakterizovala období mládí jakožto etapu lidského života, ve které se mladiství nacházejí, vymezovala základní pojmy vážící se k dané problematice (např. mladistvý, kriminalita, delikvence, trestní řízení, okresní soud, opatření aj.) a popisovala etiologii kriminality mladistvých, tedy její příčiny, které můžeme nalézt například v genetické predispozici, osobnosti mladistvého, rodině, škole, vrstevnických skupinách, médiích atd., a charakteristické rysy kriminality mladistvých, mezi které patří třeba skupinovitost, neadekvátnost jednání, nadměrná brutalita, nedostatečná příprava a plánování, potřeba pochlubit se svým činem, epizodický charakter či vysoká latence aj.

Druhá kapitola byla zaměřena především na trestní řízení s mladistvými osobami. Věnovala se tak základním zásadám řízení v trestních věcech mladistvých, a to např. zásadě restorativní justice, zásadě výchovného působení před represí, zásadě ochrany soukromí mladistvého, zásadě specializace, zásadě spolupráce, zásadě rychlosti řízení atd. a jednotlivým stádiím trestního řízení (přípravnému řízení, řízení před soudem, resp. soudem pro mládež, opravnému řízení a vykonávacímu řízení) s některými jejich specifiky ve vztahu k mladistvým osobám. Přičemž v jejím závěru byl také v krátkosti představen Okresní soud v Ústí nad Orlicí jakožto hlavní subjekt, na který bylo navázáno výzkumné šetření.

Třetí kapitola se zabývala opatřeními, která mohou být mladistvému za spáchané provinění uložena. Popisovala tedy jednotlivá výchovná (např. dohled probačního úředníka, probační program, výchovné povinnosti, výchovná omezení), ochranná (např. ochrannou výchovu, ochranné léčení, zabezpečovací detenci) a trestní (např. obecně prospěšné práce, zákaz činnosti, domácí vězení, odnětí svobody podmíněně odložené na zkušební dobu, odnětí svobody nepodmíněně) opatření.

Čtvrtá, empiricky zaměřená kapitola mapovala vývoj provinění mladistvých v okrese Ústí nad Orlicí mezi lety 2011 až 2019 se zaměřením na pohlaví mladistvých, typ provinění, za které byli mladiství Okresním soudem v Ústí nad Orlicí odsouzeni a opatření, která jim byla uložena. V rámci výzkumného šetření bylo zejména zjištěno, že Okresní soud v Ústí nad Orlicí mezi lety 2011 až 2019 odsoudil celkem 137 mladistvých, přičemž 127 jich bylo mužského pohlaví a 10 pohlaví ženského. Dále,

že nejčastějším typem provinění, za které byli mladiství ve sledovaných letech Okresním soudem v Ústí nad Orlicí odsuzováni, bylo provinění krádež, a že jako hlavní sankci Okresní soud v Ústí nad Orlicí mezi lety 2011 až 2019 odsouzeným mladistvým nejčastěji ukládal trestní opatření odnětí svobody podmíněně odložené na zkušební dobu. Cíl celé bakalářské práce i dílčí empirický cíl byl tedy splněn.

Poznatky uvedené v této práci by mohly sloužit jako zdroj informací pro širokou veřejnost, zejména pak pro občany okresu Ústí nad Orlicí. Přičemž pro ty, kteří se nějakým způsobem pohybují ve světě mladistvých, by dle mého názoru mohly být cenné především informace týkající se toho, za jaká provinění byli mezi lety 2017 až 2019, tedy mezi posledními třemi sledovanými lety, mladiství Okresním soudem v Ústí nad Orlicí odsouzeni. Bylo to nejčastěji za provinění krádež, dále za provinění pohlavní zneužití (za to bylo za tři roky odsouzeno 10 mladistvých, přitom za předchozích šest sledovaných let to bylo pouze sedm mladistvých), porušování domovní svobody, ublížení na zdraví, výrobu a jiné nakládání s dětskou pornografií, ohrožení pod vlivem návykové látky, poškození cizí věci, výtržnictví, těžké ublížení na zdraví, svádění k pohlavnímu styku a zneužití dítěte k výrobě pornografie, s tím že za poslední tři zmíněná provinění a za výrobu a jiné nakládání s dětskou pornografií nebyl v předešlých sledovaných letech Okresním soudem v Ústí nad Orlicí odsouzen žádný mladistvý. Je však potřeba vzít v úvahu, že toto jsou pouze ta provinění, která se OČTŘ podařilo zaregistrovat, a lze pouze odhadovat, kolik jich zůstalo v latentní podobě. I přesto však vyvstává otázka, zda v současné době, s ohledem na provinění, za která byli mladiství nejčastěji odsuzováni, cílí primární prevence v rodinách a školách na správné jevy, či zda je třeba ji obměnit a otevírat nová témata. Přičemž v tomto podnětu spatřuji jeden z největších přínosů této práce.

Seznam použitých zdrojů

Legislativa a legislativní dokumenty

Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád). In: *Zákony pro lidi* [online]. © AION CS, s. r. o. 2010–2020 [cit. 2021-01-10]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1961-141>.

Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., ústava České republiky. In: *Zákony pro lidi* [online]. © AION CS, s. r. o. 2010–2020 [cit. 2021-01-10]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1993-1>.

Zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže). In: *Zákony pro lidi* [online]. © AION CS, s. r. o. 2010–2020 [cit. 2021-01-10]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2003-218>.

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník. In: *Zákony pro lidi* [online]. © AION CS, s. r. o. 2010–2020 [cit. 2021-01-10]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-40>.

Zákon č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů a o změně některých zákonů (zákon o obětech trestných činů). In: *Zákony pro lidi* [online]. © AION CS, s. r. o. 2010–2020 [cit. 2021-01-10]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2013-45>.

Zákon č. 333/2020 Sb., kterým se mění zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony. In: *Zákony pro lidi* [online]. © AION CS, s. r. o. 2010–2020 [cit. 2021-01-10]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2020-333>.

Monografie

DIBLÍKOVÁ, Simona a kol. (2016). *Analýza trendů kriminality v České republice v roce 2015*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci. 131 s. ISBN 978-80-7338-162-2.

FIRSTOVÁ, Jana (2014). *Kriminalita mládeže v sociálních souvislostech*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk. 215 s. ISBN 978-80-7380-521-0.

- GŘIVNA, Tomáš a kol. (2014). *Kriminologie*. Vydání 4. Praha: Wolters Kluwer, a. s. 536 s. ISBN 978-80-7478-614-3.
- HULMÁKOVÁ, Jana (2013). *Trestání delikventní mládeže*. Praha: C. H. Beck. 251 s. ISBN 978-80-7400-450-6.
- CHMELÍK, Jan a kol. (2014). *Trestní řízení*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk. 509 s. ISBN 978-80-7380-488-6.
- MAREŠOVÁ, Alena a kol. (2012). *Analýza trendů kriminality v roce 2011*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci. 127 s. ISBN 978-80-7338-127-1.
- MAREŠOVÁ, Alena a kol. (2014). *Analýza trendů kriminality v roce 2013*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci. 121 s. ISBN 978-80-7338-142-4.
- MAREŠOVÁ, Alena a kol. (2015). *Analýza trendů kriminality v roce 2014*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci. 131 s. ISBN 978-80-7338-150-9.
- MATOUŠEK, Oldřich a MATOUŠKOVÁ, Andrea (2011). *Mládež a delikvence: Možné příčiny, struktura, programy prevence kriminality mládeže*. Vydání 3., aktualizované. Praha: Portál. 344 s. ISBN 978-80-7367-825-8.
- NOVOTNÝ, Oto a ZAPLETAL, Josef a kol. (2004). *Kriminologie*. 2. přepracované vydání. Praha: ASPI Publishing. 460 s. ISBN 80-7357-026-2.
- SLOMEK, Zdeněk (2010). *Etopedie*. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského. 96 s. ISBN 978-80-86723-84-6.
- VÁGNEROVÁ, Marie (2012). *Vývojová psychologie: dětství a dospívání*. Druhé, rozšířené a přepracované vydání. Praha: Karolinum. 531 s. ISBN 978-80-246-2153-1.
- VÁLKOVÁ, Helena a kol. (2019). *Základy kriminologie a trestní politiky*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck. 616 s. ISBN 978-80-7400-732-3.
- VEČERKA, Kazimír a kol. (2019). *Analýza trendů kriminality v České republice v roce 2018*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci. 167 s. ISBN 978-80-7338-179-0.
- ZOUBKOVÁ, Ivana a kol. (2011). *Kriminologický slovník*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk. 251 s. ISBN 978-80-7380-312-4.

Elektronické zdroje

InfoData: Statistika a výkaznictví: Statistické ročenky. *Justice.cz: Statistické údaje z oblasti justice* [online]. [cit. 2021-01-24]. Dostupné z: <https://cslav.justice.cz/InfoData/statisticke-rocenky.html>.

Okresní soud v Ústí nad Orlicí: Kontakty. *Justice.cz* [online]. [cit. 2021-03-01]. Dostupné z: <https://www.justice.cz/web/okresni-soud-v-usti-nad-orlici/kontakty>.

Okresní soud v Ústí nad Orlicí. *Statnisprava.cz* [online]. [cit. 2021-03-01]. Dostupné z: <https://www.statnisprava.cz/rstsp/adresar.nsf/i/11092>.

Pomoc obětem TČ: Neodkladné a neopakovatelné úkony. *Policie České republiky* [online]. [cit. 2020-11-17]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/neodkladne-a-neopakovatelné-ukony.aspx>.

Pomoc obětem TČ: Souhlas poškozeného s trestním stíháním. *Policie České republiky* [online]. [cit. 2020-11-17]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/souhlas-poskozeného-s-trestnim-stihanim.aspx>.

Pomoc obětem TČ: Trestní řízení. *Policie České republiky* [online]. [cit. 2020-11-17]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/trestni-řízení.aspx>.

Publikační činnost: Ediční řada STUDIE. *IKSP* [online]. [cit. 2021-01-24]. Dostupné z: http://www.ok.cz/iksp/p_stud.html.

Ročenky. *Český statistický úřad* [online]. [cit. 2021-01-24]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/ročenky_souhrn.

Rozvrh práce na rok 2021 [online]. 2020 [cit. 2021-03-01]. Dostupné z: https://www.justice.cz/documents/64409/2516444/Rozvrh_prace_2021_I.pdf/32284137-6279-45c9-9a95-95252b7c8dfd.

Seznam tabulek

Tab. 1: Počty mladistvých odsouzených Okresním soudem v Ústí nad Orlicí mezi lety 2011 až 2019 za jednotlivé druhy provinění.....	67
Tab. 2: Počty trestních opatření uložených mladistvým Okresním soudem v Ústí nad Orlicí mezi lety 2011 až 2019.....	73
Tab. 3: Počty výchovných opatření uložených mladistvým Okresním soudem v Ústí nad Orlicí mezi lety 2011 až 2019.....	74

Seznam grafů

Graf 1: Počty mladistvých odsouzených OS v Ústí n. Orł. mezi lety 2011 až 2019	66
Graf 2: Počty mladistvých chlapců a dívek odsouzených OS v Ústí n. Orł. mezi lety 2011 až 2019.....	67
Graf 3: Počty mladistvých odsouzených OS v Ústí n. Orł. mezi lety 2011 až 2019 za dané typy krádeže	69

Seznam příloh

Příloha A: Tabulka – rok 2011	86
Příloha B: Tabulka – rok 2012.....	87
Příloha C: Tabulka – rok 2013.....	90
Příloha D: Tabulka – rok 2014	93
Příloha E: Tabulka – rok 2015.....	96
Příloha F: Tabulka – rok 2016	98
Příloha G: Tabulka – rok 2017	100
Příloha H: Tabulka – rok 2018	101
Příloha I: Tabulka – rok 2019	103

Přílohy

Příloha A: Tabulka – rok 2011

Rok	Pohlaví mlad.		Druh spáchaného provinění		Typ uloženého opatření		
	muž	žena	§ (odst., písm.) v TrZ	název	trestní	výchovné	
2011	x		178 (1, 2)	Porušování domovní svobody	OPP (80 h)		
	x		205 (1a)	Krádež	odsouzen na 4 M OS s PO na 15 M		
	x		205 (1b, 3)	Krádež	OPP (120 h)		
	x		205 (1b, 3)	Krádež	OPP (140 h)		
	x		205 (1a, b)	Krádež	OPP (80 h)		
	x		205 (1a, b)	Krádež	odsouzen na 6 M OS s PO na 12 M		
	x		205 (1a, b)	Krádež	OSn na 30 M (věznice s dozorem)		
		x	178 (1)	Porušování domovní svobody	odsouzena na 2 M OS s PO na 12 M		
	x		205 (1a, b)	Krádež	odsouzen na 4 M OS s PO na 12 M		
	x		205 (1a, b)	Krádež	OPP (100 h)		
	x		postoupeno jinému OS				
	x		205 (1d)	Krádež	odsouzen na 5 M OS s PO na 18 M		

Rok	Pohlaví mlad.		Druh spáchaného provinění		Typ uloženého opatření	
	muž	žena	§ (odst., písm.) v TrZ	název	trestní	výchovné
2011	x		187 (1)	Pohlavní zneužití	odsouzen na 7 M OS s PO na 15 M	
	x		146 (1)	Ublížení na zdraví	odsouzen na 4 M OS s PO na 18 M	
	x		178 (1, 2)	Porušování domovní svobody	odsouzen na 5 M OS s PO na 18 M	
		x	205 (3)	Krádež	odsouzena na 6 M OS s PO na 12 M	
	x		173 (1)	Loupež	odsouzen na 18 M OS s PO na 36 M	
		x	228 (2)	Poškození cizí věci	odsouzena na 1 M OS s PO na 12 M	
	x		205 (1a, b)	Krádež	OPP (100 h)	
	x		205 (1a, d)	Krádež	odsouzen na 6 M OS s PO na 15 M	
	x		274 (1)	Ohrožení pod vlivem návykové látky	odsouzen na 1 M OS s PO na 12 M	

Příloha B: Tabulka – rok 2012

Rok	Pohlaví mlad.		Druh spáchaného provinění		Typ uloženého opatření	
	muž	žena	§ (odst., písm.) v TrZ	název	trestní	výchovné
2012	x		146 (1)	Ublížení na zdraví	OPP (110 h)	

Rok	Pohlaví mlad.		Druh spáchaného provinění		Typ uloženého opatření	
	muž	žena	§ (odst., písm.) v TrZ	název	trestní	výchovné
2012	x		146 (1)	Ublížení na zdraví	OPP (110 h)	
	x		146 (1)	Ublížení na zdraví	odsouzen na 8 M OS s PO na 24 M	
	x		146 (1)	Ublížení na zdraví	odsouzen na 6 M OS s PO na 18 M s dohledem	
	x		187 (1)	Pohlavní zneužití	odsouzen na 7 M OS s PO na 18 M	
	x		175 (1)	Vydírání	upuštění od potrestání s PO na 12 M s dohledem	
	x		175 (1)	Vydírání	odsouzen na 4 M OS s PO na 12 M	
	x		175 (1)	Vydírání	odsouzen na 5 M OS s PO na 18 M	
	x		358 (1)	Výtržnictví	odsouzen na 3 M OS s PO na 24 M	
	x		274 (1, 2a)	Ohrožení pod vlivem návykové látky	domácí vězení (na 4 M)	
	x		274 (1, 2a)	Ohrožení pod vlivem návykové látky	odsouzen na 6 M OS s PO na 18 M	
	x		233 (2)	Padělání a pozměnění peněz	odsouzen na 18 M OS s PO na 24 M	
	x		233 (1)	Padělání a pozměnění peněz	upuštění od potrestání s PO na 12 M s dohledem	

Rok	Pohlaví mlad.		Druh spáchaného provinění		Typ uloženého opatření		
	muž	žena	§ (odst., písm.) v TrZ	název	trestní	výchovné	
2012	x		233 (2)	Padělení a pozměnění peněz	odsouzen na 36 M OS s PO na 30 M		
		x	233 (1)	Padělení a pozměnění peněz	upuštění od uložení trestního opatření		
	x		233 (2)	Padělení a pozměnění peněz	odsouzen na 20 M OS s PO na 24 M		
	x		233 (2)	Padělení a pozměnění peněz	zproštěn obžaloby		
	x		205 (1b, 2)	Krádež	OPP (130 h)		
	x		205 (1b)	Krádež	OPP (70 h)		
	x		205 (1b)	Krádež	OPP (70 h)		
	x		358 (1)	Výtržnictví	odsouzen na 3 M OS s PO na 12 M		
	x		228 (2)	Poškození cizí věci	OPP (80 h)		
	x		358 (1)	Výtržnictví	OPP (120 h)		
	x		358 (1)	Výtržnictví	OPP (150 h)		
	x		postoupeno NS, aby rozhodl, který soud je příslušný v dané věci rozhodnout				
	x		205 (1b, 3)	Krádež	odsouzen na 10 M OS s PO na 24 M		

Rok	Pohlaví mlad.		Druh spáchaného provinění		Typ uloženého opatření	
	muž	žena	§ (odst., písm.) v TrZ	název	trestní	výchovné
2012	x		358 (1)	Výtržnictví	odsouzen na 3 M OS s PO na 12 M	
	x		178 (1, 2)	Porušování domovní svobody	OPP (120 h)	
	x		187 (1)	Pohlavní zneužití	odsouzen na 18 M OS s PO na 36 M	

Příloha C: Tabulka – rok 2013

Rok	Pohlaví mlad.		Druh spáchaného provinění		Typ uloženého opatření	
	muž	žena	§ (odst., písm.) v TrZ	název	trestní	výchovné
2013		x	234 (1)	Neoprávněné opatření, padělání a pozměnění platebního prostředku	odsouzena na 3 M OS s PO na 12 M	
	x		178 (1, 2)	Porušování domovní svobody	OPP (120 h)	
	x		175 (1, 2b)	Vydírání	odsouzen na 12 M OS s PO na 24 M	
	x		175 (1,2)	Vydírání	odsouzen na 12 M OS s PO na 24 M	
		x	205 (1a)	Krádež	odsouzena na 4 M OS s PO na 18 M	

Rok	Pohlaví mlad.		Druh spáchaného provinění		Typ uloženého opatření	
	muž	žena	§ (odst., písm.) v TrZ	název	trestní	výchovné
2013	x		337 (1a)	Maření výkonu úředního rozhodnutí (a vykázaní)	odsouzen na 6 M OS s PO na 24 M + zákaz činnosti (ZŘMV na 24 M)	
		x	274 (1)	Ohrožení pod vlivem návykové látky	odsouzena na 3 M OS s PO na 12 M + zákaz činnosti (ZŘMV na 12 M)	
	x				postoupeno jinému OS	
	x				postoupeno jinému OS	
	x				postoupeno jinému OS	
	x		337 (1j)	Maření výkonu úředního rozhodnutí (a vykázaní)	odsouzen na 6 M OS s PO na 24 M	
	x		205 (1b)	Krádež	odsouzen na 4 M OS s PO na 18 M	
	x		205 (1b)	Krádež	odsouzen na 4 M OS s PO na 18 M	
	x		205 (1b)	Krádež	odsouzen na 4 M OS s PO na 12 M	

Rok	Pohlaví mlad.		Druh spáchaného provinění		Typ uloženého opatření	
	muž	žena	§ (odst., písm.) v TrZ	název	trestní	výchovné
2013	x		233 (2)	Padělání a pozměnění peněz	odsouzen na 18 M OS s PO na 24 M	
	x		233 (2)	Padělání a pozměnění peněz	odsouzen na 18 M OS s PO na 24 M	
	x		214 (1a)	Podílnictví	odsouzen na 5 M OS s PO na 12 M	
	x		214 (1a)	Podílnictví	odsouzen na 18 M OS s PO na 30 M	
	x		205 (1b, 3)	Krádež	odsouzen na 18 M OS s PO na 30 M	
	x		214 (1a)	Podílnictví	odsouzen na 6 M OS s PO na 24 M	
	x		207 (1, 2a)	Neoprávněné užívání cizí věci	odsouzen na 6 M OS s PO na 15 M + zákaz činnosti (ZŘMV na 12 M)	
	x		228 (2)	Poškození cizí věci	OPP (50 h)	
	x		205 (1a, b)	Krádež	upuštění od potrestání s PO na 6 M s dohledem + výchovná povinnost (30 h společensky prospěšné činnosti)	

Rok	Pohlaví mlad.		Druh spáchaného provinění		Typ uloženého opatření	
	muž	žena	§ (odst., písm.) v TrZ	název	trestní	výchovné
2013	x		146 (1)	Ublížení na zdraví	OPP (80 h)	
	x		205 (1a, b)	Krádež	zastavení trestního stíhání z důvodu zpět vzetí souhlasu poškozeného s trestním stíháním	

Příloha D: Tabulka – rok 2014

Rok	Pohlaví mlad.		Druh spáchaného provinění		Typ uloženého opatření	
	muž	žena	§ (odst., písm.) v TrZ	název	trestní	výchovné
2014	x		205 (1b)	Krádež	odsouzen na 3 M OS s PO na 15 M	dohled probačního úředníka
	x		146 (1)	Ublížení na zdraví	odsouzen na 12 M OS s PO na 36 M	probační program
	x		146 (1)	Ublížení na zdraví	upuštění od potrestání s PO na 12 M s dohledem	

Rok	Pohlaví mlad.		Druh spáchaného provinění		Typ uloženého opatření	
	muž	žena	§ (odst., písm.) v TrZ	název	trestní	výchovné
2014	x		228 (2)	Poškození cizí věci	OPP (120 h)	výchovné omezení (zákaz užívání návykové látky alkoholu na 12 M)
		x	345 (1)	Křivé obvinění	odsouzena na 4 M OS s PO na 12 M	
	x		178 (1, 2)	Porušování domovní svobody	OPP (90 h)	
	x		146 (1)	Ublížení na zdraví	odsouzen na 10 M OS s PO na 36 M	probační program
	x		205 (3)	Krádež	odsouzen na 12 M OS s PO na 24 M	
	x		205 (3)	Krádež	odsouzen na 24 M OS s PO na 36 M	

Rok	Pohlaví mlad.		Druh spáchaného provinění		Typ uloženého opatření	
	muž	žena	§ (odst., písm.) v TrZ	název	trestní	výchovné
2014	x		228 (1)	Poškození cizí věci	odsouzen na 20 M OS s PO na 24 M	
	x		228 (1)	Poškození cizí věci	OPP (60 h)	
	x		358 (1)	Výtržnictví	odsouzen na 12 M OS s PO na 36 M	
	x		358 (1)	Výtržnictví	odsouzen na 8 M OS s PO na 24 M	
	x		283 (1)	Nedovolená výroba a jiné nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy	upuštění od potrestání s PO na 12 M s dohledem	
	x		358 (1)	Výtržnictví	odsouzen na 8 M OS s PO na 24 M	

Rok	Pohlaví mlad.		Druh spáchaného provinění		Typ uloženého opatření	
	muž	žena	§ (odst., písm.) v TrZ	název	trestní	výchovné
2014	x		358 (1, 2a)	Výtržnictví	odsouzen na 11 M OS s PO na 36 M	výchovné omezení (zákaz užívání návykové látky alkoholu na 36 M)
	x		358 (1, 2a)	Výtržnictví	odsouzen na 24 M OS s PO na 42 M	výchovné omezení (zákaz užívání návykové látky alkoholu na 42 M)
	x		205 (1b)	Krádež	upuštění od potrestání s PO na 6 M s dohledem	

Příloha E: Tabulka – rok 2015

Rok	Pohlaví mlad.		Druh spáchaného provinění		Typ uloženého opatření	
	muž	žena	§ (odst., písm.) v TrZ	název	trestní	výchovné
2015	x		337 (1a)	Maření výkonu úředního rozhodnutí (a vykázání)	odsouzen na 6 M OS s PO na 24 M	
	x		187 (1)	Pohlavní zneužití	odsouzen na 6 M OS s PO na 12 M	

Rok	Pohlaví mlad.		Druh spáchaného provinění		Typ uloženého opatření	
	muž	žena	§ (odst., písm.) v TrZ	název	trestní	výchovné
2015	x		358 (1)	Výtržnictví	odsouzen na 5 M OS s PO na 24 M	
	x		234 (1)	Neoprávněné opatření, padělání a pozměnění platebního prostředku	odsouzen na 5 M OS s PO na 18 M	
	x		234 (1)	Neoprávněné opatření, padělání a pozměnění platebního prostředku	odsouzen na 24 M OS s PO na 30 M	
	x		178 (1, 2)	Porušování domovní svobody	OPP (70 h)	
	x		205 (1a, b)	Krádež	odsouzen na 12 M OS s PO na 36 M s dohledem	
	x		207 (1)	Neoprávněné užívání cizí věci	odsouzen na 3 M OS s PO na 12 M	
	x		233 (2)	Padělání a pozměnění peněz	odsouzen na 36 M OS s PO na 36 M	

Rok	Pohlaví mlad.		Druh spáchaného provinění		Typ uloženého opatření	
	muž	žena	§ (odst., písm.) v TrZ	název	trestní	výchovné
2015	x		233 (2)	Padělení a pozměnění peněz	odsouzen na 24 M OS s PO na 24 M	
	x		233 (2)	Padělení a pozměnění peněz	odsouzen na 36 M OS s PO na 30 M	

Příloha F: Tabulka – rok 2016

Rok	Pohlaví mlad.		Druh spáchaného provinění		Typ uloženého opatření	
	muž	žena	§ (odst., písm.) v TrZ	název	trestní	výchovné
2016	x		205 (1b, 3)	Krádež	odsouzen na 10 M OS s PO na 24 M	
	x		228 (2)	Poškození cizí věci	odsouzen na 4 M OS s PO na 18 M	výchovné omezení (neužívat návykové látky na 18 M) + výchovná povinnost (nevzdalovat se z ústavu)
	x		187 (1)	Pohlavní zneužití	odsouzen na 10 M OS s PO na 18 M	

Rok	Pohlaví mlad.		Druh spáchaného provinění		Typ uloženého opatření	
	muž	žena	§ (odst., písm.) v TrZ	název	trestní	výchovné
2016	x		187 (1)	Pohlavní zneužití	odsouzen na 10 M OS s PO na 24 M	
	x		187 (1)	Pohlavní zneužití	odsouzen na 12 M OS s PO na 18 M	
	x		205 (1a, b)	Krádež	odsouzen na 4 M OS s PO na 18 M	
	x		205 (1a, d)	Krádež	odsouzen na 4 M OS s PO na 24 M	výchovné omezení (neužívat návykové látky na 24 M)
	x		146 (1)	Ublížení na zdraví	odsouzen na 6 M OS s PO na 24 M	
	x		205 (1a, b)	Krádež	OPP (80 h)	

Příloha G: Tabulka – rok 2017

Rok	Pohlaví mlad.		Druh spáchaného provinění		Typ uloženého opatření	
	muž	žena	§ (odst., písm.) v TrZ	Název	trestní	výchovné
2017	x		205 (1c, 2)	Krádež	odsouzen na 8 M OS s PO na 36 M s dohledem	
	x		187 (1)	Pohlavní zneužití	odsouzen na 10 M OS s PO na 18 M	
	x		228 (1)	Poškození cizí věci	odsouzen na 4 M OS s PO na 18 M	
	x		187 (1)	Pohlavní zneužití	odsouzen na 8 M OS s PO na 18 M	
	x		187 (1)	Pohlavní zneužití	odsouzen na 8 M OS s PO na 18 M	
	x		205 (1b, 2)	Krádež	odsouzen na 8 M OS s PO na 24 M	
	x		205 (1a)	Krádež	odsouzen na 3 M OS s PO na 12 M	
	x		205 (1a, b)	Krádež	upuštění od potrestání s PO na 12 M s dohledem	
	x		205 (1a)	Krádež	odsouzen na 10 M OS s PO na 24 M	
		x	205 (1a)	Krádež	odsouzena na 8 M OS s PO na 24 M	
	x		146 (1)	Ublížení na zdraví	odsouzen na 12 M OS s PO na 30 M	

Rok	Pohlaví mlad.		Druh spáchaného provinění		Typ uloženého opatření	
	muž	žena	§ (odst., písm.) v TrZ	Název	trestní	výchovné
2017	x		187 (1)	Pohlavní zneužití	odsouzen na 10 M OS s PO na 24 M	
	x		187 (1)	Pohlavní zneužití	odsouzen na 12 M OS s PO na 24 M	

Příloha H: Tabulka – rok 2018

Rok	Pohlaví mlad.		Druh spáchaného provinění		Typ uloženého opatření	
	muž	žena	§ (odst., písm.) v TrZ	název	trestní	výchovné
2018	x		187 (1)	Pohlavní zneužití	odsouzen na 12 M OS s PO na 24 M	
		x	205 (1a)	Krádež	odsouzena na 3 M OS s PO na 12 M	
	x		postoupeno jinému OS			
		x	205 (1d)	Krádež	odsouzena na 3 M OS s PO na 18 M	dohled probačního úředníka
	x		187 (1)	Pohlavní zneužití	odsouzen na 12 M OS s PO na 24 M	
	x		205 (1a, b)	Krádež	odsouzen na 3 M OS s PO na 12 M	

Rok	Pohlaví mlad.		Druh spáchaného provinění		Typ uloženého opatření		
	muž	žena	§ (odst., písm.) v TrZ	název	trestní	výchovné	
2018	x		192 (3)	Výroba a jiné nakládání s dětskou pornografií	odsouzen na 8 M OS s PO na 24 M		
	x		358 (1)	Výtržnictví	odsouzen na 6 M OS s PO na 18 M		
	x		205 (1a)	Krádež	OPP (120 h)	výchovná povinnost (usilovat o vyrovnání s poškozeným)	
	x		205 (1a, b)	Krádež	odsouzen na 4 M OS s PO na 18 M s dohledem		
		x	postoupeno NS, aby rozhodl, který soud je příslušný v dané věci rozhodnout				
	x		205 (1a)	Krádež	odsouzen na 4 M OS s PO na 18 M		
	x		205 (1a)	Krádež	odsouzen na 4 M OS s PO na 18 M		
	x		145 (1)	Těžké ublížení na zdraví	odsouzen na 18 M OS s PO na 24 M		

Příloha I: Tabulka – rok 2019

Rok	Pohlaví mlad.		Druh spáchaného provinění		Typ uloženého opatření	
	muž	žena	§ (odst., písm.) v TrZ	název	trestní	výchovné
2019	x		274 (1, 2a)	Ohrožení pod vlivem návykové látky	odsouzen na 6 M OS s PO na 24 M	dohled probačního úředníka
	x		193 (1)	Zneužití dítěte k výrobě pornografie	OPP (130 h)	dohled probačního úředníka
	x		205 (1a)	Krádež	odsouzen na 5 M OS s PO na 18 M	
	x		187 (1)	Pohlavní zneužití	odsouzen na 8 M OS s PO na 24 M	
	x		187 (1)	Pohlavní zneužití	odsouzen na 10 M OS s PO na 18 M	
	x		178 (1, 2)	Porušování domovní svobody	odsouzen na 3 M OS s PO na 18 M	
	x		178 (1, 2)	Porušování domovní svobody	odsouzen na 6 M OS s PO na 24 M	dohled probačního úředníka + výchovná povinnost (společensky prospěšná činnost na 30 h)

Rok	Pohlaví mlad.		Druh spáchaného provinění		Typ uloženého opatření	
	muž	žena	§ (odst., písm.) v TrZ	název	trestní	výchovné
2019	x		postoupeno KS z důvodu podání odvolání			
	x		postoupeno KS z důvodu podání odvolání			
	x		178 (1, 2)	Porušování domovní svobody	odsouzen na 6 M OS s PO na 18 M	
	x		187 (1)	Pohlavní zneužití	odsouzen na 6 M OS s PO na 18 M	
	x		205 (1a)	Krádež	odsouzen na 3 M OS s PO na 18 M	
	x		202 (1, 2a)	Svádění k pohlavnímu styku	odsouzen na 20 M OS s PO na 36 M	
	x		192 (1)	Výroba a jiné nakládání s dětskou pornografií	odsouzen na 12 M OS s PO na 24 M	
	x		205 (1b)	Krádež	odsouzen na 10 M OS s PO na 30 M s dohledem	

Rok	Pohlaví mlad.		Druh spáchaného provinění		Typ uloženého opatření	
	muž	žena	§ (odst., písm.) v TrZ	název	trestní	výchovné
2019	x		146 (1, 3)	Ublížení na zdraví	odsouzen na 18 M OS s PO na 24 M	